

Filosofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Katedra filmových studií

Diplomová práce

Mgr. Leoš Bednář

**Úvod do právní úpravy československých filmových koprodukcí
v letech 1945 - 1970**

**Introduction to the Legal Regulation of the Czechoslovak Film
Co-productions between 1945 – 1970**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ivan Klimeš

Praha, 2012

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Ivanu Klimešovi za vedení této diplomové práce, především za jeho cenné rady, připomínky a komentáře. Děkuji také Mgr. MgA. Tereze Czesany Dvořákové, Ph.D. za podnětné tipy vztahující se k tomuto tématu. Dále děkuji JUDr. Vladimíru Kroupovi za poskytnutí právního pohledu na tento institut, společnosti Barrandov Studio a.s., především Bc. Matěji Kadlecovi, vedoucímu archivního oddělení Barrandovi Studia a.s., za pomoc při vyhledávání a shromažďování archivních materiálů týkajících se koprodukčních smluv k jednotlivým snímkům. Stejně tak děkuji Mgr. Tomáši Lachmanovi za zpřístupnění některých dokumentů z nezpracovaného fondu Národního filmového archivu. Rád bych také poděkoval rodině za podporu, ochotu a za vytvoření zázemí pro realizaci diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Pardubicích dne 23. srpna 2012

podpis

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na koprodukční výrobu filmů v ČSR/ČSSR v letech 1945 až 1970. Tento opomíjený institut je popsán a částečně analyzován na základě tří stupňů jeho právní úpravy. Nejdříve je popsán první stupeň, kterým jsou mezistátní kulturní dohody a dohody o spolupráci. Nejvýznamnějšími jsou dohody o koprodukci a o filmové spolupráci uzavřené s Francií a s Itálií v roce 1968. Druhým stupněm jsou prováděcí plány a rámcové úmluvy, které rozšiřují ustanovení mezistátních dohod. Plány a úmluvy je však těžké v nezpracovaných archivních fondech dohledat, tudíž informace o nich jsou poněkud fragmentární. Dalším stupněm jsou již zcela konkrétní koprodukční smlouvy, které jsou součástí všech koprodukčních projektů. V poslední části je uvedeno několik nerealizovaných koprodukčních projektů, které nevznikly z politických, ekonomických aj. důvodů.

Klíčová slova

Koprodukce, výroba filmů, právní úprava, dohoda o kulturní spolupráci, prováděcí plán, koprodukční smlouva, nerealizovaný projekt.

Abstract

This diploma thesis focuses on the co-production of films in Czechoslovakia from 1945 to 1970. This neglected institute is described and partially analysed on the principle of the three levels of the legal regulation. The first stage are interstate cultural agreements and agreements of cultural cooperation. The most important is the co-production agreement and agreement of cooperation in the area of cinematography with France and Italy concluded in 1968. The second stage consists of the implementation plans and the framework conventions, which extend the provisions of interstate agreements. It is very difficult to trace these plans and conventions in unprocessed archive funds. So the enlisted information are rather fragmentary. The next stage is created by the specific co-production agreements. These agreements are basis for the co-production projects. The last section of the thesis contains several unrealised co-production projects that have not been created because of some political, economic and other disputes.

Key words

Co-production, production of films, legal regulation, agreement of cultural cooperation, implementation plan, co-production agreement, unrealised project.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Mezistátní dohody o kulturní a filmové spolupráci v letech 1945 až 1970.....	11
2.1. Dohody o kulturní spolupráci.....	11
2.2. Dohody o filmové spolupráci a o koprodukcii.....	16
3. Praxe prováděcích plánů, přímých a rámcových koprodukčních dohod v letech 1945 až 1970.....	23
4. Realizované koprodukční projekty v období let 1945 až 1970.....	36
4.1. Obecné informace o realizovaných koprodukčních filmech.....	36
4.2. PUŠČIK JEDE DO PRAHY a TŘICET JEDNA VE STÍNU (případové studie).....	40
5. Nerealizované koprodukční projekty v období let 1945 až 1970.....	47
6. Závěr.....	62
Seznam literatury.....	64
Seznam archivních pramenů.....	68
Seznam příloh.....	73
Příloha č. 1.....	74
Příloha č. 2.....	80
Příloha č. 3.....	81
Příloha č. 4.....	93

Seznam zkratek

AMZV	Archiv Ministerstva zahraničních věcí
ČSF	Československý státní film / Československý film (po roce 1956)
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
DEFA	Die Deutsche Film AG
DILIA	Divadelní, literární, audiovizuální agentura, občanské sdružení
DP	Diplomová práce
FEX	Československý Filmexport
FSB	Filmové studio Barrandov
MI	Ministerstvo informací
MK	Ministerstvo kultury
MŠK	Ministerstvo školství a kultury
NA	Národní archiv
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NDR	Německá demokratická republika
NFA	Národní filmový archiv
NSR	Německá spolková republika
RLR	Rumunská lidová republika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TO	Teritoriální odbor
USA	Spojené státy americké
ÚŘ	Ústřední ředitelství
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
VB	Velká Británie
VEB	Volkseigener Betrieb (Národní podnik)

1. Úvod

Touto diplomovou prací s názvem *Úvod do právní úpravy československých filmových koprodukcí v letech 1945 - 1970* se snažím nastínit jeden z podstatných institutů sloužících k vytváření filmových děl. Jak v oboru filmových studií, tak v oboru právním je tento institut vcelku opomíjen. Je pravda, že např. na Katedře produkce Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění v Praze se v průběhu minulých desetiletí občas objevily práce zaměřující se na koprodukční výrobu filmů¹. Nikdy však jejich prostřednictvím nedošlo k zcela vyčerpávajícímu postihnutí všech podstatných prvků tohoto způsobu výroby filmů. Většinou se zaměřovaly na praktické problémy s koprodukcemi se pojištěními a onu část teoretickou a historickou zcela opomíjely. Zaměřuji se pouze na jednu část, a to na právní úpravu mezinárodních filmových koprodukcí². Využiji poznatky získané v průběhu předchozího studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde jsem se v diplomové práci s názvem *Audiovizuální díla s přihlédnutím k filmovým koprodukcím*³ zaměřil na tento institut především z hlediska současné právní úpravy. Domnívám se totiž, že si po létech opomíjení zaslouží hlubší analýzu jak z (historického i současného) hlediska právního, tak také z hlediska filmové (hospodářské) historie, z hlediska finančního, ekonomického aj.

-
- 1) M. Balašov, *Organisace a ekonomika koprodukcí*. (DP) Praha: FAMU 1957.; Hana Jehličková, *Rozbor hospodářských výsledků koprodukčních snímků ve srovnání s dosaženými průměrnými výsledky některých filmů domácí produkce*. (DP) Praha: FAMU 1969.; Josef Němec, *Výrobně ekonomické podmínky koprodukcí ve srovnání s normální výrobou hraného filmu*. (DP) Praha: FAMU 1969.; Lucie Hertlová, *Problematika koprodukcí čs. filmů s ostatními socialistickými kinematografiemi*. (DP) Praha: FAMU 1979.; Zoran Živkovič, *Problematika koprodukčních filmů*. (DP) Praha: FAMU 1983.; Roman Bartoníček, *Zásady smluvních vztahů při výrobě zahraničních koprodukčních a zakázkových filmů ve Filmovém studiu Barrandov*. (DP) Praha: FAMU 1984.; Karolína Horská, *Koprodukce televizních pořadů a ostatní zahraničně programová činnost Čs. televize – Telexportu*. (DP) Praha: FAMU 1986.; Miloš Slaný, *Koprodukce a zakázky slovenské filmové tvorby*. (DP) Praha: FAMU 1988.; Marcel Sauer, *Zapojení ČSFR do mezinárodní spolupráce v oblasti filmové tvorby*. (DP) Praha: FAMU 1991.; Andrea Prengňhová, *Mezinárodní koprodukce a jejich vliv na podobu současného dokumentu*. (DP) Praha: FAMU 2005.; Jan Kallista, *Vstup českého producenta do zahraniční koprodukce*. (DP) Praha: FAMU 2005.
 - 2) Tématem se zčásti zabýval Ivan Klimeš, jehož nepublikovaný text *Koprodukce jako politikum (K pozadí vztahů mezi filmovými studii DEFA a Barrandov po potlačení Pražského jara)* se mi stal v několika bodech inspiračním zdrojem při vytváření koncepce diplomové práce a při badatelské práci v archivech. Ivan Klimeš, *Koprodukce jako politikum (K pozadí vztahů mezi filmovými studii DEFA a Barrandov po potlačení Pražského jara)*. Koprodukčními výrobními vztahy se zabýval také Pavel Skopal v textu „Svoboda pod dohledem“. *Zahájení koprodukčního modelu výroby v kinematografiích socialistických zemí na příkladu Barrandov (1954 až 1960)*, který je součástí knihy *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945 až 1960*. Pavel Skopal, „Svoboda pod dohledem“. *Zahájení koprodukčního modelu výroby v kinematografiích socialistických zemí na příkladu Barrandov (1954 až 1960)*. In: Pavel Skopal (ed.), *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945 až 1960*. Praha: Academia 2012, s. 102-148. Tato kniha vyšla v době dokončování mé diplomové práce, tudíž jsem jí (z časových důvodů) nemohl prostudovat.
 - 3) Leoš Bednář, *Audiovizuální díla s přihlédnutím k filmovým koprodukcím*. (diplomová práce) Praha: PF UK 2011.

Na začátku je však nutné téma určitým způsobem vymezit a určit, jakého období a jakých děl se bude diplomová práce týkat. Z hlediska časového se práce bude zaměřovat na období mezi roky 1945 a 1970. Před rokem 1945 se koprodukční výroba objevovala především ve 30. letech 20. století. V této době, kdy docházelo k nástupu zvukového filmu⁴, se totiž v koprodukční výrobě natáčela drtivá většina jazykových verzí jednotlivých filmů.⁵ Období let 1945 až 1970 je většinou ještě dosti nezmapované a neprobádané. Sběr archivních materiálů a jejich zkompletování bylo dosti časově náročné. Pro tento účel jsem navštívil Národní filmový archiv, Archiv Ministerstva zahraničních věcí, Národní archiv, Spisové a archivní oddělení České televize a Archiv Barrandov studia a.s.. V dnešní době je velice obtížné dohledat veškerou dokumentaci pojící se ke koprodukcím. Mnoho archiválií je buď zcela ztraceno či zničeno, nebo jsou jednotlivé archivní fondy nezpracované, a tudíž se v nich určité jednotliviny těžko dohledávají. Je pak mnohdy dílem náhody, když se archiváři či badateli podaří na nějaký dokument nebo na celý spis narazit. Proto není možné podat úplný a zcela vyčerpávající pohled na koprodukce. Ve výsledku však musím konstatovat, že mi dokumenty, které jsem při archivním bádání dohledal, poskytly dostatečné množství informací k tomu, abych mohl tuto práci sepsat. Nebyl jsem proto ani nucen navštívit archivy jednotlivých smluvních států, kde bych, dle mého soudu, nedosáhl o moc lepšího výsledku než v těch tuzemských. V práci se zaměřuji na celovečerní hrané snímky tohoto období, které vznikaly na základě koprodukční výroby⁶. Snímky krátkometrážní a středometrážní se v koprodukcích samozřejmě také natáčely, ale těm se ve své práci věnovat nebudu.

V práci především využívám detailní rozbor, popis a částečnou analýzu jednotlivých dohod, smluv a prováděcích plánů týkajících se koprodukční výroby filmů. Místy využívám komparaci. To především tehdy, když vedle sebe stavím např. vládní dohody o filmové spolupráci a o koprodukci s Itálií a Francií či koprodukční smlouvu filmu PUŠČIK JEDE DO PRAHY a filmu TŘICET JEDNA VE STÍNU. Díky vyhledávání dokumentů, jejich analýze, popisu a jednotlivým rozborům můžeme tuto diplomovou práci z hlediska metodologického zařadit do „oblasti“ tzv. nové filmové historie⁷. Při bádání a studiu primárních pramenů

4) Období nástupu zvukového filmu zpracovává Petr Szczepanik v knize *Konzervy se slovy (Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let)*. Petr Szczepanik, *Konzervy se slovy (Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let)*. Brno: Host – vydavatelství, s r.o. 2009.

5) Ivan Klimeš, Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl ve 30. letech. *Illuminace* 16, 2004, č. 2, s. 61 - 76.

6) Způsob výroby zdůrazňuji z toho důvodu, že je třeba jej odlišovat např. od zakázkové výroby. Ta spočívala v tom, že se smluvní strany dohodly na natočení některých částí (či celého) filmu na území cizího státu, v ateliérech jiného studia, na jeho lokacích apod. Strana, která „zpracovávala“ zakázku, neměla žádná práva k výslednému dílu. Dostala však za výrobu zaplacen.

7) Petr Szczepanik (ed.), *Nová filmová historie*. Praha: Nakladatelství Herrmann & synové 2004.

se v tomto „konceptu“ klade důraz především na genezi díla, která nepojednává jen o dílu samotném a o jeho tvůrcích, ale především o zázemí jeho vzniku, o hospodářské situaci výroby, technickém zázemí apod. Klade se větší důraz na interdisciplinaritu⁸.

Právní dokumenty, které se staly podkladem pro tuto práci, lze rozdělit do tří stupňů. V druhé kapitole diplomové práce budu popisovat základní stupeň právní úpravy koprodukcí. Tím jsou dohody a smlouvy na státní úrovni, které nám poskytují nejobecnější pohled na tento institut. Vedle kulturních dohod a obecných dohod jde především o koprodukční mezivládní dohody a o dohody o filmové spolupráci. Ve třetí kapitole bych se rád věnoval jednotlivým dokumentům, které se podrobněji zabývají koprodukčními výrobními vztahy. Bude se jednat především o prováděcí plány již dříve zmíněných kulturních a koprodukčních dohod, plány rozvoje spolupráce mezi státy, hodnocení rozvoje mezinárodních vztahů, rámcové a přímé koprodukční dohody mezi určitými orgány a organizacemi jednotlivých států apod. Jedná se o pomyslný druhý stupeň právních dokumentů vztahujících se ke koprodukcím. Tyto dokumenty byly projednávány a přijímány jednotlivými ministerstvy či orgány a organizacemi působícími ve filmovém průmyslu. Jelikož nelze z jednotlivých archivů (z důvodů nezpracovanosti převážné části archivních fondů po roce 1945) získat kompletní dokumentaci k tématu této diplomové práce, bude se jednat o kusé informace, ze kterých se budu snažit složit určitou mozaiku. Součástí textu bude i nastínění (smluvních) zájmů československého / československého socialistického státu, které se lišily jak v průběhu let, tak i v případě jednotlivých států. Nejprínosnější, ale na druhou stranu zaměřené pouze na jeden určitý projekt, jsou smlouvy obsažené v pomyslném třetím stupni. Ten bude obsažen ve čtvrté kapitole. Jedná se o smlouvy, které se již týkají konkrétních realizovaných filmů. Mezi lety 1945 a 1970 bylo, dle mých zjištění, natočeno 45 snímků vzniklých v koprodukci. Z tohoto počtu se mi v archivu Barrandov Studio a.s. podařilo získat 18 koprodukčních smluv. Součástí této kapitoly bude i podkapitola obsahující případové studie zaměřující se na koprodukční smlouvy dvou realizovaných projektů. Pro zjištění shodnosti či rozdílnosti v konkrétní právní úpravě zvolím smlouvu ke koprodukci československo–sovětské a ke koprodukci československo–anglické. Poslední (pátá) kapitola se bude zabývat nerealizovanými koprodukčními projekty v tomto období.

Pojem „koprodukce“ je v úvodu nutné zcela jasně definovat, protože jen velice málo publikací nabízí vymezení tohoto pojmu.⁹ Za „koprodukci“ neoznačujeme filmové

8) Kateřina Svatoňová: Nová filmová historie. Dostupný na WWW: <<http://film.ff.cuni.cz/rozcestnik/teorie/NFH.pdf>> [vyšlo nedat.; cit. 19.8. 2012].

9) „Společná výroba filmů, na níž se podílí několik partnerů: buď dvě či více produkčních firem

či jiné audiovizuální dílo. Koprodukcí bychom měli rozumět koprodukční výrobní vztah, který má nejčastěji (z právního hlediska) podobu (alespoň v současné době) smlouvy o sdružení. Několik subjektů se sdružuje za dosažením společného cíle, kterým je v tomto případě vytvoření audiovizuálního díla a výroba jeho záznamu. Za zcela mylné považuji chápání pojmu „koprodukce“ jako pojmu označujícího vzniklé dílo, na jehož vzniku se podílelo několik subjektů. V tomto případě je vhodné používat označení „dílo vzniklé na základě koprodukčního výrobního vztahu“.¹⁰

Koprodukční výrobní vztah je tuzemským či mezinárodním bilaterálním či multilaterálním vztahem mezi určitými subjekty. Ty do tohoto vztahu vnášejí své finanční a technické prostředky, tvůrčí schopnosti, poskytují vhodné lokace, zázemí, personál apod. Může při takovémto vztahu docházet ke sdružení několika tuzemských subjektů, ale i tuzemského subjektu či subjektů se subjektem či subjekty zahraničními. Subjekty v případě tuzemského koprodukčního vztahu mohou být tuzemské filmové společnosti, producenti, televizní subjekty a jiné právnické či případně i fyzické osoby¹¹. V případě mezinárodního koprodukčního výrobního vztahu se bude jednat jak o subjekty tuzemské, tak o subjekty zahraniční nebo pouze o subjekty zahraniční.

(např. koprodukce některého filmového studia a televize), nebo dvě či více kinematografií různých států. Stále se zvyšující náklady filmů spolu s možností využít atraktivních exteriérů, technických kapacit nebo získat herce, režiséra či kameramana mezinárodního věhlasu vedou ke spojení uměleckých sil, finančních prostředků i výrobních kapacit několika partnerů. ...“ Jan Bernard, Pavla Frýdlová, Malý labyrint filmu. Praha: Nakladatelství Albatros 1988, s. 249.

„koprodukce, společná, sdružená produkce; film, televize, činnost v níž se k realizaci filmu nebo televizního pořadu spojí více parterů. Vztahy jsou řešeny smlouvou, která určuje podíly smluvních stran na realizaci (podíl finanční, pracovní, tvůrčí), rozsah práv k vlastnictví, provozování, popř. k prodeji díla a podílu na zisku.“ Velký slovník naučný a/l. Encyklopedie Diderot. Praha: Diderot 1999, s. 736.

„... co-production can be a tool for maximizing the results. ... it entails (a) ... (b) cooperative efforts where nationals of more than one country are involved in one or more of the tasks – financing, script writing, pre-production, production, post-production, and distribution of television programming.“ Carla B. Johnston, International Television Co-Production, From Access to Success. Stoneham: Focal Press 1992, s. 1.

10) Leoš Bednář, *Audiovizuální díla s přihlédnutím k filmovým koprodukcím*. (diplomová práce) Praha: PF UK 2011, s. 49 – 52.

11) Spornou otázkou nadále zůstává, zda může fyzická osoba vystupovat jako samostatná strana koprodukčního vztahu. Zda by bylo možné, aby do „koprodukce“ vnesla svůj podíl v podobě určitého autorského díla (např. scenárista či spisovatel svůj scénář, literární předlohu atd.).

2. Mezistátní dohody o kulturní a filmové spolupráci v letech 1945 až 1970

2.1. Dohody o kulturní spolupráci

Základním a nejobecnějším právním pramenem upravujícím institut filmových koprodukcí jsou některé dohody o kulturní spolupráci a dohody o spolupráci v oblasti kultury, umění, vědy, školství a osvěty jednotlivých států. Do této skupiny musíme zařadit i dohody a smlouvy zaměřující se na přátelství, spolupráci, vzájemnou pomoc a mírovou spolupráci mezi těmito státy. V období od roku 1945 do roku 1970 Československá republika (1945 - 1960) / Československá socialistická republika (1960 – 1989) uzavřela více než třicet dohod o kulturní spolupráci, jednu dohodu o spolupráci v oblasti kultury, umění, vědy, školství a osvěty a na sedmáct dohod a smluv o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.¹² Z hlediska četnosti uzavírání těchto dohod a smluv na jednotlivých kontinentech jednoznačně převládal kontinent evropský, africký a následně asijský. Smluvní vztahy byly navazovány se státy, u nichž byl zřejmý zájem na rozvoji dalších přátelských vztahů, tedy především se státy lidově demokratickými. V těchto případech mohl být důvodem jak zájem politický, ekonomický, tak i ryze kulturně-společenský. Z jednotlivých smluvních stran bych z evropského kontinentu zmínil především Bulharskou lidovou republiku, Federativní lidovou republiku Jugoslávie, Království rumunské (později Rumunskou lidovou republiku a Rumunskou socialistickou republiku), Maďarskou republiku (později Maďarskou lidovou republiku), Německou demokratickou republiku, Polskou republiku a Svaz sovětských socialistických republik. Druhou smluvní stranou z kontinentu afrického byly Alžírská demokratická republika, Egyptská republika, Etiopské císařství, Federativní republika Kamerun, Guinejská republika, Republika Ghana, Republika Kongo (Brazzaville), Republika Mali, Sjediněná republika Tanzánie, Somálská republika, Súdánská republika a Tuniská republika. Z asijského kontinentu se jednalo o Afghánské království, Čínskou lidovou republiku, Indickou republiku, Indonésou republiku, Íráckou republiku, Íránské císařství, Jemenskou arabskou republiku, Kambodžské království, Mongolskou lidovou republiku a Syrskou arabskou republiku.

Tento typ dohod neposkytoval komplexní úpravu institutu koprodukční výroby snímků mezi jednotlivými smluvními stranami. Ve většině případů šlo o téměř shodné dohody a smlouvy. Jednalo se v nich v některých případech o obecnou proklamaci toho, že smluvní strany byly připraveny rozvíjet spolupráci, a společné působení také mezi

12) Přehled vyhlášek vydaných ministrem zahraničních věcí o jednotlivých dohodách a smlouvách členěných dle roků vydání je obsažen v příloze č.1.

vědeckými, kulturními, školskými a zdravotnickými organizacemi a institucemi¹³, tudíž i mezi jednotlivými organizacemi a institucemi v oblasti kinematografie. Dohody a smlouvy mimo jiné např. stanovily, že si smluvní strany budou pomáhat svým úsilím v šíření kultury a všestranného vzájemného poznání zvláště prostřednictvím rozhlasu, filmu, gramofonových desek apod.¹⁴ Pod obecné a široce definovatelné pojmy spolupráce a širšího působení mohlo být podřazeno jak vzájemné pořádání filmových přehlídek a festivalů či výměna filmů a vytvoření vhodného prostředí pro co nejširší exploataci jednotlivých filmových děl smluvních stran, tak jejich společné natáčení a výroba jejich záznamů. Již jedna z prvních dohod o kulturní spolupráci uzavřená 4. července 1947 mezi Československou republikou a Polskou republikou ve svém čl. 1 poskytovala výčet usnesení obou stran, v němž nechyběl závazek usnadnit spolupráci představitelů vědy, literatury, výtvarného umění, divadla, hudby, filmu, rozhlasu a tělesné výchovy obou zemí.¹⁵ Některé smlouvy obsahovaly články pojednávající obecně pouze o spolupráci mezi rozhlasovými, televizními a filmovými orgány smluvních stran. Příkladem může být čl. 5 Dohody mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o kulturní spolupráci, která nabyla účinnosti dne 8. srpna 1961: „Smluvní strany budou podporovat přímou spolupráci mezi rozhlasovými, televizními a filmovými orgány obou zemí, zvláště výměnu rozhlasových relací a televizních programů, programového materiálu, filmových týdeníků a krátkých i celovečerních filmů a vzájemné návštěvy rozhlasových, televizních a filmových pracovníků a umělců.“¹⁶ či čl. 8 Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou lidovou republikou platné od 15. září 1964: „Smluvní strany budou podporovat vzájemnou spolupráci v oblasti rozhlasu, televize filmu a tisku. Příslušné instituce a organizace obou států mohou za tím účelem uzavírat mezi sebou zvláštní dohody.“¹⁷ Počínaje rokem 1965 se v některých dohodách a smlouvách začaly již objevovat

13) Čl. 2 Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Guinejskou republikou platné od 14. září 1960. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 174/1960 Sb., ze dne 27. října 1960, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Guinejskou republikou.

14) Čl. XI Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Královstvím rumunským účinné od 8. dubna 1948: „Vysoké Smluvní Strany budou si vzájemně pomáhati v úsilí o šíření kultury a o všestranné vzájemné poznávání, zvláště: ...; j) rozhlasem, filmy, gramofonovými deskami a pod.; ...“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 149/1948 Sb., ze dne 5. září 1947, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Královstvím rumunským.

15) Čl. 1 Dohody o kulturní spolupráci mezi republikou Československou a Polskou republikou účinné od 2. července 1948. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 259/1948 Sb., ze dne 15. listopadu 1948, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi republikou Československou a republikou Polskou.

16) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1961 Sb., ze dne 6. listopadu 1961, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o kulturní spolupráci.

17) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 200/1964 Sb., ze dne 4. listopadu 1964, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou lidovou republikou. Stejně tak by bylo možné jako příklad uvést čl. VIII Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou

samostatné články pojednávající (alespoň zčásti) o spolupráci v oblasti společné výroby filmů (v oblasti koprodukcí). Takovouto dohodou byla například Dohoda o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou platná od 5. července 1964. Článek 6 v závěru věty poskytoval závazek smluvních stran, které měly podporovat realizaci filmových koprodukcí¹⁸. Paradoxní byla v tomto případě ta skutečnost, že Československá socialistická republika s Tuniskou republikou (alespoň do roku 1970) žádnou koprodukcí nezrealizovala. Častěji se podobné závazky objevovaly v dohodách o kulturní spolupráci, jejichž druhou smluvní stranou byly lidově demokratické státy jako například Německá demokratická republika, Rumunská socialistická republika či Svaz sovětských socialistických republik. Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Německé demokratické republiky o kulturní spolupráci platná od 19. února 1965 ve svém šestém článku stanovila, že si státy měly být nápomocny při všestranném seznamování jejich občanů s kulturním dědictvím národů druhé země i s jejich uměleckou tvorbou současné doby, mimo jiné prostřednictvím podpory spolupráce a vzájemné pomoci při tvorbě filmů.¹⁹ Podobně se zavazovaly Svaz sovětských socialistických republik (v dohodě o kulturní a vědecké spolupráci platné od 23. dubna 1966²⁰) a Rumunská socialistická republika (v dohodě o kulturní spolupráci platné od 17. března 1969²¹), že společně s Československou socialistickou republikou budou ve svých vzájemných vztazích podporovat uvádění, exploataci a popularizaci filmů druhé smluvní strany. Stejně tak se měly snažit o zlepšení svých vzájemných „kulturních vztahů“ a to především prostřednictvím společné tvorby filmů a spolupráce v oblasti filmové výroby²². Zásadním byl i článek 10²³ dohody o kulturní a vědecké spolupráci uzavřené

socialistickou republikou a Kubánskou republikou platné od 3. května 1961: „*Smluvní strany budou podporovat vzájemnou spolupráci v oblasti rozhlasu, televize, filmu a tisku.*“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 81/1961 Sb., ze dne 10. července 1961, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou.

- 18) Čl. 6 Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou platné od 5. července 1964: „*Obě strany usnadní výměnu knih, vědeckých, kulturních a uměleckých publikací, filmů a televizních filmů a budou podporovat realizaci filmových koprodukcí.*“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 103/1965 Sb., ze dne 21. září 1965, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou.
- 19) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 39/1965 Sb., ze dne 16. března 1965, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Německé demokratické republiky o kulturní spolupráci.
- 20) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 58/1966 Sb., ze dne 3. května 1966, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci.
- 21) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1969 Sb., ze dne 26. března 1969, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci.
- 22) Čl. 9 Dohody mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci platné od 23. dubna 1966. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 58/1966 Sb., ze dne 3. května 1966, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci. Dále též čl. 10 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní

se Svazem sovětských socialistických republik a článek 11²⁴ dohody o kulturní spolupráci uzavřené s Rumunskou socialistickou republikou. Oba totiž shodně stanovily, že si smluvní strany měly vzájemně pomáhat i při natáčení společných televizních pořadů a televizních filmů, které by jimi byly následně dále šířeny a využívány. Pouze tyto dvě dohody ve svých ustanoveních výslovně pamatovaly na televizní koprodukce a tuto formu spolupráce.

Jednotlivé dohody a smlouvy mohly být smluvními stranami později doplněny zvláštními ujednáními či dohodami příslušných institucí a organizací obou států: „... *Smluvní strany se dohodly, že jejich příslušné orgány, organizace a instituce mohou v rámci své působnosti uzavírat ujednání, tematické a pracovní plány k provádění této dohody a plánů kulturní a vědecké spolupráce.* ...“²⁵. Šlo především o tzv. plány provádění kulturní dohody, plány spolupráce na poli kultury, školství, vědy a umění, pracovní plány, prováděcí plány kulturní spolupráce, přímá ujednání, roční plány kulturní spolupráce, různé úmluvy, tematické plány či zvláštní dohody²⁶. Návrhy těchto dokumentů byly projednány a schváleny na společné schůzi zplnomocněných zástupců obou smluvních stran. Zástupci měli být většinou z příslušného oboru, k jehož rozvoji a úpravě daný dokument sloužil. Dokumenty poskytovaly pro určité časové období zásady a podmínky pro uskutečňování kulturních akcí a výměn na poli jednotlivých společenských odvětví. Obsahovaly i ekonomické a finanční podmínky realizace plánovaných akcí. Na plnění stanovených úkolů dohlížela společná komise, která mohla být smluvními stranami k tomuto účelu zřízena. Každoročně se však ještě uskutečňovala schůzka smluvních stran, na níž mělo docházet k zhodnocení plnění prováděcích plánů za uplynulé období, k výměně zkušeností a k dohodě na vzájemných nutných úpravách. Schůzky smluvních stran však nesloužily jen k jakési revizi a k nápravě, ale i k vytyčení dalších společných cílů a oblastí, v nichž bylo nutné spolupráci posílit²⁷.

spolupráci platné od 17. března 1969. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1969 Sb., ze dne 26. března 1969, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci.

23) Čl. 10 „*Smluvní strany budou napomáhat výměně rozhlasových a televizních pořadů, zvukových záznamů, televizních filmů a televizního zpravodajství a jejich využití a šíření, natáčení společných rozhlasových a televizních pořadů a televizních filmů.*“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 58/1966 Sb., ze dne 3. května 1966, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci.

24) Čl. 11 „*Smluvní strany budou napomáhat výměně rozhlasových a televizních programů, zvukových záznamů, televizních filmů a záznamů a televizního zpravodajství, natáčení společných rozhlasových a televizních pořadů a televizních filmů a záznamů, jakož i jejich využití a šíření.*“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1969 Sb., ze dne 26. března 1969, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci.

25) Čl. 19 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci platné od 17. března 1969. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1969 Sb., ze dne 26. března 1969, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci.

26) V textu budu dále používat souhrnné označení „prováděcí plány“.

27) Např. čl. 20 Dohody mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických

V době, kdy se měl blížit konec platnosti prováděcích plánů, mělo na společné schůzce dojít k dohodě na nových prováděcích plánech pro další časové období. Státy si v dohodách o kulturní spolupráci mnohdy ještě sjednávaly možnost úpravy vzájemné spolupráce mezi akademii věd, tvůrčími svazy, vydavatelstvími, tiskovými orgány, kinematografiemi, rozhlasem a televizí, kulturními institucemi a organizacemi a sportovními organizacemi formou přímých úmluv, jež nesloužily pouze k rámcovému vymezení daných úkolů, ale sloužily již k úpravě určitého konkrétního problému. Přímé úmluvy byly buď součástí prováděcích plánů či tyto plány doplňovaly.²⁸ V průběhu studia archivních dokumentů jsem na některé prováděcí plány a na přímé úmluvy narazil. Jejich detailnější rozbor bude obsažen ve třetí kapitole, která bude obsahovat pomyslný druhý stupeň právní úpravy koprodukcí.

republik o kulturní a vědecké spolupráci platné od 23. dubna 1966: „Smluvní strany se dohodly, že na pravidelných společných jednáních a konzultacích budou na určitá časová období sjednávány plány kulturní a vědecké spolupráce, na nichž budou hodnoceny výsledky jejich plnění a sledováno provádění této dohody, jakož i rozpracovány otázky dalšího rozvoje a upevňování kulturních a vědeckých styků mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik. Smluvní strany se dohodly, že jejich příslušné orgány, organizace a instituce mohou v rámci své působnosti uzavírat ujednání, tematické a pracovní plány k provádění této Dohody a plánů kulturní a vědecké spolupráce mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik.“ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 58/1966 Sb., ze dne 3. května 1966, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci.

28) Čl. 8 Dohody mezi vládou Československé republiky a vládou Rumunské lidové republiky o kulturní spolupráci platné ode dne 26. ledna 1959. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 32/1959 Sb., ze dne 5. května 1959, o Dohodě mezi vládou Československé republiky a vládou Rumunské lidové republiky o kulturní spolupráci.

2.2. Dohody o filmové spolupráci a o koprodukcii

Dohody o filmové spolupráci a o koprodukcii jsou podstatným právním pramenem, ze kterého se můžeme dozvědět, jaká byla praxe při úpravě bilaterálních mezistátních smluvních vztahů v této oblasti. Přehled jednotlivých dohod nám poskytuje dokument vytvořený Evropskou komisí pro účely vytvoření přehledného seznamu bilaterálních dohod v audiovizuálním sektoru uzavřených mezi členskými státy Evropské unie či mezi členskými a třetími státy. Jedná se o koprodukční dohody či o dohody o spolupráci v oblasti filmu.²⁹ Tento typ dohod začaly státy uzavírat na začátku 60. let 20. století. Do konce roku 1970 bylo uzavřeno jednadvacet dohod mezi osmnácti státy. Celkem devět koprodukčních dohod uzavřela v této době Francouzská republika, která společně s Italskou republikou, jež uzavřela osm koprodukčních dohod, stála v čele států usilujících o dosažení co nejčetnějších smluvních vztahů pro budoucí koprodukční spolupráci. Dalšími v pořadí (již však jen se třemi či dvěma dohodami) byly Belgické království (jeho francouzská komunita), Brazilská federativní republika, Bulharská lidová republika, Československá socialistická republika, Republika Rakousko, Socialistická republika Rumunsko, Španělské království a Švédské království.

Československá republika (1945 - 1960) / Československá socialistická republika (1960 – 1989) uzavřela v období od roku 1945 do roku 1970 dvě dohody týkající se koprodukční výroby filmů. První byla Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci³⁰ (dále jen dohoda s Italskou republikou) podepsaná dne 25. března 1968 v Praze, která vstoupila v platnost dnem jejího podpisu oběma stranami dohody. Druhou byla Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcii a výměně filmů³¹ (dále jen dohoda s Francouzskou republikou) podepsaná dne 6. března 1968 v Paříži. Dohoda nabyla platnosti dne 19. července 1968. Smluvní strany dohody uzavíraly především z důvodů rozvoje spolupráce v oblasti filmové tvorby a z důvodů rozšíření a posílení kulturních a hospodářských vztahů mezi oběma státy. Obě dohody shodně stanovily, že filmy, které budou vyrobeny v koprodukcii, budou považovány za filmy národní produkce, a budou jim tak poskytovány výhody dle vnitrostátních předpisů smluvních států. Dohoda s Italskou

29) Pro přehled dohod uzavřených v období od roku 1945 do roku 1970 viz příloha č. 2: Bilaterální koprodukční dohody uzavřené mezi vybranými evropskými státy a třetími zeměmi (v období do roku 1970).

30) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.

31) Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcii a výměně filmů.

republikou dále upřesňovala to, že výhody budou přiznány koprodukčním snímkům s většinovou, ale i s menšinovou účastí. Stejně se mělo přistupovat jak k celovečerním, tak ke krátkometrážním snímkům vzniklým v koprodukci. V dohodě s Francouzskou republikou figurovala v úvodních ustanoveních podmínka spočívající ve schválení výroby společných koprodukčních filmů příslušnými orgány obou zemí. Článek 2 této dohody zároveň stanovil několik podmínek vztahujících se k osobám jednotlivých producentů. Ti se museli vyznačovat dobrou technickou a finanční organizací, odbornými zkušenostmi a museli být uznáváni příslušnými nadřízenými orgány.

V další části dohody (u obou dohod počínaje článkem 4) se můžeme seznámit s podmínkami výroby koprodukčních filmů. Hlavní informací je stanovení minimálního a maximálního procentuálního podílu na realizované koprodukci. V případě dohody s Italskou republikou byla stanovena pouze minimální hranice 30 % a ve výjimečných případech hranice 20 %³². Dohoda s Francouzskou republikou určovala rozpětí poměru vzájemných podílů koproducentů na 30 % až 70 %.³³ Obě strany by se bývaly měly aktivně podílet na koprodukční výrobě filmu jak po stránce umělecké, tak po stránce technické, která by nejčastěji spočívala v možnosti využití ateliérů či laboratoří dané země. Podmínkou koprodukční výroby byla také státní příslušnost jednotlivých pracovníků. Jak na straně československé, tak na straně italské či francouzské museli mít jednotliví režiséři, technici, herci atd. státní příslušnost odpovídající smluvní straně, za níž se na koprodukční výrobě filmů podíleli³⁴. Obě dohody také stanovily, co přesně mají filmy vzniklé v koprodukci obsahovat v titulkových sekvencích. Úvodní titulky měly ihned za jmény koproducentů uvádět, že film vznikl v koprodukci československo-italské/francouzské či v koprodukci italsko/francouzsko-československé. Tento text musel být také uváděn v obchodních, reklamních a propagačních materiálech, v reklamních snímcích, na mezinárodních festivalech a při všech dalších kulturních příležitostech. Koproducenti se mohli dohodnout, který z nich bude film uvádět na mezinárodních festivalech. V případě, že se státy nedohodly, uváděl

32) Čl. 5 a čl. 6 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.

33) Pro určení míry účasti koproducentů na koprodukční výrobě filmů se přihlíželo k cenám běžným v mezinárodní filmové produkci.

34) Několik výjimek lze nalézt v ustanovení čl. 4 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci a v ustanovení čl. 5 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.; Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů.

jej stát s většinovou účastí. Pokud byly podíly producentů stejné, film na festivalech v takovém případě uváděl ten stát, jehož státní příslušnost má režisér filmu.³⁵

Smluvní strany byly povinny v souvislosti s koprodukční výrobou filmů zajišťovat volný pohyb a pobyt všem uměleckým a technickým pracovníkům. Měl být zároveň zajištěn dovoz a vývoz filmové suroviny, technického materiálu, výpravných prostředků, kostýmů, scénického materiálu, publikačních a propagačních materiálů potřebných pro samotnou výrobu a následnou exploataci již hotového díla. Stejně tak musely být uplatněny výhody týkající se převodu měn pro veškeré platby související s realizací koprodukčních filmů. Ve všech případech se však mělo vycházet z výhod sjednaných v platných dohodách mezi smluvními státy.

Koprodukční smlouvy sjednávané před realizací jednotlivých „koprodukčních projektů“ obsahovaly vedle stanovení podílů koproducentů, podmínek označení realizované koprodukce, stanovení producenta, který snímek bude uvádět atd. i určení dělby příjmů. Příjmy měly být rozdělovány dle poměru podílů koproducentů. V podstatě rozdělení zisků odpovídalo účasti koproducentů na výdajích vynaložených na výrobu filmu. K rozdělování příjmů stanovil článek 7 dohody s Francouzskou republikou, že příjmy měly být poměrně rozdělovány dle podílů na tržbě či dle výnosů z rozdělených území. V případě dělby jednotlivých území se však přihlíželo k rozdílu rozsahu obchodních výsledků, kterých v daných zemích smluvní strany dosahovaly. Třetí možností pak byla kombinace těch předchozích, která ponechávala smluvním stranám rozdělená území, zároveň však zajišťovala jejich příjmy z celkových podílů na tržbě. V závěru tohoto článku byla upřesněna dělba příjmů: „*V rámci dělby příjmů přináležejí výtěžky exploatace z koprodukčních filmů v Československé socialistické republice československému koproducentu a příjmy z koprodukčních filmů ve Francii přináležejí francouzskému koproducentovi*“³⁶. Dohoda s Italskou republikou podmiňovala rozdělení zisku a jednotlivých trhů schvalovacím procesem příslušných orgánů a organizací smluvních stran. Nejednalo se tak pouze o dohodu stran, ale figuroval zde i třetí (státní) subjekt, který potvrdil, zda rozdělení zisku bylo pro smluvní stranu přijatelné a odpovídající.

35) Čl. 4 písm. f Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.

36) Čl. 7 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů. Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů.

Vývoz filmů vzniklých v koprodukcí měl být (dle dohody s Francouzskou republikou³⁷⁾ zajišťován koproducentem, který měl většinový podíl. V případě stejných podílů koproducentů by filmy byly vyváženy jako filmy toho státu, který měl z hlediska vývozu lepší možnosti. V případě, že jeden ze smluvních států mohl volně vyvážet své „národní filmy“ do dovozní země, spadaly koprodukční filmy v těchto případech také do kategorie „národních filmů“. Dohoda s Italskou republikou se v článku o vývozu koprodukčních filmů lišila jen v části ustanovení. V čl. 9 odst. 2 totiž bylo stanoveno, že pokud by se film vzniklý v koprodukcí vyvážel do státu, kde byl dovoz filmů kontingentován, byl by v zásadě připisován na kontingent státu, z něhož pocházel koproducent s většinovým podílem na koprodukční výrobě.

Smluvní strany (dle podobných ustanovení obsažených v obou dohodách³⁸⁾) dispoziitivně vytvářely po dobu platnosti dohody smíšenou komisi sloužící především k provádění dohody a k hodnocení tohoto provádění. Cílem bylo zhodnocení toho, do jaké míry byla dohoda prakticky plněna a do jaké míry sloužila svému účelu. Komise zkoumala rovnováhu přínosu smluvních stran při koprodukční výrobě filmů a mohla i stanovit minimální náklady na filmy vznikající v koprodukcí, na nichž se podílely více než dva koprodukční subjekty. Komise zároveň řešila spory vzniklé z aplikace dohody a zkoumala a přijímala návrhy na zlepšení rozvoje filmové spolupráce mezi smluvními stranami. Dohoda s Italskou republikou určovala složení smíšené komise. V čele československé části stál Ústřední ředitel Československého filmu či jeho zástupce a v čele italské části byl tím hlavním představitel Ministerstva turistiky a divadel. Obě strany si ke spolupráci mohly samozřejmě přizvat odborné pracovníky a experty z dané oblasti. Komise se měla scházet každý rok střídavě v Československé socialistické republice a v Italské republice či v případě komise československo–francouzské ve Francouzské republice. Komise československo–francouzská však mohla být také svolána na žádost jedné ze smluvních stran. Tato možnost mohla nastat v případě podstatné změny zákonných či prováděcích předpisů v oblasti kinematografie u některé ze smluvních stran.

37) Čl. 8 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcí a výměně filmů. Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcí a výměně filmů .

38) Čl. 11 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci a dále viz čl. 15 Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcí a výměně filmů. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.; Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcí a výměně filmů .

Dohoda s Italskou republikou byla sjednána na dobu jednoho roku (ode dne jejího podpisu) s tím, že se její platnost mlčky prodlužovala vždy o další rok. Jedna ze smluvních stran ji však mohla vypovědět tři měsíce před uplynutím probíhajícího období platnosti. Skončením platnosti této dohody nekončila platnost smluv o filmové koprodukcí uzavřených mezi koprodukčními subjekty smluvních stran. Dohoda s Francouzskou republikou byla platná po dobu dvou let (od doby uplynutí třiceti dnů po jejím schválení oběma vládami) a podobně jako u dohody předchozí mělo docházet k jejímu obnovení mlčky vždy na dobu dalších dvou let. Tříměsíční výpovědní lhůta platila i zde. S koncem platnosti této dohody nekončila platnost podmínek pro vyúčtování příjmů, které plynuly z koprodukčních filmů vyrobených v souvislosti s touto dohodou.

Pouze dohoda s Italskou republikou obsahovala prováděcí předpisy, které byly obsaženy v příloze k této dohodě. Dohodou mezi příslušnými orgány či organizacemi smluvních stran mohlo dojít ke změně přílohy. Prováděcí předpisy stanovily, že výhody filmové koprodukce mohli koproducenti získat jen skrze podání žádosti, která by byla uložena v Československé socialistické republice u Ústředního ředitelství Československého filmu a v Italské republice u Ministerstva turistiky a divadel nejméně po dobu třiceti dnů před oficiálním začátkem natáčení. Žádost měla obsahovat kompletní dokumentaci, která byla vždy nejprve předložena příslušným orgánům a organizacím smluvních států. Součástí žádosti byly tyto doklady: scénář a dialogy, doklad o platném převodu autorských práv pro filmové zpracování anebo doklad o právoplatné opci, smlouva o koprodukcí sjednaná s výhradou schválení příslušnými orgány a organizacemi smluvních stran, plán financování, seznam technického a uměleckého personálu s uvedením jejich státní příslušnosti, uvedení rolí svěřených hercům a natáčecí plán. Další doklady a údaje mohly být ještě následně vyžádány příslušnými orgány a organizacemi smluvních stran. Smlouva o koprodukcí musela obsahovat především název filmu, jméno autora námětu či zpracovatele literárního díla, jméno režiséra, celkové náklady na realizaci filmu, rozsah přínosů jednotlivých koprodukčních subjektů a rozdělení zisků a trhů. Dále pak závazek koproducentů podílet se na případném zvyšování výdajů³⁹ či na úsporách souvisejících s koprodukční výrobou filmu, ustanovení o dispozitivním vydání povolení k veřejnému promítání filmu příslušnými orgány či organizacemi, ustanovení o úpravě finančních podmínek v případě neposkytnutí požadovaného souhlasu příslušnými orgány či organizacemi, ustanovení o úpravě finančních podmínek pro případ, že příslušné orgány a organizace nepovolí promítání filmu v jedné

39) Podíl na zvýšených výdajích mohl být omezen na 30 % celkových nákladů na film.

či druhé zemi anebo nepovolí jeho vývoz a předpokládaný termín zahájení natáčení⁴⁰. Smlouva o koprodukcí mohla být měněna i po jejím uložení společně s dalšími dokumenty. Muselo však dojít ke schválení těchto změn příslušnými orgány a organizacemi smluvních stran ještě před skončením natáčení filmu. Orgány a organizace smluvních stran byly povinny se informovat o vydaných povoleních pro koprodukční výrobu filmu, musely se dohodnout na podmínkách realizace a na případných omezeních koprodukce. Až poté mohly být koprodukční subjekty informovány o výsledcích rozhodování o jejich žádostech.

Žádná z těchto mezistátních koprodukčních dohod nepozbyla platnosti, a tudíž platí pro každou ze smluvních stran i v současnosti. Společně s koprodukční dohodou s Kanadou, která je však platná až od 25. března 1987, jsou dohody s Italskou a s Francouzskou republikou základním právním dokumentem poskytujícím obecné informace týkající se koprodukčních výrobních vztahů, jejich podmínek a náležitostí. Zdá se, že v období 60. let 20. století Francie a Itálie ve značném množství rozšířily své smluvní vztahy v odvětví mezinárodní koprodukční výroby filmů. Mohl to být strategický krok, díky kterému se tyto státy mohly při (společné výrobě) dostat k zajímavým námětům, vhodným lokacím, finančním úsporám apod. Státy jako ČSSR této nabídce zřejmě bez většího váhání využily. Mohly v budoucnu získat větší možnosti při exploataci vzniklých koprodukčních děl a při vstupu na tamní trhy s filmy národní produkce. Finanční zisk či úspora byly pro sjednávání těchto smluv asi tím hlavním důvodem.

Z mého pohledu se mi počet takovýchto dohod jeví jako velice malý. Zdá se mi, že obecný právní rámec v podobě mezistátní koprodukční dohody může být v případě institutu koprodukcí jen ku prospěchu věci. Je však otázka, zda vůbec a do jaké míry byly tyto dohody reálně využívány. Mohlo se jednat o oficiální vládní dokumenty, které by pouze (v duchu socialismu) proklamovaly možnost vzájemné spolupráce na koprodukční výrobě filmů. V období let 1968 až 1970 však bylo natočeno šest snímků v koprodukci československo–francouzské a dva snímky v koprodukci československo–italské. Mezivládní dohody z roku 1968 tak jistě tvořily obecný rámec pro jednotlivé koprodukční smlouvy těchto projektů. Smluvní subjekty se právě v případě konkrétních smluvních vztahů mohly v tomto rámci, vymezeném mezistátní dohodou, lépe „pohybovat“. Tato praxe měla v naší zemi své uplatnění v době socialismu. V dnešní době však cesta sjednávání mezistátních dohod již není tak běžná. Stát ponechává iniciativu na jednotlivých subjektech, které si sjednávají dohody a smlouvy týkající se konkrétních projektů již zcela samy (bez státního vlivu). Stát

40) K těmto náležitostem mohl být ještě připojen dodatek upravující vztahy mezi koproducenty v případě neproplacení finančních přínosů dle ustanovení čl. 10 dohody s Italskou republikou.

se na koprodukcích v současné době podílí především formou různých finančních podpor a pobídek.

3. Praxe prováděcích plánů, přímých a rámcových koprodukčních dohod v letech 1945 až 1970⁴¹

Po roce 1945 se začal opět rozvíjet kulturní život v ČSR a stejně tak se rozvíjely kulturní styky se zahraničím. **Sovětský svaz** v prvních poválečných letech poskytuje lidem (dle dokumentů jednotlivých ministerstev, orgánů a organizací) „zdravou a realistickou sovětskou kulturu“ a cenné zkušenosti z kulturního života⁴². Od roku 1946 se ČSR i SSSR recipročně pravidelně účastnily hudebních, filmových a jiných festivalů a výstav. Rozšiřovaly se i zájezdy jednotlivých umělců či celých seskupení na kulturní akce v druhé zemi, dlouhodobé studijní zájezdy či pracovní pobyty tvůrčích pracovníků. Poznávání sovětské kultury a upevňování kulturních styků se SSSR bylo v období let 1945 až 1954 nejdůležitějším faktorem v mezinárodních kulturních stycích ČSR.⁴³ Zpočátku nebyly sjednávány pevné plány pro určité období, nejčastěji docházelo k soupisům jednotlivých přání a požadavků. Ty pak byly recipročně naplňovány. Již v roce 1945 došlo k výměně delegací s **evropskými lidově demokratickými státy**. První období styků s evropskými lidově demokratickými státy bylo obdobím vzájemného poznávání, kdy se obnovovaly prvorepublikové vztahy (v případě Polska), či se budovaly zcela nové vazby a formy spolupráce (v případě Maďarska a NDR). Státy postupně navazovaly spolupráci v různých kulturních oblastech. Spolupráce tak byla navazována do jisté míry „živelně“ a bez určitého vymezení. Se získanými zkušenostmi a za pomoci jasně dané politické linie po únoru roku 1948 mohlo ČSR dát všem mezistátním aktivitám jasnější náplň. Státy přistoupily k praxi uzavírání kulturních dohod a jednotlivých prováděcích plánů těchto dohod.⁴⁴ Vedle zkušeností a praxe v kulturních odvětvích se v období let 1945 až 1951 objevovaly i jisté nedostatky spočívající především v „mechanické reciprocitě vzájemných vztahů“ bez ohledu na prospěšnost aktivit pro smluvní strany, nesprávném výběru osob, literárních prací, divadelních her a filmů, nedostatečném využití výsledků kulturní spolupráce a výměny, neehospodárnosti při provádění všech aktivit a jejich značné nekoordinovanosti. Lidově

41) Politické pozadí dějin 20. století pojednává např. Vladimír Nálevka ve svém dvousvazkovém díle *Světová politika ve 20. století (I., II.)*. Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století I.*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.; Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století II.*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000. Pro přehled právních dějin československého (socialistického) státu v tomto období doporučuji knihu Karla Malého s názvem *Dějiny českého a československého práva do roku 1945* a knihu Jana Kuklíka s názvem *Vývoj česko-slovenského práva 1945 – 1989*. Karel Malý a kolektiv, *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges 2010.; Jan Kuklík a kolektiv, *Vývoj česko-slovenského práva 1945 – 1989*. Praha: Linde Praha 2009.

42) Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 1.

43) Tamtéž, s. 2.

44) Tamtéž, s. 2.

demokratické státy⁴⁵ získávaly cestou vzájemné spolupráce především jistotu ve svých vzájemných svazcích. Více než 50 % všech významných aktivit na poli kulturních styků bylo právě s lidově demokratickými státy. **Západní státy** udržovaly a rozšiřovaly své kontakty na území ČSR převážně v období let 1945 až 1948. Nechtěly totiž ztratit pozice, které tu měly od předválečného období.⁴⁶ Stát v tom však později viděl snahu o zabrzdění vlivu sovětské kultury na kulturu ČSR a možnost využívání cizích kulturních institucí a středisek v ČSR jako špionážních centrál proti lidově demokratickému zřízení v ČSR.⁴⁷ S těmito státy bylo uzavřeno několik kulturních dohod, jež umožnily pořádání několika výstav a expozic. Únor 1948 je zásadním rokem pro kulturní, vědeckou aj. spolupráci se západními státy. ČSR se totiž pod dojmem neustálých výtek západních zemí proti našemu státu, respektive proti jeho politickému zřízení, uchyluje k dlouhodobé ignoraci téměř veškerých styků s těmito státy. Kulturní dohody nejsou v období od roku 1948 do roku 1954 prováděny (kulturní dohoda s Francií a s Belgií) a některé jsou dokonce anulovány (kulturní dohoda s Velkou Británií). Z kulturních styků zůstaly jen ty, které byly prováděny samostatně jednotlivci či organizacemi v západních státech.⁴⁸ Jednalo se především o státy, které chtěly i přes politickou situaci v ČSR o této zemi vědět něco více. Kulturní styky se prováděly skrze přátelská společenství, která byla v některých státech (např. ve Švédsku, Norsku, Finsku, Holandsku, Rakousku atd.) zakládána a také po linii mírových hnutí. K obratu dochází až v letech 1954 a 1955. ČSR vedle výše zmíněných států (po druhé světové válce) rozvíjí spolupráci také se **zeměmi Latinské Ameriky**⁴⁹. Styky jsou navazovány až od roku 1948 a byly zaměřeny na „pokrokové kruhy“. Kulturní styky v těchto zemích zajišťovala jednotlivá „Společenství přátel ČSR“. V Chile tato společnost vznikla v roce 1952, v Bolívii v roce 1953 a v Brazílii v roce 1955. Nejrozvinutější kulturní styky měl stát s Mexikem, Uruguayí a Argentinou. V 50. letech přistoupily v Uruguayi a Brazílii ke spolupráci s dalšími státy (v souvislosti se zmírněním mezinárodního napětí) i oficiální instituce. Na druhou stranu v Mexiku a Bolívii však došlo k poklesu zájmu na vzájemné spolupráci. Státní orgány a oficiální instituce se tomu vyhýbaly z důvodů rostoucí závislosti těchto států na USA.

45) Bylo to např. Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Albánie, NDR, Jugoslávie atd.

46) K problematice československo–amerických (filmových) vztahů viz disertační práce Jindřišky Bláhové. Jindřiška Bláhová, *A Tough Job for Donald Duck: Hollywood, Czechoslovakia, and Selling Films behind the Iron Curtain, 1944-1951*. KFS FF UK, University of East Anglia School of Film and Television Studies 2010.

47) Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 3.

48) Tamtéž, s. 3.

49) Politickou situaci na území Latinské Ameriky (od 40. let 20. století) zpracovává Vladimír Nálevka v knize *Světová politika ve 20. století II.* v V. kapitole s názvem *Latinská Amerika mezi Spojenými státy a Kubou*. Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století II.*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.

Polovina 50. let 20. století byla zásadní pro rozvoj kulturních styků ČSR s ostatními zeměmi. Vztahy se **Sovětským svazem** se samozřejmě ještě více zpevnily a jednotlivé dohody a plány byly výsledkem předem projednávaného plánu. Stejně tak vztahy s **lidově demokratickými státy** byly stabilnější a získávaly novou formu v podobě přímé výměny osob, kulturního materiálu a zkušeností mezi uměleckými svazy a institucemi.⁵⁰ K navázání nových a četnějších vztahů docházelo i s **východními zeměmi (především se zeměmi Blízkého východu), s Indií, Indonésií a zeměmi, které se postupně vymanily z koloniální nadvlády**⁵¹. Byly to státy jak lidově demokratické, tak země závislé na jiných (většinou evropských západních státech) a země koloniální.⁵² Politický a ekonomický vývoj ČSR byl totiž příznivě nakloněn rozvoji vztahů s těmito státy. Jednalo se především o zpřístupnění jejich trhů pro vývoz našich potravin a výrobků, ale také např. pro exploataci tuzemských kulturních děl. Stát s nimi chtěl navázat bližší a intenzivnější spolupráci především prostřednictvím plánů kulturní spolupráce. Styky se **západními zeměmi** jsou i nadále oslabeny o formální právní dokumenty uzavírané na úrovni států, tedy o kulturní a jiné dohody. Veškerá spolupráce probíhala oficiálně prostřednictvím zvláštních úmluv pro případ určitých projektů, prostřednictvím „Společenství přátel ČSR“ v těchto zemích, prostřednictvím mírového hnutí, obesíláním mezinárodních festivalů, soutěží, výstav a kongresů v západních zemích.⁵³ Styky se rozvíjely především s Francií, NSR, Rakouskem a postupem času také s VB, Belgií, Holandskem a se skandinávskými zeměmi. Nedostatečná a zcela výjimečná je spolupráce s Itálií a Švýcarskem. Ze **zemí Latinské Ameriky** projevila v roce 1954 zájem o navázání kulturních styků s ČSR na oficiální bázi Argentina, která ČSR pozvala k účasti na Mezinárodním filmovém festivalu v Mar del Plata. Zároveň navrhla uzavření filmové dohody, která však byla pro nezájem Československého státního filmu odmítnuta.⁵⁴ Stejně tak byla ČSR pozvána Uruguayí v roce 1954 k účasti na Mezinárodním filmovém festivalu v Montevideu. Uruguay v roce 1955 navrhla uzavření

50) Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 5.

51) Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje uvádí na straně 6 toto dělení: „*Koloniální a málo vyvinuté země Východu, s nimiž se v posledních letech rozvinuly naše styky, můžeme podle významu rozdělit do 3 skupin: 1) Indie, Indonésie, Blízký Východ (Egypt, Libanon, Sýrie), 2) Barma, Japonsko, Jihoafrická Unie, Israel, Afghánistán, 3) Pákistán, Írán, Belgické Kongo, ostrovy Fidži, Cejlon a ostatní.*“ Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 6. O rozpadu koloniálního systému po druhé světové válce detailně pojednává kniha Vladimíra Nálevky *Čas soumraku. Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Vladimír Nálevka, *Čas soumraku. Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Praha: Nakladatelství Triton, s.r.o. 2004.

52) Kulturní styky s východními zeměmi (zhodnocení), nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266.

53) Rozvoj kulturních styků se zahraničím od r. 1945 dodnes a perspektivy jejich dalšího rozvoje, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 6 - 7.

54) Dokument - Kulturní styky (k č.j. 0335/55 M.S.), nedatováno. AMZV, f. PO-T 1955 – 1969, k. 24.

filmové dohody a vyslání oficiální kulturní delegace do ČSR.⁵⁵ ČSR se v druhé polovině 50. let 20. století začala o latinskoamerické země více zajímat, protože v těchto státech vzrostl zájem veřejnosti o rozvoj kulturních, vědeckých a sportovních styků. Zdá se, že ČSR byla v této době nakloněna případné diskuzi a navázání vzájemné spolupráce, přestože latinskoamerické vlády do této doby bránily bližší spolupráci. Důvodem byly s největší pravděpodobností politické a hospodářské vazby s USA.

Zcela samostatně je nutné upozornit na **Spojené státy americké** a jejich vztah k ČSR a k ostatním lidově demokratickým státům v tomto období.⁵⁶ Je jasné, že se v souvislosti s USA v žádném případě nejedná ani o podobnou formu spolupráce či styků, jako je tomu u již zmíněných států. Nezájem o spolupráci a vzájemnou pomoc nebyl pouze ze strany lidově demokratických států, ale také ze strany USA. Spojené státy americké se především v době počátku studené války⁵⁷ (první polovina 50. let 20. století) a dále i v jejím průběhu obávaly jakýchkoliv, byť i sebemenších, napojení na státy východního bloku. Na základě studia primárních pramenů se mi do rukou dostal i dokument obsahující některé informace vztahující se k Návrhu zákona - programu při účasti v mezinárodních záležitostech, který byl dne 19. ledna 1956 předložen panem Humphreym k projednání v Senátu Spojených států amerických.⁵⁸ Nejsem si jist, do jaké míry si Ministerstvo informací a osvěty, v jehož složce byl dokument obsažen, jeho znění upravilo. Na druhou stranu však stojí za to na určitá fakta upozornit. Spojené státy americké v dokumentu (prostřednictvím slov pana Humphreyho) proklamovaly, že v době, kdy ustupovalo nebezpečí atomové války, bylo nutné, aby svět poznal jejich myšlenky a ideály. Ty měly být se světem postupně sdíleny v podobě sportovních událostí, divadelních představení a kulturních výměn.⁵⁹ V souvislosti s tímto vyzdvihovaly svobodu tvorby a tedy veškerého umění a myšlenku trvalého míru, skrze který se všechny ostatní formy spolupráce a pomoci mohly jedinečně uskutečňovat. Spojené státy měly za cíl ukázat své kulturní zájmy, rozvoj a vymoženosti svého obyvatelstva. Chtěly upozornit na to, jak jejich politické, sociální a ekonomické zřízení v mnohých ohledech přispívá k snazšímu a lepšímu soužití mezi lidmi.⁶⁰ Podobně jako státy lidově demokratické,

55) Dokument - Kulturní styky (k č.j. 0335/55 M.S.), nedatováno. AMZV, f. PO-T 1955 – 1969, k. 24.

56) K problematice československo-amerických (filmových) vztahů viz disertační práce Jindřišky Bláhové. Jindřiška Bláhová, *A Tough Job for Donald Duck: Hollywood, Czechoslovakia, and Selling Films behind the Iron Curtain, 1944-1951*. KFS FF UK, University of East Anglia School of Film and Television Studies 2010.

57) Pro získání detailnějšího přehledu o období studené války lze upozornit na knižní titul *Horké krize studené války* autora Vladimíra Nálevky. Vladimír Nálevka, *Horké krize studené války*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r.o. 2010.

58) 84. kongres druhé zasedání, §2982 (Návrh zákona programu při účasti v mezinárodních záležitostech, 19. ledna. 1956. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 373.

59) Tamtéž, s. 2.

60) Tamtéž, s. 3.

tak i Spojené státy americké chtěly využít především psychologického účinku svých aktivit, „propagandy“ a jednotlivých styků. Tím by působily na obyvatele ostatních zemí.

Československý stát si v polovině 50. let 20. století uvědomil své nedostatky především v administrativní části organizace svých mezistátních styků. Velký problém ČSR spatřovala ve výhradním financování jednotlivých aktivit ze státního rozpočtu. Tento systém financování měl být zčásti transformován do systému financování na vlastní náklad jednotlivců, kulturních svazů a fondů.⁶¹ Stejně tak měly být jednotlivé aktivity částečně financovány na komerčním základě. Centrálním úřadem pro organizování kulturních styků mezi ČSR a ostatními státy v této době bylo Ministerstvo informací / Ministerstvo kultury / Ministerstvo školství a kultury⁶² (dále jen ministerstvo). Odbory ministerstva nemohly organizačně ani technicky zvládnout všechny formy kulturních styků ČSR se zahraničím. Některé aktivity, kde byla k projednání jen velice krátká doba, nebyly vůbec projednány. Jiné aktivity byly maskovány jako služební cesty uměleckých pracovníků či byla hledána jiná forma vyřízení celé záležitosti.⁶³ Stát tak ztrácel kulturně-politickou kontrolu, kterou dle jeho politického zaměření bylo nutné pečlivě hlídat a dodržovat. Přistoupilo se tak ke změně. Ministerstvo vždy konkrétně pověřilo nejvýznamnější kulturní instituce a umělecké svazy, aby přímo prováděly kulturní styky se zahraničím a aby projednávaly vysílání a návštěvy kulturních pracovníků. Cesty pracovníků a studijní zájezdy jednotlivců měly být realizovány na vlastní náklady a na náklady svazů. Dále měla být projednávána výměna výkonných umělců po komerční linii, výměna materiálu apod.⁶⁴ Mohlo dojít k větší dynamizaci kulturních styků a stát také ušetřil výdaje ze státního rozpočtu. Stejně tak se stát potýkal s problémy v oblasti sjednávání zájezdů československých umělců do zahraničí a naopak zahraničních umělců do ČSR. Neexistovala totiž instituce, která by koncentrovala státní propagaci tiskem a publikacemi v případě určitých kulturních styků. Chyběla také instituce, která by pečovala a doprovázela zahraniční hosty, a prováděla by tak jakousi výkonnou

61) Návrh nové organizace na poli kulturních styků, nedatováno. NA, f. MK 1953–1956 (č. f. 867), k. 266, s. 3.

62) „... Československá kultura patřila po roce 1948 do kompetence Ministerstva informací a Ministerstva školství, věd a umění. Samostatné Ministerstvo kultury bylo zřízeno 14. září 1953 a fungovalo do 16. června 1956, kdy bylo sloučeno s resortem školství pod názvem Ministerstvo školství a kultury. K další změně došlo 20. ledna 1967, kdy vzniklo Ministerstvo kultury a informací, od 8. ledna 1969 nahrazené opět Ministerstvem kultury. Veškeré oficiální kulturní aktivity byly centrálně řízeny a ideologicky kontrolovány v rámci systému, tvořeného aparátem KSČ a příslušnými ministerskými resorty (později jediným resortem) a jejich direktivy realizujícími „tvůrčími svazy“ v jednotlivých oblastech kultury. Přes občasné období liberalizace, z nichž k nejvýraznějším patřila druhá polovina 60. let, zůstalo toto schéma v zásadě zachováno až do roku 1989. ...“ Antonín Kudláč: Historie Ministerstva kultury. Dostupný na WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1839>> [vyšlo nedat.; cit. 19.8. 2012].

63) Návrh nové organizace na poli kulturních styků, nedatováno. NA, f. MK 1953–1956 (č. f. 867), k. 266, s. 3.

64) Tamtéž, s. 3.

agendu. Velkým nedostatkem byla nedostatečná spolupráce zastupitelských úřadů ČSR v zahraničí s Ministerstvem informací / Ministerstvem kultury / Ministerstvem školství a kultury ČSR. Zastupitelské úřady nebyly dostatečně personálně ani materiálně vybavené, některé neměly v polovině 50. let 20. století zřízeno místo kulturního referenta, které bylo pro navazování kulturních styků a spolupráce zcela stěžejní⁶⁵.

V prvních letech po konci druhé světové války byly přijímány prohlášení o spolupráci s ostatními státy v oboru kinematografie či byly uzavírány (rámcové) smlouvy o výrobě filmů. Jako příklad nám může posloužit Prohlášení o spolupráci československo-polské v oblasti kinematografie⁶⁶. Tento dokument byl oběma stranami podepsán (ve Varšavě) dne 8. listopadu 1947. Státní podniky FILM POLSKI a Československá filmová společnost ze závázaly k udržování co nejužší spolupráce. Ta měla spočívat především ve spolupráci na výrobě, ale také při výměně filmů. Snahou bylo upevnění spolupráce jak po stránce kulturní, tak po stránce umělecké, technické a hospodářské. Prohlášení vyjadřovalo ve svém výčtu veškeré úkoly, jaké vyplynuly pro obě kinematografie smluvních stran z kulturní smlouvy, která byla uzavřena mezi Polskem a Československem dne 4. července 1947.

Plány kulturní spolupráce přijímané pro určité období se nezaměřují pouze na jednu uměleckou oblast. Týkají se divadla, hudby, filmu, výstav, vydavatelství, tisku, školství, zdravotnictví, sportu, rozhlasu a televize. Zároveň jsou jejich podstatnou součástí i plány spolupráce v oblasti vědy, která je stavěna na roveň spolupráci v oblasti umělecké. Na jednotlivé plány nemůžeme nahlížet pouze jako na samostatné dokumenty vztahující se k určité oblasti naší společnosti. Plány totiž vždy musely odpovídat v té době aktuálně schválené politické směrnicí ÚV KSČ a finanční kvótě určené pro kulturní styky ze státního rozpočtu. Stát se tímto snažil dosáhnout co největší jistoty v oblasti politické korektnosti a ekonomické zajištěnosti, která měla zajistit co nejlepší průběh v budoucnu realizovaných projektů. Smluvní strany jednotlivých dohod a plánů kulturních styků projednávaly plány kulturní a vědecké spolupráce především z hlediska jejich budoucí účelnosti a ekonomické úspornosti. Stát se snažil o vyvážené rozdělení finančních prostředků na kulturní styky s téměř všemi zeměmi. Plány kulturní a vědecké spolupráce se československému státu zdály

65) Návrh nové organizace na poli kulturních styků, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 266, s. 3 - 6.

66) Prohlášení o spolupráci československo-polské v oblasti kinematografie, 8. listopadu 1947. NA, f. MI 1945 – 1953 (č. f. 861), k. 5.

být natolik významné, že jejich schvalovací proces neponechával pouze na dané organizaci zabývající se určitou kulturní či vědeckou oblastí. Do celého procesu se se svými zprávami, připomínkami a vyjádřeními zapojovala celá řada ministerstev, státních orgánů a dalších organizací. Stejně tak se přihlíželo k názoru smíšené komise, která bývala na území jednoho ze smluvních států vytvořena a ve které byli zástupci obou států (budoucích smluvních stran). Na příkladu Dohody o kulturní a vědecké spolupráci mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik⁶⁷ platné od 1. června 1956, ke které proběhlo 26. ledna 1959 jednání k vypracování plánu kulturní a vědecké spolupráce⁶⁸, bych rád ukázal roli Ministerstva školství a kultury a Ministerstva zahraničních věcí (především jeho jednotlivých teritoriálních odborů) v celém procesu přijímání plánů kulturních a vědeckých styků.⁶⁹ Ministerstvo školství a kultury Československé republiky rozvíjelo v tomto období přímou spolupráci s ministerstvy kultury a školství a s kulturními organizacemi svazových republik. Do rozpravy o plánech kulturní aj. spolupráce se většinou zapojily i příslušné teritoriální odbory Ministerstva zahraničních věcí. V případě přípravy plánů spolupráce na rok 1959 se jednalo o 1. teritoriální odbor, který vyzdvihoval důležitost vztahů se Svazem sovětských socialistických republik.⁷⁰ Navrhoval především udržení a zlepšení zásady bezdevizového recipročního styku. Aktivita, které měly být realizovány pouze z finančních prostředků Československé republiky, byly dle ustanovení omezeny na minimum. První teritoriální odbor dále doporučoval, aby byly z rozpočtu financovány pouze projekty celostátního významu a zbytek projektů měl být řešen po tzv. komerční linii v rámci plánů kulturních styků.

67) Plán kulturní a vědecké spolupráce mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik na rok 1959, nedatováno. AMZV, f. TO – T, k. 2.

68) Československá strana se jednání účastnila v tomto složení: L. Holubec (vedoucí odboru zahraničních styků ministerstva školství a kultury), J. Sýkora (vedoucí I. teritoriálního odboru ministerstva zahraničních věcí), J. Helebrant (pracovník sekretariátu ÚV KSČ), M. Lajčiak (rada velvyslanectví ČSR v Moskvě), K. Reif (vedoucí oddělení mezinárodních styků Československého výboru pro rozhlas a televizi), P. Kočíš (vedoucí zahraničního odboru ministerstva zdravotnictví), M. Šubrtová (pracovnice Československého svazu tělesné výchovy a sportu), F. Šebor (pracovník ministerstva zahraničních věcí), L. Barák (vedoucí sovětského oddělení ministerstva školství a kultury), D. Kubovčák (pracovník pověřenectva školství a kultury), J. Hitchsmannová (pracovnice ministerstva školství a kultury), J. Soukupová (pracovnice ministerstva školství a kultury). Sovětská strana se jednání účastnila v tomto složení: V. F. Koločko (rada velvyslanectví SSSR v ČSR), I. I. Volenko (I. tajemník, velvyslanectví SSSR v ČSR), L. F. Šarapov (III. Tajemník velvyslanectví SSSR v ČSR), B. A. Krotkov (zástupce státního výboru pro kulturní styky se zahraničím při Radě ministrů SSSR). Protokol jednání o plánu kulturní a vědecké spolupráce mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik na r. 1959, nedatováno. AMZV, f. TO - T 1960 – 1964, k. 2, s. 1.

69) Tamtéž.

70) Příspěvek 1. terit. odboru k rozpravě o koncepci a přípravě plánu kulturních styků se zahraničím v r. 1959, 9. června. 1958. AMZV, f. TO - T 1960 – 1964, k. č. 2, s. 1.

Plán kulturní a vědecké spolupráce mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik na rok 1959⁷¹ obsahoval několik ustanovení týkajících se koprodukční výroby filmů. V první řadě došlo k závazku Filmového studia Barrandov a Filmového studia Gorkého, že v roce 1959 natočí koprodukční film PŘÁTELE NA MOŘI, a k závazku Filmového studia Bratislava a Filmového studia Tbilisi, že společně zrealizují projekt celovečerního filmu NESMRTELNÁ PÍSEŇ. Ministerstvo školství a kultury Československé republiky a Ministerstvo kultury Svazu sovětských socialistických republik se v tomto plánu zavázaly k výměně technického a uměleckého filmového personálu, který měl být potřeba pro naplnění výrobního plánu⁷². Plán spolupráce tak nezavazoval pouze konkrétní odborné organizace v podobě filmových studií, ale prostřednictvím ministerstev se dotýkal i vládní politiky. V zemích východního bloku byla jednotlivá filmová studia většinou státními podniky. Je však důležité si uvědomit, že i stát se tu prostřednictvím svých ministerstev přímo zavazoval k výkonu určité činnosti a vše neponechával pouze na odborném subjektu, který se na realizaci projektu měl převážně podílet.

Dalším z podobných dokumentů byl již dříve přijatý Plán provádění kulturní dohody mezi Československou republikou a Polskou lidovou republikou na rok 1953.⁷³ Z jednotlivých bodů tohoto dokumentu je pro účely tématu nejdůležitější bod devátý (s názvem Film), který stanovil to, že se obě strany smluvně zavázaly k co největší pomoci jak na straně Československého státního filmu, tak na straně Polského ústředního úřadu pro kinematografii. Strany se také zavázaly k poskytnutí shrnující zprávy o provádění kulturní dohody po uplynutí půl roku.

Příkladem dokumentů sloužících k projednání plánů kulturní, vědecké aj. spolupráce jsou i jednotlivé zprávy, hodnocení a komentáře ministerstev. Ministerstvo školství a kultury v dokumentu Hodnocení rozvoje zahraničních styků v oblasti působnosti Ministerstva školství a kultury za I. pololetí 1959⁷⁴ pojednávalo o kulturních stycích s Francií, Velkou Británií, Itálií, Holandskem, Švýcarskem atd. v uplynulém období. Většina podobných zpráv se vedle popisu proběhlých a probíhajících akcí a aktivit zaměřovala hlavně na kritiku nedostatečně využití možnosti spolupráce s danými zeměmi, na občasné a zcela nedostačující zmínky o československé kultuře v zahraničí apod. Ministerstvo zahraničních

71) Plán kulturní a vědecké spolupráce mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik na rok 1959, nedatováno. AMZV, f. TO – T, k. 2.

72) Tamtéž, k. 2, s.3.

73) Plán provádění kulturní dohody mezi republikou Československou a lidovou republikou Polskou na rok 1953, nedatováno. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 313, s. 6.

74) Hodnocení rozvoje zahraničních styků v oblasti působnosti Ministerstva školství a kultury za I. pololetí 1959, nedatováno. AMZV, f. TO-T 1960 – 1964, k. 2.

věcí v případě Francie (v druhé polovině 50. let 20. století) především poukazovalo na zhoršenou hospodářskou situaci. Francii byla vytkána snížená návštěvnost kulturních podniků s hospodářskou situací spojená a celkově chybné organizační zásahy prezidenta de Gaulla do kulturního života⁷⁵. Případné neúspěchy některých kulturních československých projektů (divadelní představení, taneční vystoupení apod.) byly ve zprávě vnímány tak, že vlastně západní obecnost pokroková umělecká díla nechápe a novináři svých zpráv o nich spíše využívají k politickým útokům. Na druhou stranu byly vyzdvihovány úspěchy československých filmů na festivalu v Cannes. Podobně rozporuplné byly však i vztahy s Itálií. Italská vláda zaujala pro roce 1948 vůči ČSR odmítavý postoj. Vláda ČSR tento stav neoficiálně označovala jako „politiku odmítání kulturních pracovníků“.⁷⁶ Italská vláda svolila pouze k vyslání zástupců na mezinárodní zasedání, kongresy a festivaly. Československá vláda se z těchto důvodů snažila v Itálii organizovat pouze ty projekty, ve kterých nebyla nutná účast umělců a dalších kulturních pracovníků. Pořádány byly pouze výstavy a filmové projekce.

Další formou právní úpravy obecných podmínek v oblasti koprodukční výroby filmů a filmové spolupráce jsou rámcové dohody mezi jednotlivými filmovými organizacemi, filmovými společnostmi či filmovými studii. Jednou z nich byla i dohoda uzavřená v roce 1954 mezi VEB – DEFA Studio (zastoupeným paní Charlotte Schlotter), které bylo k uzavření smlouvy pověřeno Ministerstvem kultury NDR, a mezi Československým státním filmem zastoupeným náměstkem ředitele hlavní správy Čs. státního filmu Karlem Marvanem.⁷⁷ Všeobecná dohoda měla sloužit k podpoře mezinárodní kulturní výměny a ke zlepšování vzájemných vztahů mezi NDR a ČSR. Jednotlivé články smlouvy se týkaly výměny filmů, zakázkové výroby, organizace slavnostních představení k filmům, vysílání delegací filmových pracovníků k jednotlivým akcím a výměny zkušeností ve všech oblastech filmové práce. Obě strany se zavázaly k vzájemné podpoře při provádění filmových záměrů všeho druhu. V takovém případě by si vzájemně poskytly potřebné odborníky, zařízení k výrobě filmů, převzaly by objednávky na natočení zvláštních snímků, přijaly by a pečovaly by o skupiny pracovníků na svém

75) Hodnocení rozvoje zahraničních styků v oblasti působnosti Ministerstva školství a kultury za I. pololetí 1959, nedatováno. AMZV, f. TO-T 1960 – 1964, k. 2, s. 1.

76) Tamtéž.

77) Všeobecná dohoda uzavřená mezi VEB – DEFA Studio zastoupeným paní Charlotte Schlotter, které bylo k uzavření smlouvy pověřeno Ministerstvem kultury NDR a mezi Československým státním filmem zastoupeným náměstkem ředitele hlavní správy Čs. státního filmu Karlem Marvanem uzavřená, 13. dubna 1954. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 27.

území⁷⁸. Právě část o vzájemné podpoře se tak případně mohla týkat i koprodukční výroby filmů. Stejně jako jednotlivé prováděcí plány, tak i tato dohoda však musela být v souladu s podmínkami dříve sjednané kulturní dohody.

V květnu 1955 se v NDR projednávala možnost uzavření smlouvy o společné produkci hraných celovečerních filmů mezi studiem DEFA a ČSF. Základem pro tato jednání byla již dříve uzavřená a oběma stranami kvitovaná dohoda mezi VEB – DEFA Studio populárně naučných filmů, Potsdam – Babelsberg a Studiem populárně vědeckých a naučných filmů ČSF uzavřená dne 25. července 1955.⁷⁹ Jednání týkající se dohody o společné produkci hraných filmů uspořádal vedoucí správy kinematografie Ministerstva kultury NDR Anton Ackermann a z československé strany byli pozváni ředitel ČSF Šmída [do 15.11. 1955 ředitelem Studia uměleckých filmů – budoucího FSB] a jako zástupce tamějšího zastupitelského úřadu J. Stárka⁸⁰. DEFA v této době realizovala společnou produkci snímku se Švédskem a měla rozpracovaný projekt s Francií. Nechtěla se však podílet pouze na koprodukčních projektech se západními zeměmi, chtěla spolupracovat i se státy jakými byly např. Československo či Polsko. Obě strany měly zájem na tom, aby již v druhém čtvrtletí roku 1956 byla zahájena realizace některého filmu a aby byl film hotov do konce téhož roku. Dne 26. dubna 1956 byla mezi Československým státním filmem a kinematografií NDR uzavřena rámcová smlouva o koprodukci a byly projednány základní zásady o distribuci společně vyrobených koprodukčních filmů.⁸¹

Zdá se, že se československý stát ke konci 50. let 20. století začal do jisté míry obávat zlepšování a zintenzivňování svých kulturních, vědeckých aj. vztahů se západními zeměmi především z toho důvodu, aby se díky politicky nekorektním projektům nenarušila politická a společenská koncepce té doby. Stát prostřednictvím ministerstev a jednotlivých orgánů vypracovával přehledy styků s jednotlivými státy za daný rok. Jedním z těchto dokumentů je i Přehled čs.-francouzských styků za rok 1955⁸². Období poloviny

78) Všeobecná dohoda uzavřená mezi VEB – DEFA Studio zastoupeným paní Charlotte Schlotter, které bylo k uzavření smlouvy pověřeno Ministerstvem kultury NDR a mezi Československým státním filmem zastoupeným náměstkem ředitele hlavní správy Čs. státního filmu Karlem Marvanem uzavřená, 13. dubna 1954. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 27, s. 2.

79) Dohoda mezi VEB – DEFA Studio populárně vědeckých filmů, Potsdam – Babelsberg (zástupce – ředitel Reinhard Stier) a mezi Studiem populárně vědeckých a naučných filmů ČSF (zástupce - ředitel Dr. Jiří Jahn), 25. července 1955. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 305.

80) Dopis Velvyslanectví České republiky v Berlíně určený Ministerstvu kultury a Ministerstvu zahraničních věcí ČSR ze dne 12. května 1955. NA, f. MK 1953 – 1956 (č. f. 867), k. 305.

81) Smlouvu za Československý státní film podepsal Dr. Jablonský a Miloš Schmiedberger a za kinematografii NDR Böhm a Volkmann. V roce 1957 byl na základě této rámcové smlouvy natočen snímek ROČNÍK 21. Dopis od ústředního ředitele Československého státního filmu určený Ministerstvu zahraničních věcí, 16. dubna 1956. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 27.

82) Přehled čs.-francouzských styků za r. 1955 (Č.j. 113. 514/56 – ZEO/1), nedatováno. AMZV, f. TO – O,

50. let 20. století bylo příznivé pro rozvoj vztahů mezi ČSR a Francií. Pozornost byla v tomto období soustředěna na návštěvu francouzské parlamentní delegace v ČSR a na postavení památníku bojů francouzských partyzánů na našem území. Vedle občasné vědecké spolupráce byla rozvíjena spolupráce kulturní, která měla již od předválečného období svou historii. V roce 1924 byla uzavřena kulturní dohoda mezi ČSR a Francií, která byla projevem privilegovaného postavení francouzské kultury v ČSR.⁸³ Československý stát měl v této dohodě však postavení podřízeného partnera. Dohoda nebyla od roku 1949 prováděna. V polovině 50. let 20. století však Ministerstvo zahraničních věcí oficiálně sjednávalo s francouzskými úřady různé kulturní akce na přísném recipročním základě.⁸⁴ Stát svolil k této formě spolupráce, protože tak docházelo k jeho propagaci a usnadnilo to rozšiřování dalších kulturních styků. Francouzské úřady ve většině případů participovaly na realizaci československých kulturních akcí, díky čemuž stát dosáhl značných devizových úspor. Velký ohlas na oficiálně uspořádané aktivity státu ukázal, že touto cestou bylo možné působit na mnohem širší vrstvy francouzské veřejnosti. Státu se podařilo proniknout do buržoazního tisku, kam ani v podobě placených článků neměl dosud přístup. Informace o československých akcích a aktivitách pronikly v omezené míře i do francouzských kolonií.⁸⁵ I francouzské akce pořádané na našem území měly značný úspěch. Stát díky těmto skutečnostem viděl nevyužité možnosti, které ještě na tomto poli spolupráce měl.

Základem kulturních, vědeckých aj. styků se zahraničím byla po roce 1960 především spolupráce se **Sovětským svazem, evropskými a asijskými lidově demokratickými státy**. Země východního bloku chtěly svými styky především posílit ideologickou a politickou jednotu socialistických zemí, chtěly tak plnit vytčené úkoly, mezi něž patřil rozvoj kulturní revoluce a především předstížení západních států v ekonomice, vědě a technice.⁸⁶ Sovětský svaz a ostatní lidově demokratické státy měly společné zájmy, shodné politické a společenské potřeby, již ověřené zásady reciprocity, věděly o svých finančních možnostech a jejich vztahy byly ovlivněny celkovou úrovní jejich bilaterálních styků

k. 3.

83) Přehled čs.-francouzských styků za r. 1955 (Č.j. 113. 514/56 – ZEO/1), nedatováno. AMZV, f.. TO – O, k. 3, s. 9.

84) V roce 1953 tak ve Francii mohlo vystoupit Smetanovo kvarteto, tři českoslovenští houslisté se zúčastnili soutěže Long-Thibaud, v ČSR vystupoval bretaňský soubor Kendal`ch a byl uskutečněn výměnný zájezd Le Théâtre National Populaire do ČSR. Přehled čs.-francouzských styků za r. 1955 (Č.j. 113. 514/56 – ZEO/1), nedatováno. AMZV, f.. TO – O, k. 3, s. 9 - 10.

85) Tamtéž, s. 12.

86) Pro detailnější historický a politický pohled na dané období viz oba dva díly knihy *Světová politika ve 20. století*. Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století I.*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.; Vladimír Nálevka, *Světová politika ve 20. století II.*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.

a do jisté míry i velkými zeměpisnými vzdálenostmi v případě států asijských.⁸⁷ V důsledku toho všeho byly jednotlivé dohody a jejich prováděcí plány diferenciované, i když na druhou stranu byly ideologicky jednotné. Postoj vůči **západním státům** byl na jednu stranu celkem zdrženlivý, na druhou stranu se během 60. let 20. století smluvní vztahy ČSSR s těmito státy zintenzivněly a realizovalo se také větší množství koprodukčních projektů. *„Ve smluvních vztazích s kapitalistickými státy došlo k určitému zintenzivnění, které je výsledkem iniciativního čs. přístupu založeného na zásadách mírového soužití států s různými společenským a hospodářským zřízením. Uspořádání finančních otázek s řadou kapitalistických států vytvořilo předpoklady k dalšímu rozšíření hospodářských a obchodních styků na smluvním základě, stejně jako styků v oblasti kultury a mezinárodní dopravy. Při sjednávání těchto smluvních dokumentů byla důsledně dodržována zásada rovnoprávnosti a oboustranné výhodnosti a jejich provádění odpovídá československým požadavkům a potřebám.“*⁸⁸ Politická směrnice, kterou se ČSSR a ostatní lidově demokratické státy řídily, ukládala, že je nutné (prostřednictvím kulturních a vědeckých aktivit) ještě více posílit mír, boj proti západoněmeckému revanšismu a boj proti imperialistickým snahám o využití německé otázky k válečným přípravám a k rozvoji antikomunistické kampaně. Plán ČSSR se v tomto ohledu vědomě zaměřoval na státy, jež byly během druhé světové války nejvíce postiženy agresí fašistického Německa a na evropské neutrální státy. Z těchto států se především jednalo o Rakousko a další země sousedící s Německou spolkovou republikou, severské země (zvláště Švédsko a Finsko), které nebyly členy NATO.⁸⁹ Projednávané plány se západními zeměmi a realizované akce a aktivity se zaměřovaly především na široké vrstvy pracujících obyvatel a na demokratické síly. Mnoho akcí bylo schválně umístěno mimo hlavní města, do dělnických oblastí, na venkov a do oblastí národnostně a sociálně nestabilních. V 60. letech 20. století se ve větší míře rozvíjely vztahy s **africkými zeměmi**⁹⁰. Jednalo se především o Guineu, Mali, Ghanu, Etiopii, Somálsko a Nigérii.⁹¹ I s těmito zeměmi byly uzavírány kulturní dohody a následně i prováděcí plány těchto dohod. V roce 1962 zastupitelské úřady ČSSR v jednotlivých zemích projednaly několik návrhů prováděcích plánů kulturních styků s úřady v afrických zemích. Podpisy prováděcích plánů se docílilo

87) Charakteristika plánovaných kulturních, školských a vědeckých styků ČSSR se zahraničím na rok 1964, nedatováno. AMZV, f. PO – T 1955 - 1965, k. 24, s. 5.

88) Zhodnocení československých mezinárodních smluv dvoustranných sjednaných v letech 1961 – 65, 8. dubna 1965. AMZV, f. PO – T 1955 – 1969, k. 24, s. 9.

89) Charakteristika plánovaných kulturních, školských a vědeckých styků ČSSR se zahraničím na rok 1964, nedatováno. AMZV, f. PO - T, k. 24, s. 21.

90) Ke studiu období rozpadu afrických kolonií doporučuji 3. kapitulu knihy *Čas soumraku. Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Nálevka, Vladimír, *Čas soumraku (Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce)*. Praha: Nakladatelství Triton, s.r.o. 2004.

91) Informace o stavu uzavírání prováděcích plánů ke kulturním dohodám s africkými zeměmi, 25. dubna. 1962. AMZV, f. TO – O 1960 – 1964, k. 4.

plynulejšího a včasnějšího projednávání konkrétních kulturních aktivit v následujících letech. Problémem však ze strany rozvojových afrických států byl občasný nedostatek financí pro náklady spojené s podílem dané země na pořádání dojednaných aktivit. V případě zemí, se kterými nebyla sjednána kulturní dohoda, docházelo k projednávání jednotlivých akcí. Země **Latinské Ameriky** (s výjimkou Kuby) se v tomto období od společných projektů distancovaly. Jejich vnitropolitická situace a mezinárodní postavení omezovala možnosti vzájemné spolupráce. Pokud byly v tomto období sjednány nějaké smlouvy, dohody či jejich prováděcí plány, tak však nebyly druhou stranou ratifikovány a nevstoupily v platnost.

Na období od roku 1961 do roku 1970 nelze z hlediska vztahů se Sovětským svazem nahlížet jako na celek. Od poloviny 60. let 20. století totiž došlo k jistému ochlazení ze strany ČSSR, které bylo z jednotlivých akcí a aktivit zcela patrné a Sovětským svazem kriticky přijímané. Ke zvýšení zájmu o ČSSR a její celkovou situaci došlo v SSSR po zasedání ÚV KSČ v říjnu roku 1967. Již zde se objevovaly kritické dotazy směřující k zdůvodnění ochlazení československo-sovětských vztahů. V ČSSR v této době již nebyly přátelsky přijímány sovětské delegace a došlo i k úbytku počtu společných projektů a aktivit (zejména ve srovnání s Francií, VB a NSR). Od ledna roku 1968 se dle SSSR v ČSSR objevovaly negativní jevy, oslabovala se vedoucí úloha strany, podněcovalo se nacionální cítění a prohlubovala se nejednotnost v československém vedení. Tehdejší politické vedení ztratilo u SSSR důvěru, že je schopno dosáhnout zásadního obratu v takovéto krizové situaci. SSSR považoval za historickou nutnost a mezinárodní povinnost ostatních socialistických zemí pomoci ozbrojenou silou socialistickému zřízení v boji o jeho udržení.⁹² Po této intervenci bylo zahájeno období normalizace vnitřní situace v ČSSR a ve vzájemných vztazích se SSSR. Všechny tyto události se více či méně projeví i v oblasti kinematografie. Projeví se také v oblasti koprodukčních výrobních vztahů (více viz následující kapitola). V roce 1969 byl se sovětskou stranou předběžně projednán návrh nové dohody o spolupráci, jenž měl být podepsán na Mezinárodním filmovém festivalu v Moskvě toho roku. K jednání však nedošlo. V následujících měsících se uskutečnila další jednání o perspektivách spolupráce československé a sovětské kinematografie.

92) Mezinárodní souvislosti Pražského jara a období poté popisuje Vladimír Nálevka ve stejnojmenné kapitole knihy s názvem *Horké krize studené války*. Nálevka, Vladimír, *Horké krize studené války*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r.o. 2010.

4. Realizované koprodukční projekty v období let 1945 až 1970

4.1. Obecné informace o realizovaných koprodukčních filmech

Filmové koprodukce byly v období konce 40. let a v průběhu 50. let 20. století běžnou formou mezinárodní filmové spolupráce. Jejich prostřednictvím se především podporovaly kulturní, politické a ekonomické vztahy mezi státy. ČSR v tomto období již získala řadu zkušeností při sjednávání podmínek pro realizaci koprodukční výroby filmů, ale zároveň se samozřejmě podílela na jejich samotné realizaci. ČSR mělo již od 50. let 20. století jasně vymezené podmínky pro realizaci některého z koprodukčních projektů. Ty spočívaly především v tom, že se všechny strany, které se na realizaci měly podílet, musely shodovat na námětu filmu. Námět jim musel vyhovovat. Scénář měl být oběma stranami přijat a schválen, měl být při koprodukční výrobě zaručen bezdevizový styk a distribuční podíly měly být rozděleny s ohledem na podíl jednotlivých producentů na vlastní výrobě.⁹³ Při koprodukční výrobě filmů nedocházelo k přesouvání deviz. Každá strana platila náklady vzniklé na jejím území v její vlastní měně. Tato zásada byla právě při spolupráci se západními státy velice výhodná, a proto i tak prosazovaná a upřednostňovaná. Náklady se měly dělit (pokud možno) ve stejném poměru. Na to se kladl důraz již v době psaní scénáře a v době vytváření výrobního plánu, dle kterého se mělo při samotné realizaci postupovat. Distribuční podíly se určovaly dle poměru nákladů na výrobu, které jednotliví koproducenti nesli, a zároveň se tak dala vyrovnat nevyváženost podílů.⁹⁴ Hlavní snahou ČSR / ČSSR byla tvorba umělecky a technicky kvalitních filmových děl, která by mohla být exploatována do zahraničí. Československému státu šlo především o distribuci takových filmů do západních zemí, ve kterých byla větší možnost hospodářského úspěchu. Se západními zeměmi měly být projednávány projekty zpracovávající díla klasiků světové literatury či se měly zpracovávat tehdejší otázky boje proti válce. ČSR / ČSSR chtěla takovými projekty ideologicky „pronikat“ k „západním divákům“. Na druhou stranu se ČSR / ČSSR ale obávala, aby se případně nešířily zpět (v důsledku nezdařených koprodukčních projektů) „západní myšlenky“ a politika. ČSR / ČSSR měla zájem na koprodukcích se západními zeměmi také z důvodu vytvoření tzv. pokrokového filmu. Ten měl být tvořen nejen pomocí kvalitní

93) Dopis ředitele Filmového studia Barrandov Eduarda Hofmana řediteli Ústřední správy Československého filmu Jiřímu Markovi, Praha 11. března 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R8 A1 3P 1K, s. 1 - 2.

94) Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu (vydalo Ministerstvo školství a kultury), 8. dubna 1958. NA, nezpracovaný f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1983 (Osvěta – knihovny – film), s. 1 – 2. Dokument je obsažen v příloze č. 3.

techniky a materiálu, ale především měl být dobře umělecky zpracován.⁹⁵ V případě socialistických zemí byla především snaha o nalezení společné látky, která by přesahovala svým rozsahem možnosti některé z kinematografií. Snahou bylo, aby na základě vyměněných zkušeností došlo k výrobě technicky a řemeslně kvalitních a politicky a ideově zcela korektních děl. V dlouhodobém dramaturgickém plánu československé kinematografie bylo stanoveno, že témata jednotlivých námětů měla být především současná a historické látky měly být omezeny. Vyhledávány měly být především filmové předlohy s menším počtem postav, které by však byly poněkud hlouběji charakterizovány. Problematika řešená v námětech neměla být omezována. K jistému zjednodušení však mělo docházet v případě užití „vnějších“ filmových prostředků (filmové triky apod.). Vedle těchto požadavků se dbalo na dodržování a co největší možné snižování rozpočtu jednotlivých projektů.⁹⁶ Komunistická strana zdůrazňovala nutnost plánování a centrálního řízení koprodukčních projektů, které se podle ní ve výsledku nemohly stát základnou pro filmovou tvorbu v ČSR / ČSSR. Československý stát kladl i nadále největší důraz na národní produkci a v koprodukční výrobě filmů viděl jen určitý doplněk výrobního plánu.⁹⁷

Otázky společné výroby byly v tomto období projednávány při společných setkáních se zahraničními filmovými organizacemi a orgány. Místem setkávání byly především filmové festivaly apod. Ke schválení koprodukčního projektu byl v ČSR / ČSSR ustanoven závazný postup, který musel být vždy bezpodmínečně dodržen.⁹⁸ Studio mohlo (společně s určitou tvůrčí skupinou) jako jediné získat předběžnou nabídku na realizaci zahraniční koprodukce. Tento fakt muselo sdělit Ústřední správě Československého filmu, která předkládala konkrétní návrh koprodukce Ministerstvu školství a kultury. Návrh vždy obsahoval námět, stručnou finanční rozvahu, předpokládané výdaje a politické zaměření projektu. Ministr školství a kultury dával (dle usnesení byra ÚV KSČ) souhlas k realizaci koprodukce po dohodě s ministrem zahraničních věcí a ministrem financí a po konzultaci se IV. oddělení ÚV KSČ. Ředitel Ústřední správy pak oznámil schválení koprodukce ministrem školství a kultury a mohlo se tak již přikročit k uzavření vlastní koprodukční smlouvy. Zároveň se v tisku musela publikovat zpráva o uzavření koprodukce. Důsledkem tohoto postupu bylo vytváření zvláštních tematických plánů, které by měly v koprodukci

95) Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu (vydalo Ministerstvo školství a kultury), 8. dubna 1958. NA, nezpracovaný f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1983 (Osvěta – knihovny – film), s. 1 – 2. Dokument je obsažen v příloze č. 3.

96) Zpráva o plnění usnesení politického byra ÚV KSČ o zajištění dalšího rozvoje Čs. kinematografie podle stavu ke dni 31.5. 1957, 12. března 1956. AMZV, nezpracovaný f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1981 – 1985 (Osvěta – knihovny – film), s. 1.

97) Dokument sepsaný ředitelem Ústřední správy Československého filmu J. Markem, nedatovaný [1958]. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K, s. 1.

98) Tamtéž, s. 1 - 2.

vzniknout. V běžných tematických plánech pak měly být koprodukční projekty zvláště vyznačeny. Oba dva druhy tematických plánů se pak vždy předkládaly ministru školství a kultury.⁹⁹

ČSR byla již od druhé poloviny 50. let 20. století vyhledávanou zemí pro vyjednávání o možných koprodukčních projektech: „... Řada kinematografií, ať již v socialistickém táboře nebo v kapitalistických zemích má zájem o společnou výrobu s čs. kinematografií. O otázkách společné výroby je zejména jednáno při společných setkáních se zahraničními filmovými pracovníky u nás i v zahraničí, na festivalech a pod. V některých případech je předložena zahraničním producentem přímo nabídka, ke které se Studio vyjadřuje. V málokterých případech je však vytvořena t. zv. rámcová smlouva na literární zpracování různých scénářů, které by byly podkladem pro určitou produkci. ...“¹⁰⁰ Nejčastějším smluvním partnerem byl Svaz sovětských socialistických republik a další lidové demokratické státy. Důvodem byla nejen koncepce společného politického programu, ale i podobný společenský a kulturní názor. Na druhou stranu si státy východního bloku uvědomovaly to, že je nutné vyvážet filmy na západ do „kapitalistických států“. Snažily se o proniknutí na distribuční trhy těchto zemí a byly si vědomy, že právě koprodukce jsou vhodným způsobem k dosažení takového cíle. Snahy o koprodukční výrobu filmů nebyly vedeny jen snahou o výměnu filmových odborníků a specialistů, ale šlo také o získávání lepší a dokonalejší techniky, lepšího (barevného) filmového materiálu a o výměnu uměleckých zkušeností.

V období let 1945 až 1970 bylo (dle mých zjištění) natočeno 45 koprodukčních celovečerních hraných snímků.¹⁰¹ Koprodukční výroba celovečerních hraných snímků začala v roce 1956 dvojicí československo-bulharských filmů LABAKAN a LEGENDA O LÁSCE. V 50. letech 20. století bylo natočeno deset koprodukčních snímků, v 60. letech 20. století to bylo třicet koprodukčních filmů a v roce 1970 jich bylo pět.¹⁰² Nejvíce projektů bylo zrealizováno v roce 1969 a to celkem deset. Z hlediska koprodukční výroby byl dále úspěšný

99) Dokument sepsaný ředitelem Ústřední správy Československého filmu J. Markem, nedatovaný [1958]. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K, s. 2.

100) Dopis ředitele Filmového studia Barrandov Eduarda Hofmana řediteli Ústřední správy Československého filmu Jiřímu Markovi, Praha 11. března 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R8 A1 3P 1K, s. 1 - 2.

101) *Český hraný film III. 1945 – 1960*. Praha: Národní filmový archiv 2001.; *Český hraný film IV. 1961 – 1970*. Praha: Národní filmový archiv 2004.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1945 – 1957*. Praha: Československý filmový ústav 1959.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1958 – 1959*. Praha: Československý filmový ústav 1960.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1960 – 1965*. Praha: Československý filmový ústav 1966.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1958 – 1966*. Praha: Československý filmový ústav 1967.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1966 – 1968*. Praha: Československý filmový ústav 1970.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1969 – 1971*. Praha: Československý filmový ústav 1953.

102) Přehled filmů vzniklých v koprodukci je obsažen v příloze č. 4.

rok 1958 se čtyřmi filmy, rok 1962 s pěti filmy, rok 1968 se šesti filmy a rok 1970 také s pěti filmy. Pouze v letech 1963 a 1964 nebyl zrealizován žádný koprodukční projekt. V ostatních letech byl vždy alespoň jeden koprodukční snímek vyroben. Z přehledu koprodukčních snímků můžeme vidět určitý vývoj ve výběru koprodukčního partnera pro realizaci projednávaných námětů. V 50. letech 20. století jsou druhým koprodukčním subjektem nejčastěji lidově demokratické státy, jakými byly např. Bulharsko, NDR, Polsko, Maďarsko, Jugoslávie či SSSR. Jedinou výjimkou byl v roce 1957 natočený československo–francouzský snímek V PROUDECH. ČSR měla zájem na koprodukční výrobě s lidově demokratickými státy, protože se snažila upevnit důvěru a vzájemnou spolupráci. Jejich ideové zaměření bylo také shodné a nebyl třeba tak složitý schvalovací proces u jednotlivých námětů jako v případě západních aj. (kapitalistických) států. V období let 1960 až 1970 však docházelo ke změně, kdy z třiceti pěti natočených snímků bylo šestnáct filmů natočeno ve spolupráci se západními státy (Francie, NSR, VB, Belgie, Kanada, USA). Je tak patrná snaha o pronikání na západní trh, kdy ČSSR doufala v hospodářský úspěch filmu, dobrou návratnost vložených investic a následné zvýšení zisků. ČSR / ČSSR chtěla již delší dobu spolupracovat s těmito státy také z důvodů profesních (využití kvalitnějšího materiálu a techniky pro filmovou výrobu). ČSR / ČSSR však vždy pečlivě dohlížela na ideovou stránku námětu a na jeho možný politický dopad. Nepouštěla se tedy v případě západních států do žádných (tehdy zcela nežádoucích) spontánních aktivit. Obrat v koprodukční filmové výrobě směrem na západ je patrný od roku 1965. V druhé polovině 60. let 20. století (především pak v první polovině roku 1968) dochází v ČSSR k politickému a společenskému uvolnění, které mohlo mít za následek i tento vývoj ve výrobě filmů. Šest československo-francouzských a dvě československo–italské koprodukce jsou jistě do jisté míry i výsledkem oficiálních dohod o filmové spolupráci a o koprodukční výrobě filmů, které ČSSR s těmito státy v roce 1968 uzavřela.¹⁰³

103) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 76/1968 Sb., ze dne 17. května 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.; Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 21/1969 Sb., ze dne 27. prosince 1968, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukci a výměně filmů .

4.2. PUŠČIK JEDE DO PRAHY a TŘICET JEDNA VE STÍNU (případové studie)

V archivu Barrandov Studio a.s. se mi podařilo za pomoci archiváře Bc. Matěje Kadlece dohledat konkrétní koprodukční smlouvy k osmnácti realizovaným filmům. Zbytek složek k ostatním snímkům smlouvy neobsahoval. Ani v nezpracovaném archivním fondu NFA tyto smlouvy nebyly správcem archivu Mgr. Tomášem Lachmanem dohledány. V této podkapitole bych rád popsal a porovnal náležitosti a odlišnosti konkrétních koprodukčních smluv u dvou snímků. Záměrně volím snímky z roku 1965, kdy právě již dochází ke změně ve výběru „koprodukčních partnerů“. Zaměřím se na snímek PUŠČIK JEDE DO PRAHY (režie Lev Golub), který byl natočen v československo-sovětské koprodukci a na snímek TŘICET JEDNA VE STÍNU (režie Jiří Weiss) natočený v koprodukci československo-anglické. Pokusím se poukázat na jednotlivé odlišnosti obou koprodukčních smluv či případně na jejich obsahovou shodnost. Výsledkem by tak mělo být konstatování základních obsahových pasáží koprodukčních smluv v tomto období a nahlédnutí do odlišností v sjednávání podobného typu smluv u státu socialistického a na druhé straně u státu „západního“.

Mezi filmovým studiem Bělorusfilm, Leninův prospekt 98, Minsk, SSSR (zastoupeným ředitelem L. Dorským) a mezi Filmovým studiem Barrandov, Praha, ČSSR (zastoupeným ředitelem Vlastimilem Harnachem) byla dne 12. června 1964 uzavřena smlouva¹⁰⁴ o společné výrobě filmu s pracovním názvem PUŠČIK JEDE DO PRAHY¹⁰⁵. Jednalo se o koprodukční smlouvu mezi dvěma zahraničními producenty, která měla smluvně zajistit koprodukční výrobu jednoho filmu. Smlouva měla celkem dvacet článků a její součástí byl také technický scénář schválený oběma stranami, natáčecí plán filmu, podrobný seznam přínosu obou smluvních stran, seznam uměleckých úloh a jejich představitelů, seznam

104) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: PUŠČIK JEDE DO PRAHY, Smlouva o společné výrobě filmu.

105) PUŠČIK JEDE DO PRAHY - Filmové studio Barrandov / filmové studio Bělorusfilm 1965. Tvůrčí skupina Švabík-Procházka. Režie: Lev V. Golub. Námět a literární scénář: Jurij Jakovlev, Jiří Plachetka. Kamera: Georgij J. Vdovenko. Střih: Světlana Jefimova, Jiřina Lukešová. Hudba: Jiří Srnka (nahrál Gosudarstvennyj orchestr kinematografie SSSR pod vedením dirigenta Františka Belfína). Zvuk: Nikolaj Vedenžjev a Ing. Stanislav Vondraš. Vedoucí výpravy: Boleslaw Dubinski, Miroslav Dvořák. Architekti: Jurij Buličov, Jan Pacák. Kostýmy: Klaudia Čvanova, J. Holub. Masky: Valentin Anipof, František Novotný. Vedoucí výroby: Semjon I. Tulman, Josef Beran. Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: PUŠČIK JEDE DO PRAHY, Výrobní list, str. 1 – 2, 27. 4. 1965. Finanční limit nákladů FSB byl 1,200.000,- Kčs a limit sovětské strany byl 320.000,- rublů. Náklad celého filmu byl v přepočtu 4,400.000,- Kčs. Natáčení na území ČSSR se mělo uskutečnit od 15. srpna roku 1964 do 20. října téhož roku. V ČSSR se mělo natočit cca 577 m, což byla zhruba čtvrtina celkové metráže filmu. Zbývajících 1.823 m bylo natočeno v SSSR. Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: PUŠČIK JEDE DO PRAHY, Výpis z 12. porady ředitele FSB ze dne 23.6. 1964: Zahájení přípr. prací a výroby koprodukčního filmu PUŠČIK JEDE DO PRAHY, 29. června 1964.

spolupracovníků obou smluvních stran vysílaných do země druhého smluvního partnera včetně časového plánu a také distribuční smlouva mezi Sovexportfilmem a Československým Filmexportem.¹⁰⁶ Počáteční ustanovení smlouvy detailně vymezovala koprodukční projekt. Byl zde uveden obecný popis filmu, seznam autorů námětu a scénáře, obsazení natáčecího štábu a natáčecí plán. Strany si také sjednaly, že bez předchozího souhlasu obou stran nemůže dojít k žádným změnám ve znění definitivního technického scénáře. Umělecké provedení filmu se nesmělo lišit od ideového obsahu schváleného scénáře.¹⁰⁷ Ve své podstatě tato nejdůležitější podmínka pro zahájení jakékoliv koprodukční výroby byla dána za odpovědnost Bělorusfilmu. Ten měl dohlížet na vývoj prací a na podobu výsledného celku již v jednotlivých natáčecích fázích. Bělorusfilm získal autorská práva k námětu, ke scénáři filmu a k hudbě. Měl tím zaručeno, že tato práva může užít k výrobě filmu a k jeho další exploataci po celém světě.¹⁰⁸ Smlouva také obsahovala jakousi doložku, která spočívala v tom, že pokud by některý z producentů od výroby filmu v jejím průběhu upustil tak, že by druhý smluvní partner byl oprávněn film dokončit sám. Strany měly v poměru stanoveném distribuční smlouvou určen podíl na společném vlastnictví vyrobeného filmu, na právu k jeho prodeji a na další exploataci. S exploatací souviselo uvádění filmu v kinech. Při promítání musely být kopie označeny takovým způsobem, aby z nich bylo patrné, že snímek vznikl ve společné produkci obou smluvních partnerů, a měla zde být také uvedena celá jména všech, kdo se na výrobě podíleli. Strany měly plnou odpovědnost za hladký průběh filmové koprodukce. Mělo z jejich strany docházet k samovolnému plnění všech povinností a poskytování služeb druhé smluvní straně. Služby a povinnosti měly být poskytovány a plněny v již dopředu dohodnutém časovém plánu a v co nejvyšší kvalitě¹⁰⁹. Společná výroba snímku PUŠČIK JEDE DO PRAHY probíhala na bezdevizovém základě. Smluvní strany hradily náklady vzniklé na jejich straně (při natáčení na daném území) v rámci schváleného natáčecího plánu a dohodnutého rozpočtu nákladů. Ani jedna ze stran nemohla po dokončení výroby vznést nárok na devizové vyrovnání. Smlouva dále také upravovala výši a vyplácení denních diet pro pracovníky, kteří museli odjet natáčet do druhé země. Obecně se mělo vycházet ze zásady, že počet vyslaných pracovníků na území druhé strany má být co nejmenší, aby nedocházelo k zbytečným výdajům. Každá smluvní strana měla povinnost sama na svém území uzavřít smlouvy se všemi uměleckými a technickými pracovníky, kteří měli být dáni (dle ustanovení koprodukční smlouvy) k dispozici pro výrobu filmu. Technický

106) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: PUŠČIK JEDE DO PRAHY, Smlouva o společné výrobě filmu, str. 7.

107) Tamtéž, str. 2.

108) Tamtéž, str. 2, čl. IV.

109) Tamtéž, str. 3, čl. VI.

scénář sloužil jako podklad pro vypracování natáčecího plánu, jenž musel být také schválen oběma stranami. Každá strana si sestavovala vlastní rozpočet nákladů a odpovídala za jeho dodržení či překročení.¹¹⁰ Smlouva se v článku XIII. dotýká zdravotních potřeb pracovníků: „Smluvní partneři se zavazují, že poskytnou všem spolupracovníkům druhého štábu během provádění prací ve své zemi v případě potřeby bezplatné lékařské event. nemocniční ošetření. Při trvalé nebo přechodné pracovní neschopnosti přecházejí veškeré ostatní závazky na smluvního partnera, který uzavřel smlouvu s dotyčným spolupracovníkem.“¹¹¹ Dokončovací práce měly být provedeny v SSSR. Film byl vyroben v jedné verzi a vlastní otitulkování provedla každá ze smluvních stran ve svém jazyce. Z filmu měl být vyroben jeden originál negativu, který byl společným vlastnictvím smluvních stran. Nadřízené orgány Bělorusfilmu a Filmového studia Barrandov musely nejprve schválit vzniklé dílo, aby mohlo být považováno za přijaté a mohlo být uvolněno k exploataci do dalších zemí.¹¹² Práva na šíření a půjčování filmu pro území SSSR vlastnila výhradně sovětská strana a práva pro území ČSSR náležela výhradně straně československé. Pro exploataci do dalších zemí byla sjednána distribuční smlouva mezi Sovexportem a Československým Filmexportem. Nedílnou součástí každé takové koprodukční smlouvy byl také článek s určením orgánu, který by rozhodoval spory z takové smlouvy vzniklé. Takovým byl příslušný rozhodčí orgán v SSSR, pokud by byl žalovanou stranou Bělorusfilm. V případě, že by bylo žalovanou stranou Filmové studio Barrandov, rozhodoval by příslušný soud při Československé rozhodčí komoře. V obou možných případech se mělo postupovat dle příslušného rozhodčího řádu.¹¹³ Změna smlouvy byla možná. Musely se na ní však shodnout obě strany. Smlouva musela být doplněna o písemný a potvrzený dodatek. Platnost koprodukční smlouvy byla vázána na produkci a na exploatační dobu filmu. Byla vázána také na dobu platnosti všech smluv uzavřených v souvislosti s exploatací snímku po celém světě. Smlouva nabyla platnosti po schválení nadřízenými orgány obou smluvních stran.

Koprodukční smlouva o společné výrobě filmu TŘICET JEDNA VE STÍNU¹¹⁴

byla uzavřena dne 4. července 1964 mezi Československým Filmexportem,

110) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: PUŠČIK JEDE DO PRAHY, Smlouva o společné výrobě filmu, str. 4, čl. XI.

111) Tamtéž, str. 5, čl. XIII.

112) Tamtéž, str. 5 - 6, čl. XVI.

113) Tamtéž, str. 6, čl. XVIII.

114) TŘICET JEDNA VE STÍNU - Československý Filmexport / Filmové studio Barrandov / Raymond Stross Productions (International) Ltd. 1965. Tvůrčí skupina Feix-Brož. Režie: Jiří Weiss. Pomocná režie: M. Kohout. Scénář: Jiří Weisse, Jiří Mucha, David Mercer. Kamera: Bedřich Bařka. Střih: p. Lloyd, Jan Chaloupek. Hudba: Luděk Hulán (nahrál Taneční orchestr Československého rozhlasu pod vedením Krala Krautgartnera). Zvuk: Milan Novotný, Miroslav Hůrka. Vedoucí výroby: František Straka.

Praha 1, Václavské náměstí 28 (zastoupeným ředitelem Ladislavem Kachtíkem), jednajícím také z plné moci za Filmové studio Barrandov, a mezi společnostmi Raymond Stross Productions (International) Ltd., Suite 10, Mayfair House, 9 Merton Street, London W 1 (zastoupenou producentem Raymondem Strossem).¹¹⁵ Sjednáním této smlouvy pozbyla platnost koprodukční smlouva předchozí, která byla mezi stranami uzavřena dne 15. února 1964. Původní smlouva se od té následující lišila především formálně. Jednotlivé články byly označeny nadpisy. Bylo jich celkem osmnáct, protože některá ustanovení byla více rozepsána. Ve smlouvě z února roku 1964 byl stanoven mnohem vyšší prvotní podíl na výnosech z území pro exploataci filmu připadajících anglické straně. Formální náležitosti asi nebyly hlavním důvodem sepsání nové smlouvy. Tím hlavním důvodem mohlo být stanovení nového (menšího) podílu anglické strany na prvotním výnosu z exploatace filmu na územích určených anglické smluvní straně.

Na první pohled se nám koprodukční smlouva (ze 4. července 1964) může jevit jako shodná s koprodukční smlouvou k filmu PUŠČIK JEDE DO PRAHY. Při detailnějším studiu však zjistíme, že se v několika ustanoveních lišila. Byla podrobnější a byla z ní patrná jakási větší opatrnost při sjednávání určitých smluvních pasáží a obecně podmínek koprodukční výroby. Zdá se, že strany trvaly na podrobném rozepsání podmínek společné výroby a vzájemné spolupráce. Obě se tím do jisté míry chtěly pojistit pro případ budoucích nejasností či vzniklých problémů. Smlouva měla čtrnáct článků, z nichž některé byly celkem obsáhlé. Počáteční články (podobně jako u smlouvy předchozí) snímek obecně vymezovaly a představovaly umělecké a technické pracovníky, kteří se na výrobě podíleli.¹¹⁶ Československý Filmexport (dále jen FEX) ručil za nabytí autorských práv k námětu, ke scénáři a k použití hudby k výrobě filmu. Ručil za to, že všechna získaná práva mohl využít pro výrobu tohoto filmu a že film mohl exploatovat i dále do celého světa. Bylo ujednáno, že se film měl vyrábět v jedné verzi na dva samostatné negativy. Podstatnou informací bylo to, že negativ pro anglickou smluvní stranu měl obsahovat dodatečné scény, vyrobené speciálně pro anglickou stranu, které však musely být schváleny oběma stranami. Mělo se jednat o maximálně čtyři takové scény.¹¹⁷ Ve smlouvě byl oproti koprodukční

Architekt: Bohumil Kulič. Kostýmy: Marta Bártová, Slávka Šmídová. Masky: Karel Marek. Vedoucí produkce: Ladislav Hanuš, R. Stross. Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Výrobní zpráva, str. 1. Náklady československé strany se odhadovaly na 700.000,- Kč a celý rozpočet byl určen v přepočtu na 2,700.000,- Kč (ve skutečnosti se náklady ve výsledku vyšplhaly na 3,070.000,- Kčs). Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Výrobní zpráva, 17. 2. 1964 - 20. 10. 1964.

115) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Smlouva o společné výrobě filmu.

116) Tamtéž, str. 1 – 2, čl. I, čl. II.

117) Tamtéž, str. 2, čl. III.

smlouvě k filmu PUŠČIK JEDE DO PRAHY uveden výčet všech věcí, které byl FEX povinen předat společnosti producenta R. Strosse. Jednalo se o 35mm prvotřídní kombinovanou kopii, 35mm střížený negativ, dále pak např.: negativ zvuku, fotosky, pro reklamní snímek části pásu, dopis FEX, který stvrzuje, že byla držitelem všech autorských práv týkajících se filmu (podepsaný všemi umělci), pět exemplářů not hudby použité ve filmu se seznamem všech hudebních čísel a dále všechny ostatní materiály s výrobou filmu související. FEX měl zároveň zajistit vyvolání a kopírování denních prací, ale i konečné laboratorní zpracování do I. kopie filmu.¹¹⁸ Ve smlouvě bylo také vcelku nestandardně určeno, kdo měl v případě uměleckých sporů za obě strany jednat. Ke společné dohodě v takových případech měl jako zástupce československé strany dojít Karel Feix a jako zástupce anglické strany Raymond Stross. Celý film byl natočen na území ČSSR. Československá strana měla tyto povinnosti:

„Československý partner zajistí pro natáčení filmu všechny technické služby včetně osvětlovačů, kamer, potřebného lampového parku, agregátů, vozíků, kolejí a veškerého příslušenství, jakož i zvukové aparatury atd.

Československý partner dále provede všechny nezbytné stavební úpravy exteriérových motivů a reálů, jakož i stavbu ateliérových dekorací nutných pro natáčení scén dle schváleného scénáře.

Československý partner pořídí kostýmy pro všechny herce a episodisty, jakož i zajistí pro natáčení potřebné rekvizity.

Československý partner zajistí a uhradí veškeré nájem objekty a prostor, ve kterých budou jednotlivé scény v ČSSR natáčeny, případně budou nutné provozním účelům.

*FEX provede dodatečnou synchronizaci anglických herců, za kterou firma Stross Productions zaplatí Lstg 75,- na každý pracovní den, maximálně Lstg 600,-.*¹¹⁹

Anglická strana koprodukce se zavázala k úhradě a zajištění 120.000 stop negativní obrazové suroviny, dále měla na svůj náklad zajistit transfokátor na dobu maximálně čtyř týdnů a měla dodat také maskérský materiál pro dvanáct hlavních herců filmu. Přesné vymezení všech těchto povinností bylo pro československou stranu podstatné v tom smyslu, že se ČSSR takto snažila předejít budoucím sporům a dohadům v případě vzniklých komplikací. Smlouva byla oproti jiným podstatně delší. Podobné výčty nebyly v případě lidově demokratických států nutné, protože jejich postupy a především zájmy byly vesměs shodné. V případě západních

118) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Smlouva o společné výrobě filmu, str. 3, čl. III.

119) Tamtéž, str. 4, čl. V.

aj. („kapitalistických“) států tomu bylo naopak. Neznalost jednání podobné smluvní strany a zkušenosti z jiných projektů byly pro československou stranu v této době dobrou zkušeností. O detailnosti této koprodukční smlouvy svědčilo i ustanovení článku VIII., ve kterém se společnost Stross Productions zavazovala zajistit (na svůj náklad) určité herce.¹²⁰ Těmito herci měli být Anne Heywoodová, James Booth, Ann Todd a Rey Kinnear. I v této smlouvě bylo smluveno zdravotní ošetření zadarmo pro zahraniční pracovníky na daném území. FEX měl výhradní práva na exploataci filmu na území ČSSR. Smlouva dále přesně vymezovala země, ve kterých toto právo FEX taktéž měl. Byly to SSSR, Polsko, Rumunsko, Maďarsko, NDR, Bulharsko, Jugoslávie, Kuba, Albánie, Vietnam a Korea (Korejská lidová republika). Společnost Stross Production měla výhradní právo na exploataci filmu ve všech ostatních teritoriích světa. Podmínkou však bylo zvláštní zaúčtování zisků z těchto území.¹²¹ Anglická strana si vyjednala ustanovení obsažené v čl. XIII., v němž byla pro společnost Stross Productions a pro všechny její distributory stanovena možnost sestřihání a uvádění filmu pro jednotlivé místní cenzurní orgány a pro jiné účely tak, jak by samy subjekty uznaly za vhodné. Hlavní slovo však měl režisér snímku Jiří Weiss, který měl právo úplného sestřihání filmu. Pokud by R. Stross žádal úpravy anglické verze, bylo by pouze na J. Weissovi, zda by požadavky zvážil a provedl by je. Pokud by s takovými úpravami režisér nesouhlasil, mohl požadovat vynechání jeho jména v titulkové sekvenci anglické verze filmu a ve všech souvisejících materiálech.¹²² V případě vzniklých sporů souvisejících s koprodukční smlouvou by případné problémy řešil (cestou arbitráže) Rozhodčí soud Československé obchodní komory v Praze (dle svého řádu). Rozhodným právem by pro rozhodčí orgán bylo právo anglické. Platnou se smlouva stala podpisem obou stran a schválení jejího obsahu nadřízenými orgány. Změny či doplnění smlouvy mohly být provedeny pouze písemnou formou.

V případě československo–anglické koprodukce vidíme příklad smlouvy, která v sobě obsahovala všechny náležitosti, které pro samotnou koprodukční výrobu zase až tak podstatné nejsou. Zdá se, že byla elegantněji řešena dokumentace ke koprodukční výrobě filmu PUŠČIK JEDE DO PRAHY, kdy byly veškeré distribuční aj. smlouvy a další seznamy uměleckých a technických pracovníků a techniky přílohou samotné koprodukční smlouvy. Smlouva tudíž byla stručnější, ucelenější a přehlednější. Ze smlouvy v případě českoslovenko–anglické koprodukce se stal pouhý seznam a výčet odpovědností, povinností,

120) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Smlouva o společné výrobě filmu, str. 5, čl. VIII.

121) Tamtéž, str. 8 - 9, čl. XII.

122) Tamtéž, str. 8 - 9, čl. XII.

plateb, vymezení území apod. Zdá se, že československá strana však možnost uzavření koprodukční smlouvy pro účely natočení československo–anglické koprodukce kvitovala, protože jí šlo především o to, dostat se s filmem na zahraniční trh, ze kterého by mohla mít v případě jeho úspěchu zisk. Ve smlouvě v části týkající se rozdělení území pro exploataci filmu jsou uvedeny i podmínky rozdělování výnosů z dalších území. FEX mělo získat cca 55.600,- Lstg (mimo jiné zde byla zahrnuta i úhrada výloh spojená s dodatečnou synchronizací anglické verze filmu). Z dalších výnosů mimo socialistické státy pak mělo československé straně připadnout 25 %.¹²³ V tomto viděla ČSSR onen potenciál koprodukčních vztahů, kterého ve spolupráci s lidově demokratickými státy mohla dosáhnout vcelku těžko. V případě koprodukcí se „západem“ se jí otevřel nový trh, z nějž mohla profitovat. Ve výsledku to pro ČSSR možná byla zkušenost špatná, protože rozpočet snímku byl překročen o 370.000,- Kčs, producent Stross v několika případech nedodržel ustanovení koprodukční smlouvy (nedodal potřebné množství filmové suroviny a sjednané množství líčidel apod.), některé scény byly točeny na dva negativy a ve dvou jazykových verzích¹²⁴, v závěru se mimo jiné objevily problémy s nadabováním anglické verze filmu (překročení rozpočtu určeného pro dabing, využití odlišné technologie dabingu a postupná účast anglických herců při dabování¹²⁵), režisér Weiss se choval vůči anglické straně nepřátelsky (stejně se však vůči režisérovi choval producent Stross a herečka Heywoodová) a anglická strana také neuhradila některé zbylé pohledávky. Vedení Filmového studia Barrandov v dokumentu, který poskytoval výčet nákladů hrazených producentem R. Strossem dle koprodukční smlouvy, vyjádřilo nedostatečnost dosavadní „koprodukční praxe“, kdy při koprodukční výrobě nebýval přítomen takový produkční pracovník, který by měl o všem přehled a který by býval měl značnou míru pravomocí.¹²⁶ Přítomností takové osoby by se bývalo předešlo překročení rozpočtu a nedodržení ustanovení koprodukční smlouvy.

123) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Smlouva o společné výrobě filmu, str. 9, čl. XII.

124) „... Dále bylo vyhověno panu Strossovi v tom, že určité části filmu byly natáčeny nejen na 2 negativech, ale i ve dvou jazykových verzích (čeští herci mluvili anglicky). K tomuto postupu jsme byli více méně přinuceni dopisem, který bez vědomí vedoucího TS s. Feixe i bez vědomí ved. výroby, odeslal režisér Weiss spolu s Filmexportem panu Strossovi. V tomto dopise bylo závazně přislíbeno, že čeští herci budou mluvit anglicky a pan Stross s ním argumentoval, jelikož byl podepsán Filmexportem i režisérem Weissem, jako se součástí koprodukční smlouvy. ...“ Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Dokument s výčtem nákladů, které hradil R. Stross podle koprodukční smlouvy, str. 2.

125) V ČSSR bylo při dabingu zvykem, že se jej účastnili všichni herci naráz.

126) Barrandov Studio a.s., archiv, sbírka: Scénáře a produkční dokumenty, Film: TŘICET JEDNA VE STÍNU, Dokument s výčtem nákladů, které hradil R. Stross podle koprodukční smlouvy, str. 1.

5. Nerealizované koprodukční projekty v období let 1945 až 1970

V období let 1945 až 1970 projednávala ČSR / ČSSR a její příslušné orgány a organizace několik koprodukčních projektů, na jejichž výrobě by se s jednotlivými smluvními stranami podílela. Z různých důvodů však k jejich realizaci nedošlo, i když se zdá, že se jednalo o zajímavé projekty, které mohly diváka zaujmout. Z archivních dokumentů se nám v dnešní době dochovalo jen málo zmínek o několika takových projektech (především v podobě korespondence). Tato kapitola je opět jakousi mozaikou a měla by podat alespoň částečný přehled o nerealizovaných koprodukčních projektech v tomto období a o okolnostech jejich projednávání.

V roce 1955 bylo Ministerstvu kultury v dohodě s Ministerstvem zahraničního obchodu vládou ČSR mimo jiné uloženo, aby v první polovině roku 1956 projednaly možnost natočení některých námětů v československo-francouzské koprodukci. Již v lednu 1956 se na Ministerstvu zahraničních věcí uskutečnila porada zástupců Československého filmu, Ministerstva kultury a Ministerstva financí. Zástupci ČSF podali zprávu o již projednávaných projektech, kterými byly Effelův film „Zrození světa“ a Vlčkův scénář „Petr a Lucie“ dle námětu francouzského spisovatele Romaina Rollanda. Branaldův „Dědeček automobil“, námět filmu o malíři Kubínovi a filmu o Barrandovi byly na této poradě také projednávány. Výsledkem porady bylo usnesení, které stanovilo, že Eduard Hofman (ředitel Studia uměleckých filmů) společně s režisérem Vladimírem Vlčkem naváže jednání o možných koprodukcích při lednové návštěvě Francie.¹²⁷ Především se mělo jednat o zjištění zásadního stanoviska francouzské strany a jejích podmínek pro realizaci případných koprodukčních projektů¹²⁸.

Možnost koprodukční spolupráce s Francií se objevila již v roce 1956, kdy se uvažovalo o realizaci námětu o působení francouzských partyzánů na Slovenském národním povstání. Československá strana měla především zájem o uvedení takového filmu ve Francii, čehož bylo bývalo možné dosáhnout jedině prostřednictvím československo-francouzské koprodukce. Základem celého projektu měla být československo-francouzská filmová dohoda, jejíž návrh byl k jednání předložen ředitelem Ústřední správy Československého filmu Jiřím Markem.¹²⁹ Jiří Marek se však (dle informací z korespondence) obával toho, že by spolupráce s Francií bývala měla být vázána na uzavření

127) Eduard Hofman odletěl dne 23. ledna 1956. Celá cesta měla trvat 14 dní.

128) Žádný z výše zmíněných návrhů nebyl (v období let 1945 až 1970) realizován jako koprodukční projekt.

129) Dopis ředitele Ústřední správy Československého filmu J. Marka ministrovi školství a kultury Dr. F. Kahudovi o návrhu uzavření československo-francouzské filmové dohody, Praha 15. prosince 1956. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 15.

rámcové filmové dohody, nebo že by bývala měla být závislá na souhlasu na spolupráci na takových námětech, jakými byly napoleonské filmy Abela Ganceho. Napoleonská tematika by tak bývala jistě podpořila francouzskou vládu, která by ji využila ke svým cílům. Marek závěrem dopisu podotkl, že vzhledem k tehdejšímu politickému vývoji nebylo uzavření takové smlouvy vítané a ani by nebylo v souladu s politikou ČSR vůči Francii. Projednávání bylo podmíněno stanovisky Ministerstva školství a kultury a Ministerstva zahraničních věcí. Tato ministerstva v roce 1958 zároveň projednávala návrhy na dva československo-francouzsko-švýcarské filmy, které měl režírovat Abel Gance. První z filmů se jmenoval „Slavkov“ / „Od Slavkova k Svaté Heleně“, jehož námětem byla bitva tří císařů.¹³⁰ Druhým pak byl film „Lidé jsou/nejsou nepřátelé“ z prostředí mezinárodního horolezeckého tábora.¹³¹ Ministerstvo zahraničních věcí vyzývalo k zvýšené obezřetnosti v případě těchto dvou projektů. Jednalo se totiž (z pohledu ČSR) o náměty silně zahraničně-politicky zaměřené, proto bylo nutné se vyvarovat jakýmkoliv živelným akcím a smluvním ujednáním.¹³² Ministerstvo také upozorňovalo na to, aby při návrzích na možné koprodukční projekty byly přísně dodržovány schválené scénáře. Nesmělo docházet k pozměňování jejich ideově-politického obsahu během koprodukční výroby. Francouzská strana nakonec ani nepředložila oficiální návrh na uzavření dohody o filmové koprodukci. ČSR tento fakt uvítala a vzhledem k politické situaci ve Francii v té době a vzhledem k československé politice vůči Francii další jednání ani nerozvíjela. V této chvíli francouzská vláda vyjádřila svůj zájem na realizaci filmu A. Ganceho a byla ochotna tuto realizaci nevázat na uzavření filmové dohody. Československá strana však stále zvažovala ideový dopad látky. „... *Je tudíž možno dále jednat bez uzavření dohody o koprodukci obou filmů. Konečné rozhodnutí o filmu A. Gance bude ovšem závislé na jeho ideové náplni, o níž máme právo jako koproducenti spolu rozhodovat. V případě ne příliš pravděpodobném, že by nám ideová náplň vyhovovala nebo že bychom ji mohli dle našich připomínek pozměnit, mohli bychom souhlasit s jeho uskutečněním jen v případě, že bude současně uskutečněn v koprodukci film „Jednou za život“. V žádném případě však pro nás není přijatelným uzavření filmové dohody. ...*“¹³³ Možnost koprodukce nebyla neuzavřením dohody nijak omezena, ba naopak ponechávala

130) Film měl mít mírové zaměření a měl pojednávat především o vojácích všech národů Evropy, kteří se ocitli na cizí půdě, trpí a bojují za cizí zájmy. Dopis ministra školství a kultury Dr. F. Kahudy ministrovi zahraničních věcí V. Davidovi obsahující žádost o sdělení stanoviska k francouzskému návrhu na čs.-franc.-švýcarskou koprodukci 2 filmů, Praha 13. května 1958. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 15.

131) Jednalo se o dramatický příběh z prostředí mezinárodního horolezeckého tábora, kde se sejdou přátelé, kteří se poznali ve válce. Někteří již zapomněli na válečné utrpení a v příběhu filmu je různé aktivity vyburcují k novému životu. Film tím měl získat protiválečný charakter. Tamtéž.

132) Tamtéž.

133) Záznam k čs.-franc. filmové koprodukci, nedatováno [prosinec 1958]. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 15.

oběma stranám větší volnost při vyjednávání. Po nezdaru projednávání koprodukční výroby těchto filmů nabídla francouzská strana ČSR možnost natočení několika exteriérů pro film „Slavkov“ formou zakázky. Ministerstvo zahraničních věcí (4. odbor) však ani v tomto případě nedoporučilo Československému filmu provedení této zakázky, protože československá strana v té době vůbec neznala scénář celého filmu.¹³⁴ Nechtěla se v žádném případě podílet na realizaci látky, kterou důkladně neznala a která by mohla ideově odporovat tuzemskému politickému zřízení.

Na základě jednání československého režiséra Miloše Makovce s řeckým producentem Nicosem Scoulikidisem (prezidentem řecké exportní společnosti Nicos Scoulikidis & Co) z Athén ze dne 26. října 1957¹³⁵ mělo v roce 1957 dojít také ke koprodukci ČSR s Řeckem s názvem „Cesta s kamennými domky“ / „Ulice v hornické čtvrti“ (synopsi napsal řecký spisovatel Kostas Kotzias). Producent Scoulikidis chtěl v československo-řecké koprodukci natočit takový celovečerní hraný film, který by námětem vyhovoval potřebám obou potenciálních smluvních stran. Mělo se totiž jednat o sociálně-kritické drama z prostředí delikventní mládeže a z hornického prostředí. Řecká strana po československé požadovala účast režiséra (tím měl být režisér M. Makovec), režijního asistenta a kameramana. Požadovala také, aby československá strana zajistila kamery se stativy a s příslušenstvím, osvětlovací tělesa v minimálním počtu dle požadavků kameramana, barevnou surovinu (negativ i pozitiv), laboratorní zpracování včetně dodání první kopie, spolupráci na dokončovací práci od československých pracovníků a úhradu za napsání scénáře československým scenáristou (řeckého scenáristu by býval platil řecký smluvní partner).¹³⁶ Ostatní výrobní náklady (natačení v ateliéru a v exteriérech, zajištění herců a technického personálu, úhradu diet pro československé pracovníky atd.) by býval hradil řecký partner, protože celý snímek měl být natáčen v Řecku. Výnosy z distribuce koprodukčního snímku měly být rozděleny tak, že výnos z území Československa měl v plné míře připadnout ČSR a výnos z území Řecka a Kypru měl připadnout Řecku. Výnosy z další exploatace pak měly být rozděleny na polovinu. Ministerstvo školství a kultury (ministr Dr. František Kahuda) souhlasilo s uskutečněním československo-řecké koprodukce, ale mělo podmínku, že film bude ČSR vyhovovat po obsahové stránce.¹³⁷ Na druhou stranu však obchodní přidělenec zastupitelského úřadu v Athénách Zdeněk Matoušek tvůrčí skupině Feix-Daniel,

134) Záznam - Čs.-francouzská filmová koprodukce na napoleonském filmu (č.j. 108.791/59), 6. dubna 1959. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 15, s. 3.

135) Záznam o rozpravě s panem Nicos Scoulikidisem z Athen (za přítomnosti režiséra Makovce), 26. října 1957. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

136) Tamtéž.

137) Dopis Dr. Miloše Brože určený Filmovému studiu Barrandov, k rukám p. Müllera, Praha 18. srpna 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

která měla námět případně realizovat, realizaci tohoto projektu s producentem Scoulikidisem nedoporučoval. Československá strana si pro spolupráci měla případně vybrat jiné řecké producenty (např. úspěšné producenty Lambirise či Finose). Ti však československé straně žádnou spolupráci nenabízeli a navíc producent Scoulikidis byl ochoten nést většinu nákladů připravovaného filmu sám.¹³⁸ Obchodní přidělenec především zdůrazňoval ten fakt, že společnost producenta Scoulikidise neodebírala od ČSR žádné filmy, které by mohla distribuovat do řeckých kin. Tento argument však nebyl pro další projednávání vůbec relevantní a Československý Filmexport si měl „pouze“ pro jistotu vyžádat bankovní informace o zmíněné společnosti.¹³⁹

V roce 1957 mělo Studio hraných filmů v Bratislavě v dramaturgickém plánu námět z doby první světové války.¹⁴⁰ Film s názvem ŠTYRIDSAĎŠTYRI byl určen pro koprodukcii s Jugoslávií. Film měl pojednávat o krvavě potlačené vzpouře malé slovenské jednotky na konci první světové války v jugoslávském Kragujovci. Potlačení vzpoury bylo ohlasem Velké říjnové revoluce. Hlavní myšlenkou filmu, který měl režírovat Paľo Bielik, byla idea boje za „chléb a mír“ ve světě. Snímek byl nakonec v roce 1957 opravdu realizován. Ne však jako koprodukční projekt, ale pouze v československé produkci.

Zcela jiný osud měl námět na film o působení rumunské legie při osvobození ČSR, jenž v roce 1958 projednávalo Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo školství a kultury na základě dopisu od Velvyslanectví ČSR v Bukurešti¹⁴¹. Mělo se jednat o koprodukční projekt s názvem „Pád orla“ podle scénáře Veronicy Şuteu a Radu Herbaye. Herbay se na doporučení Ústavu pro kulturní styky Rumunské lidové republiky dostavil na Československé velvyslanectví v Bukurešti¹⁴². Společně s dopisem od velvyslanectví

138) Dopis ředitele Ústřední správy Československého filmu J. Marka ministrově školství a kultury Dr. Františku Kahudovi, Praha 18. června 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K, s. 1.

139) Dopis Československého Filmexportu určený Ústřední správě ČSF (Dr. Brožovi), Praha 6. června 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

140) Dramaturgický plán Studia hraných filmů v Bratislavě, (1956). NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 3K, s. 1.

141) Dopis Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu školství a kultury od Velvyslanectví ČSR v Bukurešti (k č.j.: MŠK 70.703/D-5, Bukurešť 20. května 1958. AMZV, f. TO – O (II. odbor) 1945 – 1959, k. 5.

142) Radu Herbay se na Československé velvyslanectví v Bukurešti dostavil již dne 16. října 1957. Zde požádal referentku Marii Kavkovou o pomoc v záležitosti navázání kontaktu s některým z československých historiků, kteří se obdobím roku 1918 v té době zabývali a kteří by mu mohli poradit, jaké dokumenty u nás o působení rumunských legií při osvobození ČSR existují. Radu Herbay psal o tomto tématu studii, protože ho zajímalo nejen z hlediska historického, ale i z hlediska osobního: „*Jeho otec, Zeno Herbay, 26. října 1918 jako velitel batalionu složeného vesměs z rumunských vojáků ze Sedmihradska způsobil, aby jeho vojáci nestříleli do dělníků, kteří napadli býv. Josefská kasárna. Dále založil rumunskou legii, která spolupracovala s československým národním výborem a československým vojenským výborem. ... Nedovedeme posoudit, o jakou akci tehdy šlo, pro zajímavost však uvádíme, že Zeno Herbay byl po svém návratu do Rumunska obžalován před nejvyšším maďarským válečným soudem, že byl postaven i před soud rumunský a propuštěn z armády.*“ Dopis Velvyslanectví ČSR

pro obě ministerstva byly zaslány i dva exempláře scénáře určené řediteli Československého filmu J. Markovi. Radu Herbay totiž s J. Markem v Bukurešti projednával možnost realizace této látky. Ten námět uvítal a nechal si scénář zaslat do ČSR. Ředitel rumunského filmu Macovescu Herbaye utvrdil v tom, že rumunská strana má velký zájem na československo-rumunské filmové koprodukcii. Ministerstvo národní obrany RLR pod vedením ministra Salajana zkoumalo otázku účasti rumunských legií na osvobození ČSR a chtělo prostřednictvím konkrétních faktů z oficiální dokumentace doložit existenci „tradičního československo-rumunského přátelství“ v historii obou zemí.¹⁴³ Oficiálně však rumunská strana návrh nepodala, protože se obávala odmítnutí, se kterým se setkaly předešlé návrhy na československo-rumunskou spolupráci při výrobě filmů.¹⁴⁴ Odmítnut byl námět na film dle Rebreanova románu „Les oběšenců“ a film o bojích rumunských jednotek ve slovenských Karpatech ve druhé světové válce. Herbay přišel na Velvyslanectví ČSR v Bukurešti jako soukromá osoba, protože se obával opětovného neúspěchu oficiálního vyjednávání o námětech možných koprodukčních projektů na státní úrovni. Rumunský státní film byl připraven ujmout se vyjednávání v tom případě, pokud by se příslušný orgán v ČSR kladně vyjádřil ke scénáři. RLR v té době stála o spolupráci s ČSR a dle uskutečněné korespondence litovala toho, že ČSR opomíjela vzájemnou spolupráci. Velvyslanectví v dopise dále ještě upozorňovalo na to, že mu bylo po zběžném přečtení scénáře jasné, že hodnotitelé námětu na československé straně budou jistě namítat jeho špatnou stavbu a schematičnost dialogů. Na druhou stranu ale velvyslanectví vyzdvihovalo hodnotu námětu především z hlediska politického a celkovou hodnotu filmového díla, které by mohlo vzniknout. Zároveň se velvyslanectví přimlouvalo za možnost uskutečnění návštěvy autorů námětu v ČSR, protože vůbec neznaly tuzemské prostředí a již při psaní scénáře narážely na neznalost Prahy a dalších míst v ČSR. Velvyslanectví však v dopise Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu školství a kultury ze dne 13. března 1958 bez dalšího vysvětlení závěrem uvádělo, že se mu realizace takového filmu jevila jako nereálná. Námět filmu byl detailně

v Bukurešti Ministerstvu zahraničních věcí, Ministerstvu školství a kultury a Československé akademii věd, Bukurešť 19. října 1957. AMZV, f. TO – O (II. Odbor) 1945 – 1959, k. 5.

143) Dopis Velvyslanectví ČSR v Bukurešti Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu školství a kultury ze (k č.j.: 70703/D/I/2/5, Bukurešť 13. března 1958. AMZV, f. TO – O (II. Odbor) 1945 – 1959, k. 5. RLR chtěla při této příležitosti při oslavách 40. výročí vzniku ČSR připomenout účast ardeálských Rumunů, vydat brožuru na toto téma v obou zemích, vyslat menší delegaci rumunských účastníků do Prahy k 28. říjnu apod. Dopis Velvyslanectví ČSR v Bukurešti Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu školství a kultury ze (k č.j.: 70703/D/I/2/5, Bukurešť 13. března 1958. AMZV, f. TO – O (II. Odbor) 1945 – 1959, k. 5.

144) Dopis Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu školství a kultury od Velvyslanectví ČSR v Bukurešti (k č.j. MŠK 70.703/D-57), Bukurešť 20. května 1958. AMZV, f. TO – O (II. odbor) 1945 – 1959, k. 5.

prozkoumán¹⁴⁵, projednán a tvůrčí skupina Jiřího Šebora a Vladimíra Bora, které byla realizace látky svěřena, rozhodla o jejím odmítnutí. Skupina měla ten názor, že námět již nebyl pro diváky zajímavý a nebylo možné jej považovat ani za politicky vhodný. Jednalo by se také o snímek pro bezvalutovou koprodukční výrobu naprosto nevýhodný a velice nákladný, u něž by byly nejnáročnější složité kostýmy, výprava a velké scény s komparesem. Veškeré exteriéry a interiéry by musely být natáčeny v Praze na náklady československé strany a rumunská strana by se koprodukční výroby účastnila pouze ve formě literárního zpracování látky a poskytnutím několika herců. Tvůrčí skupina také již dopředu předpokládala případný distribuční neúspěch takového filmu.¹⁴⁶ Látku však skupina vyzdvihla jako vhodnou pro literární zpracování, které by jistě bývalo mělo odezvu i v ČSR. Skupina se přímo spojila prostřednictvím kulturního ataše v Bukurešti s autorem námětu a odmítnutí látky mu odůvodnila tím, že tuzemská kinematografie byla v té době zaměřena především na současné témata, ne na historické náměty. Uvedla však také, že by v budoucnu bylo jistě možné nalézt vhodný námět se současnou tematikou pro společnou československo-rumunskou koprodukci.¹⁴⁷ Ta měla být zaměřena například na lidi pracující v lodní dopravě na Dunaji nebo v přímořských přístavech, kde se jak českoslovenští, tak rumunští lidé stýkali.

Koncem 50. let 20. století se objevilo několik projektů, které byly ředitelem Jiřím Markem odsouhlaseny a mělo dojít k uzavření smluv na společné produkce těchto filmů.¹⁴⁸ Jednalo se o československo-sovětskou koprodukci „Muži jdou ve tmě“ (dle románu a scénáře Jiřího Marka) ve spolupráci se Studiem Maxima Gorkého, československo-egyptskou koprodukci „Šeherezáda“ a „Faraonův poklad“ s Misr Universal-Film, Kairo, zastoupeným Ahmedem El Guindim a o koprodukční výrobu československo-francouzského filmu „Jednou za život“ (dle scénáře Jiřího Weisse, Jacquese Rémyho a Dr. I. Bukovčana)

145) „... Chceme tedy jen stručně zopakovat, že podle názoru pracovníků tvůrčí skupiny je námět pro naše diváky nezajímavý a není ho možno považovat za politicky vhodný. Glorifikace událostí 28. října touto formou není vhodná, kromě toho – podle sdělení odb. Asistenta KU filosoficko-historické fakulty s. Pichlíka – celá řada údajů, zejména pokud jde o účast rumunských jednotek, není historicky podložena a nemůže být proto veřejnosti prezentována. Účast rumunských jednotek na událostech 28. října by bylo třeba řádně ověřit, historicky doložit, což si přirozeně žádá času a pracovníka, který by se tohoto úkolu podjal. Poněvadž naši historici mají pro nejbližší dobu vytyčeny jiné úkoly, nemohli by se těmito událostmi zvlášť podrobně zabývat. S. Pichlík je se s. Herbayem ve spojení a bude ho pravděpodobně informovat o některých dokumentech a materiálech přímo. ...“ Dopis Ministerstva školství a kultury (vedoucí oddělení Hudek) Velvyslanectví Československé republiky v Bukurešti (k rukám p. Navrátila) - (Č. 25.064/VIII/2/56), Praha 26. června 1956. AMZV, f. TO – O (II. odbor) 1945 – 1959, k. 5.

146) Dopis Dr. M. Brože Ministerstvu školství a kultury (k rukám pracovnice Fialkové) - (Č. 15.545-III/2/58), Praha 3. června 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

147) Dopis tvůrčí skupiny Šebor-Bor Filmového studia Barrandov Radu Herbayovi, Praha 29. května 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

148) Dopis Dr. Miloše Brože určený Filmovému studiu Barrandov, k rukám p. Müllera, 18. srpna 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

s Raymondem Horvilleurem.¹⁴⁹ V červenci roku 1957 došlo k detailnějšímu projednávání jednotlivých smluvních bodů, které měly být obsaženy v koprodukční smlouvě k filmu „Jednou za život“.¹⁵⁰ Technický filmový scénář měl být dokončen do 30. listopadu 1958 a měl být schválen oběma stranami ještě před zahájením realizace. Mezi oběma stranami by v případě výroby probíhal bezvalutový styk. Počátek příprav celého projektu byl stanoven na 1. prosince 1958 a jako poslední den pro dokončovací práce byl určen 30. červenec 1959. V dalších listech dopisu byl rozepsán podíl československé a francouzské strany na budoucí koprodukční výrobě. Součástí budoucí koprodukční smlouvy měla být také distribuční smlouva uzavřená s Československým Filmexportem. Jednání o tomto projektu zkrachovala na tom, že francouzské Centre National de la Cinématographie (CNC) vázalo svůj souhlas s udělením „statutu francouzské národnosti“ pro tento film na uzavření rámcové československo-francouzské filmové dohody. „Francouzská národnost“ byla pro daný snímek zásadní především z hlediska finančního a administrativního. Obdržení „francouzské národnosti“ totiž znamenalo nezbytnou podmínku francouzské státní subvence, francouzských administrativních předpisů a distribučních garancí.¹⁵¹ Československá strana v této době nechtěla podobnou smlouvu uzavřít, proto tedy nedošlo ani k realizaci zmíněného projektu. Stejně tak i k filmu „Muži jdou ve tmě“ byla v roce 1958 připravena smlouva o jeho koprodukční výrobě mezi československou a sovětskou stranou.¹⁵² Moskevské studio Maxima Gorkého SSSR (zastoupené ředitelem C. I. Britikovem) a Filmové studio Barrandov ČSR (zastoupené ředitelem E. Hofmanem) si podobně jako u dalších projektů smluvily bezdevizový styk a rozdělení jednotlivých prací pro obě smluvní strany. V Československu měly být natočeny exteriéry a ateliérové snímky. V Sovětském svazu se měly realizovat trikové scény či záběry na modelech. Smlouva opět poskytovala přesné vymezení všech osob a věcných položek, které jednotlivé strany měly připravit a pro realizaci zajistit.¹⁵³ Zajištění finančních výdajů si strany rovnoměrně rozdělily a většinou mezi nimi platilo pravidlo o hrazení nákladů, které se vyskytly ve spojení s realizovanou koprodukcí na území příslušného státu.¹⁵⁴ I když byl scénář Jiřího Marka oběma stranami nejprve schválen, nebyl tento koprodukční projekt nakonec realizován. Zdá se, že jak tento, tak i předchozí projekt,

149) Jednalo se o soukromou osobu bydlící v Paříži na Avenue de Versailles.

150) Dopis od tvůrčí skupiny Feix-Daniel (Filmové studio Barrandov) Raymondovi Horvilleurovi, Praha 23. července 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

151) Dopis Československého Filmexportu (Ladislav Kachtík) Ministerstvu zahraničních věcí (k rukám Dr. Maydla), Praha 22. prosince roku 1958. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 15.

152) Opis Smlouvy o společné československo-sovětské produkci filmu „Muži jdou ve tmě“, Praha 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

153) Smlouva o společné československo-sovětské produkci filmu „Muži jdou ve tmě“. Opis Smlouvy o společné československo-sovětské produkci filmu „Muži jdou ve tmě“, Praha 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K, s. 1 – 2, čl. V.

154) Tamtéž, s. 3, čl. VII.

nebyly nakonec odsouhlaseny nadřízenými ústředními (československými/sovětskými) orgány.

Jednotlivé tvůrčí skupiny Filmového studia Barrandov podávaly ústřednímu řediteli J. Markovi pravidelné zprávy o koprodukčních látkách, které by se měly realizovat v rámci jejich dramaturgických plánů. Jako příklad bych uvedl tvůrčí skupinu Hanuš-Trägr, z jejichž připravovaných koprodukčních projektů byl následně v roce 1959 realizován jen jeden československo-sovětský film PŘÁTELÉ NA MOŘI.¹⁵⁵ Z nerealizovaných projektů se jednalo o hudební veselohru „Když kvetou magnólie“ (autoři Georgij Gulia a Ota Hofman), pohádku „Dlouhý, Široký a Bystrozraký“ (autor K. J. Erben), historický film „Trosečníci na kře ledové“ a dramatický film „Nesmrtelný orel“ (autoři W. Gorrish a Ota Hofman). Pouze film „Trosečníci na kře ledové“ byl rámcově projednáván se Studiem M. Gorkého, které námět akceptovalo. Hlavní správa kinematografie SSSR však navrhla odložení realizace této látky na pozdější termín.¹⁵⁶

Jedním z projednávaných, ale následně nerealizovaných projektů, byl také film dle románu „Číslo 79 na stanici“ od islandského spisovatele Indridi Thorsteinssona. Román údajně výstižně pojednával o neblahém vlivu Američanů na morálku islandského lidu a obsahoval řadu pasáží věnujících se pracujícímu lidu v Reykjavíku. Islandská strana žádala v oficiálním dopise československého charge d'affaires Krause o přezkoumání možnosti natočení filmu v československo-islandské koprodukci některou z institucí v Československu.¹⁵⁷ Islandská strana chtěla pro společnou koprodukční výrobu poskytnout námět a herce islandského národního divadla. Československá strana pak měla zajistit režiséra, kameramana, odborníka na zvukové záběry a odpovídající nástroje. Československé velvyslanectví na Islandu zaslalo řediteli Ústřední správy Československého filmu J. Markovi návrh na společnou produkci s Filmovou společností EDDA.¹⁵⁸ Ministerstvo zahraničních

155) Seznam koprodukčních látek tvůrčí skupiny Hanuš-Trägr se Sovětským svazem (určený jako sdělení pro ústředního ředitele J. Marka), Praha 4. března 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

156) V roce 1958 byla ještě projednávána (mimo tuto tvůrčí skupinu) československo-sovětská koprodukce „Cesta“. Tato historická látka z první světové války byla hodnocena jako vysoce politická a ideová, na druhou stranu však měla být natočena dobrodružnou a napínavou formou. Dopis Filmového studia Barrandov určený ústřednímu řediteli J. Markovi, Praha 3. března 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

157) Neoficiální překlad (ze švédštiny) dopisu ředitele společnosti EDDA (G. Rosinkranz) čs. charge d'affaires, s. Krausovi, nedatováno [1958]. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

158) Dopis ředitele Ústřední správy Československého filmu J. Marka řediteli Filmového studia Barrandov E. Hofmanovi, Praha 3. června 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K. „Společnost EDDA dříve ve spolupráci *“Nordisk Tonefilm Stockholm“* natočila celovečerní film *“Salka Valka“* podle románu nositele Nobelovy ceny H. K. Laxnesse a kulturní film *“Fager är liden“*.“ Neoficiální překlad (ze švédštiny) dopisu ředitele společnosti EDDA (G. Rosinkranz) čs. charge d'affaires, s. Krausovi, nedatováno [1958]. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K. „Jedním z akcionářů společnosti je nynější ministr zahraničních věcí G. Gudmundsson a mezi dalšími jsou majitelé dvou největších biografů v Reykjavíku (*Austurbæjarbio, Nýjabio*).“ Dopis československého charge d'affaires Krause

věcí obecně nemělo námitek proti jednáním o návrzích na koprodukční výrobu filmů s druhými státy či odbornými organizacemi a orgány, ale důrazně upozorňovalo na nutnost účelnosti společných projektů: „... ministerstvo zahraničních věcí nemá zásadních námitek proti společné produkci filmů ČSF s filmovými společnostmi jiných zemí. Je však toho názoru, že každý případ je nutno projednat zvlášť s tím, že je třeba mít na zřeteli účelnost každé společné produkce. Ministerstvo nemá zejména námitek proti společné produkci, vyjadřuje-li film mírové soužití mezi národy světa. V případě společné produkce filmu „Číslo 79 na stanici“ s islandskou společností EDDA je třeba, abyste uvážili, zda společnost je dostatečně finančně založena. ...“¹⁵⁹ Řediteli Markovi se látka jevila jako značně kulturně a politicky významná, proto žádal ředitele Hofmana o jeho vyjádření k dané věci a o zvážení, zda by nestálo za to si od islandské strany vyžádat bližší výklad zamýšleného scénáře.

Dle povídky Césare Zavattiniho měl být v letech 1958 až 1959 realizován (československo-maďarský či československo-polský) koprodukční film s názvem „Válka“. Tvůrčí skupina Šmída-Kunc považovala námět za velice komplikovaný a z hlediska jeho vyznění víceznačný. Jejich dramaturgie v látce viděla možnost vytvoření „mírového filmu mezinárodního dosahu“, který by (nejen prostřednictvím slavného jména autora povídky) jistě oslovil i západní státy. Vedle všech pozitiv projednávané látky však tvůrčí skupina viděla i velké úskalí. To spočívalo ve vytvoření obrazu třetí světové (atomové) války. V období 50. let 20. století, kdy ve světě probíhala tzv. studená válka, nebylo zrovna nejvhodnější a pro ČSR politicky přijatelné, aby se takovouto látkou zabývala. Tvůrčí skupina v dopise E. Hofmanovi ze dne 8. října 1958 zdůrazňovala, že by divákovi bývala měla být předkládána tematika zaměřená na mír. Skupina se obávala, aby obraz třetí světové války nepůsobil až demobilizačně. Divák by mohl propadat panice a počítal by s tím, že by mír byl vlastně zbytečností.¹⁶⁰ Eduard Hofman (ředitel Filmového studia Barrandov) požádal dr. Brože z Ústřední správy Československého filmu o projednání tohoto námětu s příslušnými orgány a o sdělení svého zásadního stanoviska.¹⁶¹

„Golem“ a „Válka s mloky“ byly nerealizované koprodukční projekty projednávané v roce 1959. O námět „Golema“ projevovala zájem severoamerická

ústřednímu řediteli Československého státního filmu J. Markovi, Reykjavík 5. dubna 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

159) Dopis vedoucího tiskového odboru Ministerstva zahraničních věcí F. Píška Ústřední správě Československého filmu (Č. 210.931/58-TO/1), Praha 21. května 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

160) Dopis tvůrčí skupiny Šmída-Kunc Filmového studia Barrandov řediteli E. Hofmanovi, Praha 8. října 1958. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K, s. 1.

161) Dopis ředitele Filmového studia Barrandov Eduarda Hofmana ÚS ČF (Dr. Brožovi), nedatováno [1958]. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K.

společnost¹⁶² a o „Válce s mloky“ se jednalo společně se společností M. J. F. Enterprises, Inc. a jejím prezidentem a producentem J. Jay Frankelem.¹⁶³ Práce na projektu „Válka s mloky“ byla z československé strany jednoho dne náhle zastavena. Jako důvod se jeví odlišná politická orientace ČSR a USA. Americká strana uzavřela na základě dohody s ČSR mnoho závazků a vynaložila velké částky peněz. Najali na sepsání scénáře amerického scénáristu a zajistili již dopředu účast některých herců.¹⁶⁴ Americké straně se od ČSR nedostalo po dlouhou dobu žádného vysvětlení nastalé situace. V obou případech tak k realizaci projektů nedošlo. „Válka s mloky“ zůstala v dramaturgickém plánu Filmového studia Barrandov, které zásadně odmítalo postoupení práv k této látce americké společnosti King Bros.¹⁶⁵

V roce 1958 byl sepsán dokument s názvem Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu¹⁶⁶, který počínaje třetí stranou uváděl „výhledový plán“ koprodukčních projektů na další období. Ze zmíněných projektů jich v období let 1945 až 1970 nebylo několik vůbec realizováno, protože byly do zprávy zahrnuty třeba jen prozatím navržené náměty či předlohy, které se v té době jevily jako vhodné látky pro nějakou společnou koprodukční výrobu. Se SSSR nedošlo mimo jiné k realizaci projektů „Julius Fučík“ (autor B. Čirskov) a „Nebe plné milování“ (autor J. Sequens). Dále nebyla zrealizovaná československo-maďarská koprodukční výroba filmů „Husarské dobrodružství“ (autoři Bacsó a Makk) a „Útěk do Budína“ dle románu Vladislava Vančury. Stejně tak nedošlo k výrobě těchto filmů s NDR: „Dobrý den, sousedé“ (autor E. Treybalová), „Clown Ferdinand“ (autoři J. Cirkel a J. Polák), „Dobrý vítr, káňata“ (autor O. Kramář) a „Prázdniny“ (autoři V. Gajer a O. Hofman). V případě československo-polských projektů nebyly zrealizovány filmy „Historie není z této země“ (autor Starski) a autobiografický film „J. A. Komenský“. S Čínou byly plánovány dvě spolupráce. Tou první byl film „Je daleko Šanghaj?“ (autoři J. Sequens a J. S. Kupka) a druhou pak snímek „Na jih od řeky“ (autor V. Jasný). V případě Rumunska se jednalo o filmy „Strach“ (autor J. Nesvadba) a „Sedmé setkání“ (autor O. Daněk). Ani v případě Jugoslávie nebyly všechny projekty realizovány.

162) Dopis Československého Filmexportu (náměstek ředitele V. Žižka a vedoucí obchodního odboru R. Falbr) určený Ministerstvu školství a kultury (Ing. Starý), Praha 11. května 1959. NA, nezpracované f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1968 - 1977 (Osvěta – knihovny - film).

163) Dopis J. Jay Frankela (prezidenta M. J. F. Enterprises, Inc. Československému státnímu filmu (k rukám ředitele Hofmana), New York 9. června 1958. AMZV, f. TO – O 1945 – 1959, k. 19.

164) Tamtéž.

165) Dopis určený řediteli Dilia (spis Ministerstva školství a kultury ve věci filmového zpracování „Války s mloky“ založený dne 19. října 1959 - č. 48.390/59), Praha 5. listopadu 1959.

166) Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu (vydalo Ministerstvo školství a kultury), 8. dubna 1958. NA, nezpracovaný f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1983 (Osvěta – knihovny – film), s. 1 – 2. Dokument je obsažen v příloze č. 3.

Jednalo se o náměty k filmům „Grandhotel Stefan“ (autor J. Mucha), „Velké rozhodnutí“ (autor S. Kosolavić) a „Lucietta“ (autoři V. Šís a M. Cervi). S Indií se nepodařilo vyrobit snímek „Joker“ (autor R. Kapúr) a s Francií to byly projekty „Suzanne“ (autor O. Kirchner) a „Transit only“ (autor J. Mucha). S NSR se nerealizoval koprodukční projekt „Dobrý voják Švejk“ (autor J. Hašek). V případě Belgie šlo o snímek „Setkání v Bruselu“. Nepovedlo se ani realizovat jediný československo-argentinský projekt „Cestovatel V. Frič“ (autor J. Brdečka). Zdá se, že většina projektů nebyla realizována především z důvodů politických či ekonomických. Jen sporadicky v této době docházelo k odmítnutí námětů z jiných důvodů.

Počátkem 60. let 20. století se ve Francii zvýšil zájem o československou kinematografii: „V posledních dvou letech vzrostl ve Francii značně zájem o čs. film. Vedle mezinárodních úspěchů přispěly k tomu zvláště Dny čs. filmu v Paříži na jaře 1962, Dny čs. krátkého filmu koncem roku 1962, druhé místo filmu „Až přijde kocour“ na MFF v Cannes, návštěva početné delegace francouzských filmových pracovníků na Dnech francouzského filmu v lednu 1963, kde se všichni, zejména producenti obdivovali vyspělosti a velké kapacitě výrobně-technických zařízení čs. kinematografie.“¹⁶⁷ Zvýšený zájem se neprojevoval v rovině distribuční, ale především v rovině koprodukční výroby. Vzrostl počet projednávaných námětů, které by mohly být realizovány ve spolupráci ČSSR s Francií. Francouzští filmaři v případě ČSSR nebyli motivováni komerčními zájmy, ale chtěli s našimi filmaři především vytvářet „umělecky náročné snímky“. V tomto období byl s francouzskou společností ProcineX (zastoupená producentem Jaegerem) projednáván zajímavý koprodukční projekt. Jednalo se o novelu s názvem „Spi klidně, Kateřino“, jež vyšla v Paříži. Stala se bestsellerem a pojednávala o vyšetřování vraždy jedné dívky v západoněmeckém městě. Námět byl československou stranou ceněn především z důvodů politické aktuálnosti a z důvodů rozkrývání politických machinací NSR. Producent Jaeger však chtěl celou předlohu situovat do ČSSR. ČSSR na to reagovala tím, že chtěla, aby se jednalo o dobu předmnichovské republiky.¹⁶⁸ Celý námět začali přepisovat spisovatelé Vladimír Neff a M. V. Kratochvíl. Po nějaké době bylo jasné, že by bylo nutné přestavět celou stavbu díla, psychologii postav a celkovou atmosféru. Transponovaný příběh se stával zcela nepravděpodobným. Producent Jaeger naléhal na další práci, československá strana se však omluvila a z projektu odstoupila. V roce 1964 se o spolupráci s ČSSR na společné výrobě

167) Dopis československého velvyslance v Paříži Ministerstvu zahraničních věcí ČSR, Paříž 21. září 1963. AMZV, f. TO – O 1960 – 1964, k. 3, s. 1.

168) Dopis ústředního ředitele Československého filmu A. Poledňáka, Praha 21. října 1963. AMZV, f. TO – O 1960 – 1964, k. 3, s. 1.

filmů zajímal francouzský režisér Henri Colpi. V několika dokumentech zabývajících se jeho osobou vyšlo najevo, co Československý film (při projednávání jednotlivých projektů) především preferoval. Šlo zejména o to, aby daná osoba měla dostatečný kapitál pro financování koprodukčního projektu a aby československé straně nabízela možnost napojení na některou distribuční francouzskou společnost.¹⁶⁹

Ani Rakousko nezůstalo při projednávání možností spolupráce v oblasti filmu a při sjednávání podmínek koprodukční výroby filmů stranou. V období 20. června až 23. června 1960 se Václav Žižka z Československého Filmexportu a Boris Michajov [Michajlov ?] z Ústřední správy Československého filmu zúčastnili na své služební cestě do Rakouska projednávání mezivládní československo-rakouské filmové dohody.¹⁷⁰ Za rakouskou stranu se jednání zúčastnil pan Röder a Eduard Hoesch. E. Hoesch trval na realizaci nějakého koprodukčního projektu společně s ČSSR, měl totiž bohatou zkušenost s československou filmovou výrobou, ve které mnohokrát před válkou pracoval.¹⁷¹ Rakouská strana se za Hoesche zaručovala a prezentovala jej jako zkušeného a hospodárného producenta. Československá strana pak stanovila požadavky na společnou výrobu filmů a domluvila se s rakouskou stranou, že vše bude detailněji projednáno při pobytu producenta Hoesche na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech, kde měli být mimo jiné přítomni také zástupci jednotlivých studií. Rakouská strana měla na společné koprodukcí zájem nejen z hlediska výrobního, ekonomického či uměleckého, ale především z hlediska politického. Filmová výroba v Rakousku byla v této době stejně jako v době meziválečné zcela závislá na finanční účasti NSR. Ta spočívala buď v poskytování finančních prostředků na samotnou výrobu či v promítání rakouských filmů v západoněmeckých kinech. Rakouská strana doufala, že pokud by byla jednání úspěšná a podařilo by se natočit dobrý film v československo-rakouské koprodukcí, mohlo by dojít k jeho exploataci do třetích zemí. Pokud by docílil příznivých hospodářských výsledků, ukázala by tím rakouská filmová výroba, že může oprávněně existovat sama bez západoněmeckého vlivu.¹⁷²

Československo se také v mnoha případech stalo iniciátorem jednání o možné koprodukční výrobě filmů. Tak tomu bylo i v roce 1965, kdy dne 26. listopadu

169) Dopis Aloise Poledňáka Ministerstvu zahraničních věcí (k rukám V. Kratochvílové – MZV), Praha 24. února 1964. AMZV, f. TO – O 1960 – 1964, k. 3.

170) Cestovní zpráva o služební cestě do Rakouska ve dnech 20. - 23.6. 1960, které se zúčastnil s. Václav Žižka /Čs. Filmexport/ a s. Boris Michajov [Michajlov ?] /Ústřední správa Čs. filmu/, Praha 1. července 1960. AMZV, f. TO – T 1960 – 1964, k. 4, s. 3.

171) Pracoval např. jako kameraman (jednoho z prvních českých zvukových filmů) filmu TONKA ŠIBENICE. O této látce se v roce 1960 také vyjadřoval jako o vhodné pro společnou koprodukční výrobu. Cestovní zpráva o služební cestě do Rakouska ve dnech 20. - 23.6. 1960, které se zúčastnil s. Václav Žižka /Čs. Filmexport/ a s. Boris Michajov [Michajlov ?] /Ústřední správa Čs. filmu/, Praha 1. července 1960. AMZV, f. TO – T 1960 – 1964, k. 4, s. 3.

172) Tamtéž.

v Karlových Varech došlo k projednávání možné koprodukce filmu „Tvář“ mezi ředitelem FSB Vlastimilem Harnachem, autorem filmové povídky Herbertem Reineckerem a režisérem Zbyňkem Brynychem.¹⁷³ Mělo se jednat o koprodukcí s NSR. Žánrově šlo o horor, který však v sobě obsahoval protiválečnou tematiku. Výsledkem jednání nebyla jasná koncepce koprodukčního projektu, byly pouze zodpovězeny určité otázky týkající se možné koprodukce a bylo dohodnuto, že vše bude záviset na podobě literárního scénáře, který měl být sepsán do konce roku 1965. Herbert Reinecker získal pro tento projekt společnost Constantin-Film, která měla zájem podílet se na koprodukci po finanční stránce a měla i zájem na distribuci filmu. Reinecker se společně s producentem Heinzem Angermeyerem (z NSR) dohodl na založení nové produkční společnosti pro účely vytvoření koprodukční výroby filmu „Tvář“. Reinecker měl do společnosti vložit 100.000,- marek a Angermeyer přislíbil dodat potřebný zbytek.¹⁷⁴ V nově vzniklé společnosti měl veškerá produkční jednání vést Angermeyer a měl také oprávnění podepsat případnou koprodukční smlouvu. Dále bylo také dohodnuto, že německá strana do koprodukce vloží literární předlohu s úhradou za postoupení autorských práv, negativní obrazový materiál, případně i zajistí účast představitelky hlavní ženské role¹⁷⁵. Německá smluvní strana měla organizačně a finančně zajistit natočení exteriérů situovaných v NSR a na základě této „koprodukční účasti“ měla získat monopolní práva pro exploataci filmu v NSR, Švýcarsku a Rakousku. V jednání byla (dle přání H. Angermeyer) i oblast NDR, což však tvůrčí skupina Šebor-Bor při projednávání nedoporučila. Nově vzniklá německá produkční společnost měla fungovat i po realizaci tohoto koprodukčního projektu. Z výnosu chtěla dále pokračovat ve výrobě uměleckých filmů ve spojení s československou stranou, která dle Reineckera a Angermeyera na rozdíl od subjektů v NSR vytvářela umělecky hodnotná filmová díla.¹⁷⁶ Vedle tohoto projektu byl v listopadu téhož roku projednáván mezi producentem Angermeyerem a náměstkem ředitele Filmového studia Barrandov Milošem Schmiedbergerem projekt „Hloupá historie“ v režii Karla Hoffmanna, kde hlavní roli měl hrát Heinz Rühman, a projekt „Jana“ režiséra

173) Dopis Filmového studia Barrandov (tvůrčí skupina Šebor-Bor) určený ústřednímu řediteli ČSF A. Poledňákovi a řediteli FSB V. Harnachovi, Praha, 3. prosince 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K, s. 1.

174) V případě potřeby byla ochotna poskytnout finanční pomoc i společnost Constantin-Film. Dopis Filmového studia Barrandov (tvůrčí skupina Šebor-Bor) určený ústřednímu řediteli ČSF A. Poledňákovi a řediteli FSB V. Harnachovi, Praha, 3. prosince 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K, s. 2.

175) Do této role měla být obsazena švédská herečka Harriet Andersonová. Herečka měla dlouholetou smlouvu se švédskou společností SANDREW-Film se sídlem ve Stockholmu. Německá strana navázala předběžná jednání o možnosti obsazení této herečky a jako jednu z podmínek vyjednala, že by honorář herečky byl řešen postoupením části monopolních práv firmě SANDREW. Dopis Filmového studia Barrandov (tvůrčí skupina Šebor-Bor) určený ústřednímu řediteli ČSF A. Poledňákovi a řediteli FSB V. Harnachovi, Praha, 3. prosince 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K, s. 2.

176) Tamtéž, s. 3.

Jana Němce s hlavní představitelkou Janou Brejchovou.¹⁷⁷ Oba scénáře byly napsány Ludvíkem Aškenazym. Strany se shodly na přijatelnosti první látky, ale konečné projednání obou projektů se mělo odehrát v polovině prosince roku 1965. V případě uzavírání koprodukčních smluv se socialistickými zeměmi byly veškeré snahy a odpovědnost ze strany NSR přesunuty na jednotlivé společnosti zakládané ve druhém smluvním státě. Nebyl k nim totiž dáván oficiální souhlas od ústředních úřadů v NSR. Zdá se, že projekt filmu „Jana“ nebyl zrealizován, proto, že námět spočívající v romantické historce mladé české dívky, která ji prožila v Mnichově s mladým mužem z NSR, nenašel ve schvalovacím procesu pro svoji všednost a banálnost dost podpory.

V průběhu příprav jednání o prováděcím protokolu ke smlouvě o spolupráci s kinematografií NDR se na podzim roku 1965 uvažovalo také o dalších projektech, které by společně s NDR mohly být realizovány ve formě koprodukce.¹⁷⁸ Jednotlivé skupiny měly v plánu několik projektů, ve kterých měla jako smluvní partner figurovat DEFA. Tvůrčí skupina Šmída–Fikar připravila scénář „Terezínské rekviem“ dle knihy Josefa Bora. S Josefem Borem se na scénáři podílel i Otakar Vávra. Projekt nebyl realizován, protože autor knihy dostal z USA lukrativnější nabídku na její zfilmování. Československá strana totiž autorovi nebyla schopna zaplatit tak vysoký honorář za poskytnutí autorských práv. Příklad projektu „Terezínské rekviem“ však vedl československou stranu k zařazení nové doložky do smluv s autory literárních děl, která by mohla být v budoucnu i zfilmována. Autoři se v ní zavazovali k úplatnému postoupení autorských práv (československé straně) v případě, že dílo má již v literární podobě úspěch. Mělo se tak předejít podobným problémům jako v případě J. Bora, který nakonec práva prodal do USA. Americká strana však v průběhu dalších dvou let látku stejně nerealizovala a ani o ni do budoucna nejevila velký zájem. O látku se tak opět začala zajímat DEFA.¹⁷⁹ Ta měla látku buď získat pro sebe, nebo mělo dojít ke koprodukční výrobě filmu. V listopadu roku 1965 měl do Prahy přicestovat vedoucí umělecké skupiny „Babelsberg“ Dieter Wolf (byl v této věci zástupcem DEFA). Tvůrčí skupina Šmída–Fikar však neviděla v případné koprodukci takový potenciál, proto asi k realizaci tohoto koprodukčního projektu ve výsledku nedošlo. Tvůrčí skupina Šebor–Bor scénáristicky zpracovávala román spisovatele Čestmíra Amorta „Agent A 54“ o osudech agenta nacistické špionáže, který v době války navázal styky s československou stranou

177) Záznam o jednání s panem Angermeyerem z NSR dne 5. listopadu tr. od 11 do 15,30 hod, Dopis Filmového studia Barrandov (tvůrčí skupina Šebor-Bor) určený ústřednímu řediteli ČSF A. Poledňákovi a řediteli FSB V. Harnachovi, Praha, 11. listopadu 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K, s. 1.

178) Dopis Filmového studia Barrandov (ředitel. Vlastimil Harnach) určený ústřednímu řediteli Čs. filmu Aloisi Poledňákovi (č.j. 351/65), Praha 11. listopadu 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K.

179) Tamtéž, s. 3.

a dodával jí důvěrné informace.¹⁸⁰ Román byl velice známý v NDR a DEFA měla velký zájem na jeho realizaci. Výsledek jednání mi však z dostupných dokumentů není znám. Je však patrné, že v období do roku 1970 tato látka jako koprodukční projekt realizována nebyla.

180) Dopis Filmového studia Barrandov (ředitel Vlastimil Harnach) ústřednímu řediteli Čs. filmu Aloisi Poledňákovi (č.j. 351/65), Praha 11. listopadu 1965. NFA, nezpracovaný f. ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K, s. 5.

6. Závěr

Koprodukční výrobu filmů nemůžeme v žádném směru opomíjet. Jako jeden ze způsobů filmové výroby zasahuje do mnoha oborů, kterým je nutné se při studiu tohoto institutu věnovat. Filmové koprodukce jsou interdisciplinárním institutem. Mohou být předmětem studia oboru filmových studií, kde se budou nahlížet především z hlediska historického a teoretického. Praktické obory (tvůrčí a techničtí filmoví pracovníci, producenti apod.) budou tento institut „využívat“ v praxi pro zlepšení výrobních podmínek z hlediska ekonomického, z hlediska zlepšení možnosti exploatace, z hlediska lepší dostupnosti určitých lokací atd.

Z práce je patrné, že v případě koprodukční výroby celovečerních hraných filmů opravdu existovaly pomyslné tři stupně právní úpravy. První stupeň je z dostupných zdrojů většinou dohledatelný a v případě dvou mezivládních dohod z roku 1968 i zcela zásadní. ČSR / ČSSR uzavřela v období mezi roky 1945 a 1970 okolo padesáti dohod týkajících se kulturní spolupráce či vzájemné pomoci v různých oblastech společnosti. Tyto smluvní vztahy ČSR / ČSSR nejčastěji rozvíjela na evropském kontinentě. Nejdůležitějšími partnery byly zpočátku lidově demokratické státy, později byly dohody uzavírány i s dalšími státy (na africkém a na asijském kontinentě). Kulturní dohody a „obecné“ dohody o spolupráci obsahují jen zřídka ustanovení o filmové koprodukci. Zcela jinak je tomu v případě mezivládní dohody ČSSR s Francií a s Itálií z roku 1968. Obecným rámcem, který je v těchto případech dodnes platný, byly vymezeny náležitosti koprodukčních smluv, které „stojí na posledním stupni“ právní úpravy.

Zcela fragmentární a nekonzistentní se může jevit druhý stupeň právní úpravy, který je však v mnoha ohledech stupněm dosti důležitým. Prohlášení o spolupráci, plány kulturní aj. spolupráce, prováděcí plány a rámcové dohody sjednávané většinou na určité období poskytovaly podrobnější informace k vzájemné spolupráci v oblasti koprodukcí, a značně tak rozšiřovaly ustanovení některých mezivládních kulturních aj. dohod. Jednotlivá ministerstva společně s odbornými orgány a organizacemi projednávala plány a prohlášení a vydávala v té souvislosti zprávy, hodnocení a komentáře.

V tomto období se ČSR / ČSSR podílela na mezinárodní koprodukční výrobě přes čtyřiceti snímků. První z nich vznikaly až v druhé polovině 50. let 20. století, kdy se na koprodukcích s ČSR podílely především lidově demokratické státy. Kromě roků 1963 a 1964 vznikl každý rok minimálně jeden koprodukční film. Nejvíce filmů vzniklo v druhé polovině 60. let, kdy je také patrný nárůst koprodukcí se „západními“ zeměmi.

S Francií je zrealizováno sedm snímků. Tato zvýšená spolupráce s Francií mohla být z velké části vyvolána mezistátní koprodukční dohodou z roku 1968. Dokumenty (koprodukční smlouvy) týkající se realizovaných projektů jsou tím posledním (třetím) již zcela konkrétním stupněm právní úpravy koprodukcí. Jejich struktura je převážně shodná. Rozdíly mohou v konkrétních případech spočívat v odlišném sjednávání povinností a odpovědností smluvních stran (jednotlivých koproducentů), v rozdělení míst pro exploataci vzniklého snímku a třeba i v důsledném vymezení podílů na výnosech z exploatace na konkrétním území.

Součástí diplomové práce je i kapitola zabývající se nerealizovanými koprodukčními projekty. V tomto případě mi především šlo o uvedení několika příkladů, na kterých jsou patrné důvody odmítnutí některých námětů či projektů. Hlavním důvodem byla nevhodnost námětů z hlediska ideologického (projekty nebyly tzv. účelné), možný hospodářský neúspěch filmu, nevěrohodnost potenciálního smluvního partnera apod. Informace k této kapitole jsem čerpal především z korespondence.

Tato diplomová práce by v budoucnu mohla být východiskem pro další bádání v této oblasti. Tématem by moly být televizní koprodukční výrobní vztahy, tuzemská koprodukční výroba, koprodukční výroba středometrážních a krátkometrážních snímků apod. Badatelské úsilí bude v budoucnu snad podpořeno díky postupně zpracovávaným archivním fondům týkajících se druhé poloviny 20. století.

Seznam literatury

- Český hraný film III. 1945 – 1960.* Praha: Národní filmový archiv 2001.
- Český hraný film IV. 1961 – 1970.* Praha: Národní filmový archiv 2004.
- Balašov, Milan: *Organisace a ekonomika koprodukcí.* (diplomová práce) Praha: FAMU 1957.
- Bartoníček, Roman: *Zásady smluvních vztahů při výrobě zahraničních koprodukčních a zakázkových filmů ve Filmovém studiu Barrandov.* (diplomová práce) Praha: FAMU 1984.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1945 – 1957.* Praha: Československý filmový ústav 1959.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1958 – 1959.* Praha: Československý filmový ústav 1960.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1960 – 1965.* Praha: Československý filmový ústav 1966.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1958 – 1966.* Praha: Československý filmový ústav 1967.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1966 – 1968.* Praha: Československý filmový ústav 1970.
- Bartošková, Šárka: *Československé filmy 1969 – 1971.* Praha: Československý filmový ústav 1953.
- Batistová, Anna: *Na širokém plátně klid. Přípravy na zavedení širokoúhlého formátu v české kinematografii (1953-1956).* (disertační práce) Brno: FF MU 2008.
- Bednář, Leoš: *Audiovizuální díla s přihlédnutím k filmovým koprodukcím.* (diplomová práce) Praha: PRF UK 2011.
- Bergfelder, Tim: *International Adventures. German Popular Cinema and European Co-Productions in the 1960s.* New York: Berghahn Books 2006.
- Bernard, Jan, Frýdlová, Pavla: *Malý labyrint filmu.* Praha: Nakladatelství Albatros 1988, s. 249.
- Bláhová, Jindřiška: *A Tough Job for Donald Duck: Hollywood, Czechoslovakia, and Selling Films behind the Iron Curtain, 1944-1951.* (disertační práce) KFS FF UK, University of East Anglia School of Film and Television Studies 2010.
- Gerloch, Aleš: *Teorie práva.* Praha: nakladatelství Aleš Čeněk 2009.
- Havelka, Jiří: *Československé filmové hospodářství (1945 – 1950).* Praha: Československý filmový ústav 1970.

- Havelka, Jiří: *Československé filmové hospodářství (1951 – 1955)*. Praha: Československý filmový ústav 1972.
- Havelka, Jiří: *Československé filmové hospodářství (1956 – 1960)*. Praha: Československý filmový ústav 1973.
- Havelka, Jiří: *Československé filmové hospodářství (1961 – 1965)*. Praha: Československý filmový ústav 1975.
- Havelka, Jiří: *Československé filmové hospodářství (1966 – 1970)*. Praha: Československý filmový ústav 1976.
- Havelka, Jiří: *Kronika našeho filmu 1898 – 1965*. Praha: Filmový ústav 1967.
- Hertlová, Lucie: *Problematika koprodukcí čs. filmů s ostatními socialistickými kinematografiemi*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1979.
- Horská, Karolína: *Koprodukce televizních pořadů a ostatní zahraničně programová činnost Čs. televize – Telexportu*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1986.
- Hulík, Štěpán: *Nástup normalizace ve Filmovém studiu Barrandov (1968 – 1973)*. (diplomová práce) Praha: KFS FF UK 2009.
- Jehličková, Hana: *Rozbor hospodářský výsledků koprodukčních snímků ve srovnání s dosaženými průměrnými výsledky některých filmů domácí produkce*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1969.
- Johnston, Carla B.: *International Television Co-Production, From Access to Success*. Stoneham: Focal Press 1992, s. 1.
- Kallista, Jan: *Vstup českého producenta do zahraniční koprodukce*. (diplomová práce) Praha: FAMU 2005.
- Kaplan, Karel: *Československo v poválečné Evropě*. Praha: Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum 2004.
- Klimeš, Ivan: Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl ve 30. letech. *Illuminace* 16, 2004, č. 2, s. 61 – 76.
- Klimeš, Ivan: Koprodukce jako politikum. K pozadí vztahů mezi filmovými studii DEFA a Barrandov po potlačení Pražského jara. (nepublikovaný text).
- Knapík, Jiří: Únor a kultura. Sovětizace české kultury 1948 – 1950. Praha: Nakladatelství Libri 2004, s. 39 – 54.
- Knapík, Jiří, Franc, Martin a kolektiv, *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967 I*. Praha: Academia 2011.
- Kuklík, Jan a kolektiv: *Vývoj česko – slovenského práva 1945 – 1989*. Praha: Linde Praha 2009.

- Luňák, Petr, Pečenka, Marek a kolektiv: *Encyklopedie moderní historie*. Praha: Nakladatelství Libri 1999.
- Malý, Karel a kolektiv: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges 2010.
- Nálevka, Vladimír: *Čas soumraku. Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Praha: Nakladatelství Triton, s r.o. 2004.
- Nálevka, Vladimír: *Horké krize studené války*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r.o. 2010.
- Nálevka, Vladimír: *Světová politika ve 20. století I.* Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.
- Nálevka, Vladimír: *Světová politika ve 20. století II.* Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml. 2000.
- Němec, Josef: *Výrobně ekonomické podmínky koprodukcí ve srovnání s normální výrobou hraného filmu*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1969.
- Prenghyová, Andrea: *Mezinárodní koprodukce a jejich vliv na podobu současného dokumentu*. (diplomová práce) Praha: FAMU 2005.
- Ptáček, Luboš: *Panorama českého filmu*. Olomouc: Rubico 2000.
- Roschlau, Johannes: *Zwischen Barrandov und Babelsberg (Deutsch-Tschechische Filmbeziehungen im 20. Jahrhundert)*. München: Richard Boorberg Verlag 2008.
- Sauer, Marcel: *Zapojení ČSFR do mezinárodní spolupráce v oblasti filmové tvorby*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1991.
- Skopal, Pavel: Na tenkém ledě koprodukční spolupráce. Srovnání žánrové produkce studií Barrandov a DEFA v polovině 60. let na příkladu snímku STRAŠNÁ ŽENA (1965). *Illuminace* 23, 2011, č. 3, s. 29 - 51.
- Skopal, Pavel: „Svoboda pod dohledem“. Zahájení koprodukčního modelu výroby v kinematografiích socialistických zemí na příkladu Barrandov (1954 až 1960). In: Skopal, Pavel (ed.): *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945 až 1960*. Praha: Academia 2012, s. 102 - 148.
- Slaný, Miloš: *Koprodukcie a zakázky slovenskej filmovej tvorby*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1988.
- Srubar, Helena: *Ambivalenzen des Populären. PAN TAU und Co. Zwischen Ost und West*. Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft mbH 2008.
- Szczepanik, Petr: *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host – vydavatelství, s r.o. 2009.

Szczepanik, Petr (ed.): *Nová filmová historie*. Praha: Nakladatelství Herrmann & synové 2004.

Velký slovník naučný a/l. Encyklopedie Diderot. Praha: Diderot 1999, s. 736.

Živkovič, Zoran: *Problematika koprodukčních filmů*. (diplomová práce) Praha: FAMU 1983.

Internetové zdroje

Bilateral co-production agreements in the audiovisual sector concluded between Member States and third countries. Dostupný na WWW: <http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/tvwf/eu_works/bilateral_coprod.pdf>.

Kudláč, Antonín: Historie Ministerstva kultury. Dostupný na WWW: <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=1839>>.

Svatoňová, Kateřina: Nová filmová historie. Dostupný na WWW: <<http://film.ff.cuni.cz/rozcestnik/teorie/NFH.pdf>>.

Seznam archivních pramenů

1) Archiv Barrandov studio a. s.

- složky právního oddělení
- složky k filmům: 31 VE STÍNU, AKCE KALIMANTAN, CO ŘEKNE ŽENA, DÝMKY, EZOP, HOŘÍ, MÁ PANENKO, HVĚZDA JEDE NA JIH, KOLONIE LANFIERI, KOMU TANČÍ HAVANA, LABAKAN, LEGENDA O LÁSCE, NEDĚLE VE VŠEDNÍ DEN, MÁJOVÉ HVĚZDY, OVOCE STROMŮ RAJSKÝCH JÍME, PAN TAU, PRAHA NULTÁ HODINA, PŘÁTELÉ NA MOŘI, PUŠČIK JEDE DO PRAHY, ROČNÍK 21, SPRÁVEDLNOST PRO SELVINA, STRAŠNÁ ŽENA, TAJEMSTVÍ VILÉMA STORITZE, TĚLO DIANY, TOUHA ZVANÁ ANADA, UPRCHLÍK, V PROUDECH, V ŠEST RÁNO NA LETIŠTI

2) Archiv Ministerstva zahraničních věcí

Právní odbor – obyčejný 1945 – 1964

- Smlouvy ČSR s jednotlivými státy – Afghánistán, Albánie, Argentina, Austrálie, Belgie, Brazílie, Bulharskou – č. kartonu – 85

Právní odbor – obyčejný 1955 – 1964

- Osvěta – FILM 1956 – č. kartonu – 18
- Dvoustranné smlouvy – Bulharsko, ..., Ceylon, Čína – č. kartonu – 25
- Smlouvy mnohostranné RVHP – č. kartonu - 70

Právní odbor – tajný 1955 – 1969

- Plán smluvních vztahů do roku 1966 – smlouvy všeobecné, plán smluvních vztahů 1967, 1968 – smlouvy všeobecné – č. kartonu - 24

Teritoriální odbory – obyčejné 1945 – 1959

- Albánie – č. kartonu – 2
- Argentina – č. kartonu – 4
- Bulharsko – č. kartonu – 5
- Francie – č. kartonu – 15
- Rumunsko – č. kartonu – 5
- Německá demokratická republika – č. kartonu – 27
- Rakousko – č. kartonu – 18
- Maďarsko – č. kartonu – 5

- USA – č. kartonu – 19

Teritoriální odbory – obyčejné 1960 – 1964

- ABC, ZEO, AO – č. kartonu – 4
- Bulharsko – č. kartonu – 1
- Francie – č. kartonu – 3
- Jugoslávie – č. kartonu – 2

Teritoriální odbor – tajný (2. odbor) 1949 – 1954

- Polsko – č. krabice – 5

Teritoriální odbor – tajný 1960 – 1964

- NDR – č. krabice – 2
- NSR – č. krabice – 10
- NSR – č. krabice – 11
- SSSR – č. krabice – 2
- Rakousko – č. krabice – 4
- Polsko – č. krabice – 4
- NSR (Západní Berlín) – č. krabice – 11

Teritoriální odbor – tajný 1965 – 1969

- Itálie – č. krabice – 1
- Polsko – č. krabice – 2
- SSSR – č. krabice – 2

Kulturní zprávy a informace – 1973

- Bulharsko – inventární č. - 4, evidenční č. - 14

3) Národní archiv

Ministerstvo informací 1945 – 1953 (č. fondu 861)

Film – č. kartonu – 5

Film, rozhlas, ... - č. kartonu - 6

Země a místa (ostatní) – č. kartonu – 220

Země a místa (ostatní) – č. kartonu – 229

Rusko – filmový materiál, ..., filmové smlouvy, ..., - č. kartonu – 231

USA – filmy různé, ..., filmové smlouvy, ..., - č. kartonu – 234

Ministerstvo informací 1945 – 1953 - dodatky (č. fondu 861/0/1)

Československý státní film – Organizace – č. kartonu – 127

Československý státní film – Provoz kin, distribuce filmů – č. kartonu - 134

Ministerstvo kultury 1953 – 1956 (č. fondu 867)

II. Státní výchova a propagace – Propagace – č. kartonu – 131

Československý státní film – č. kartonu – 141

VII. Styky se zahraničím – Organizační záležitosti – č. kartonu – 266

Kulturní politická propagace Československa v zahraničí - FILM – č. kartonu – 278

Kulturní politická propagace Československa v zahraničí - FILM – č. kartonu – 279

Kulturní styky s jednotlivými státy – SSSR – propagace, film – č. kartonu – 289

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Albánie – č. kartonu – 297

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Bulharsko – č. kartonu – 298

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Jugoslávie – č. kartonu – 301

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Maďarsko – č. kartonu – 302

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – NDR – č. kartonu – 305

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Polsko – č. kartonu – 313

Styky s evropskými lidově demokratickými státy – Rumunsko – č. kartonu – 317

Styky s východem – č. kartonu – 320

Styky s východem – Afghánistán, Afrika, Barma, Ceylon – č. kartonu – 321

Styky s východem – Čína – č. kartonu – 325

Styky se státy – Egypt – č. kartonu – 330

Styky s východem – Indie – č. kartonu – 332

Styky s východem – Indonésie – č. kartonu – 334

Styky s východem – Japonsko – č. kartonu – 337

Styky s východem – Korea – č. kartonu – 339

Styky se státy – Argentina, Austrálie – č. kartonu – 345

Styky se státy – Belgie – č. kartonu – 346

Styky se státy – Francie I. – č. kartonu – 350

Styky se státy – Francie II. – č. kartonu – 351

Styky se státy – Itálie – č. kartonu – 357

Styky se státy – Kanada – č. kartonu – 359
Styky se státy – Norsko – č. kartonu – 364
Styky se státy – Rakousko – č. kartonu – 366
Styky se státy – USA, Uruguay – č. kartonu – 373
Styky se státy – (Švédsko) – č. kartonu – 374
Styky se státy – (VB) – č. kartonu – 375

Ministerstvo školství a kultury (MŠK) 1956 – 1966 (č. fondu 994/0/4)

Schůze kolegia ministra – č. kolegia 44, rok 1956 – 8. 11. 1956 – č. kartonu – 6
Schůze kolegia ministra – č. kolegia 4, rok 1958 – 29. 1. 1958 – č. kartonu – 13
Schůze kolegia ministra – č. kolegia 27, rok 1959 – 10. 6. 1959 – č. kartonu – 21

Ministerstvo školství a kultury (MŠK - nezpracovaný fond) – (signatura 34)

- složka – MŠK, Praha 1968 (Osvěta – knihovny - film)
- složka – MŠK, Praha 1969 (Osvěta – knihovny - film)
- složka – MŠK, Praha 1975 (Osvěta – knihovny - film)
- složka – MŠK, Praha 1976 (Osvěta – knihovny - film)
- složka – MŠK, Praha 1977 (Osvěta – knihovny - film)
- složka – MŠK, Praha 1978 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1979 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1980 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1981 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1982 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1983 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1984 (Osvěta – knihovny – film)
- složka – MŠK, Praha 1985 (Osvěta – knihovny – film)

Ideologická komise ÚV KSČ 1958 – 1968 (značka fondu – KSČ – ÚV – 10/5, číslo fondu – 1261/1/8)

Ideologická komise ÚV KSČ dne 12.11. 1959 – sv. 1 a. j. 4
Ideologická komise ÚV KSČ dne 18.6. 1964 – sv. 13 a. j. 51

Ideologická komise ÚV KSČ 1969 – 1971 (značka fondu – KSČ – ÚV – 10/10, číslo fondu – 1261/1/15)

Ideologická komise ÚV KSČ dne 17.6. 1970 – sv. 1 a. j. 2

4) Národní filmový archiv

Knihovna NFA

- složky výstřižků k filmům: NOVÉ ČESKOSLOVENSKO (1950), LABAKAN (1956), LEGENDA O LÁSCE (1956), V PROUDECH (1957), DAŽDNÍK SV. PETRA (1958), V ŠEST RÁNO NA LETIŠTI (1958), MÁJOVÉ HVĚZDY (1959), SETKÁNÍ V LIPSKU (1959), PRERUŠENÁ PIESEŇ (1960), AKCE KALIMANTAN (1962), KOMU TANČÍ HAVANA (1962), NEDĚLE VE VŠEDNÍ DEN (1962), TŘICET JEDNA VE STÍNU (1965), DÝMKY (1966), MUŽ, KTORÝ LUŽE (1968), SLADKÝ ČAS KALIMAGDORY (1968), SPRAVEDLNOST PRO SELVINA (1968), ZBEHOVIA A PÚTNICI (1968), EZOP (1969), KOLONIE LANFIERI (1969), OVOCE STROMŮ RAJSKÝCH JÍME (1969), TOUHA ZVANÁ ANADA (1969), VTÁČKOVIA, SIROTY A BLÁZNI (1969), PAN TAU (1969, 1970), DOVIDENIA V PEKLE, PRIATELIA (1970)

Nezpracovaný fond NFA 1945 – 1970

- lokační číslo: ČFS R10 A1 5P 2K; ČSF R4 A1 1P 7K; FEX R7 BIL. 1P 6K; FEX R7 BIL. 3P 3K; FEX R7 BIL. 6P 1K; ÚŘ ČSF R5 A1 1P 3K; ÚŘ ČSF R5 A1 1P 7K; ÚŘ ČSF R8 A1 3P 1K; ÚŘ ČSF R9 BIL. 5P 4K; ÚŘ ČSF R14 A1 1P 5K; ÚŘ ČSF R14 A1 5P 5K

5) Spisové a archivní oddělení České televize

- složka dokumentů k seriálu Hříšní lidé města Pražského
- složka dokumentů k seriálu Klapzubova jedenáctka
- složka dokumentů k filmu Radúz a Mahulena
- složka dokumentů k filmu Spravedlnost pro Selvina

Seznam příloh

Příloha č. 1

Seznam jednotlivých vyhlášek ministra zahraničních věcí o dohodách o filmové spolupráci, dohodách o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, koprodukčních a kulturních dohodách.

Příloha č. 2

Bilaterální koprodukční dohody uzavřené mezi vybranými evropskými státy a třetími zeměmi (v období do roku 1970).

Příloha č. 3

Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu.

Příloha č. 4

Přehled realizovaných koprodukčních filmů v letech 1945 až 1970.

Příloha č. 1

Seznam jednotlivých vyhlášek ministra zahraničních věcí o dohodách o filmové spolupráci, dohodách o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, koprodukčních a kulturních dohodách¹⁸¹

1946

- Vyhláška ministra vnitra č. **11/1946 Sb.**, ze dne **17. ledna 1946**, o otištění smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik, podepsané v Moskvě dne 12. prosince 1943.
- Smlouva č. **168/1946 Sb.**, ze dne **9. května 1946**, o přátelství, vzájemné pomoci a mírové spolupráci mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslavií. *(Ministerstvo zahraničních věcí k této smlouvě nevydalo vyhlášku.)*

1947

- Dohoda č. **155/1947 Sb.**, o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslavií. *(Ministerstvo zahraničních věcí k této dohodě nevydalo vyhlášku.)*

1948

- Dohoda č. **149/1948 Sb.**, o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Královstvím rumunským. *(Ministerstvo zahraničních věcí k této dohodě nevydalo vyhlášku.)*
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **259/1948 Sb.**, ze dne **15. listopadu 1948**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi republikou Československou a republikou Polskou.

1949

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **41/1949 Sb.**, ze dne **29. prosince 1948**, o Dohodě o kulturních stycích mezi republikou Československou a královstvím Belgickým.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **130/1949 Sb.**, ze dne **2. května 1949**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou republikou a Lidovou republikou Rumunskou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **178/1949 Sb.**, ze dne **31. května 1949**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou republikou a Lidovou republikou Bulharskou.

181) Při vyhledávání jednotlivých dohod a smluv jsem využil Systém ASPI (dostupný na PF UK).

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **212/1949 Sb.**, ze dne **11. srpna 1949**, o Smlouvě mezi republikou Československou a republikou Maďarskou o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.

1952

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **104/1952 Sb.**, ze dne **22. října 1952**, o Dohodě mezi republikou Československou a Čínskou lidovou republikou o kulturní spolupráci.

1958

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **4/1958 Sb.**, ze dne **13. února 1958**, o Dohodě o spolupráci v oblasti kultury, umění, vědy, školství a osvěty mezi vládou Československé republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **27/1958 Sb.**, ze dne **14. dubna 1958**, o Smlouvě o přátelství a spolupráci mezi Československou republikou a Čínskou lidovou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **28/1958 Sb.**, ze dne **14. dubna 1958**, o Smlouvě o přátelství a vzájemné spolupráci mezi Československou republikou a Mongolskou lidovou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **49/1958 Sb.**, ze dne **28. srpna 1958**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Egyptskou republikou.

1959

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **32/1959 Sb.**, ze dne **5. května 1959**, o Dohodě mezi vládou Československé republiky a vládou Rumunské lidové republiky o kulturní spolupráci.

1960

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **61/1960 Sb.**, ze dne **21. dubna 1960**, o Dohodě mezi Československou republikou a Indickou republikou o kulturní spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **167/1960 Sb.**, ze dne **12. října 1960**, o Smlouvě o přátelství a spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Etiopským císařstvím.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **168/1960 Sb.**, ze dne **22. října 1960**, o Dohodě o vědecké a technické spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky

a Císařskou etiopskou vládou a o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Etiopským císařstvím.

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **170/1960 Sb.**, ze dne **27. října 1960**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Iráckou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **174/1960 Sb.**, ze dne **27. října 1960**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Guinejskou republikou.

1961

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **52/1961 Sb.**, ze dne **30. května 1961**, o Smlouvě o přátelství a spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Kambodžským královstvím.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **79/1961 Sb.**, ze dne **30. června 1961**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Kambodžským královstvím.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **81/1961 Sb.**, ze dne **10. července 1961**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **133/1961 Sb.**, ze dne **6. listopadu 1961**, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o kulturní spolupráci.

1962

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **55/1962 Sb.**, ze dne **26. května 1962**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Republikou Ghana.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **71/1962 Sb.**, ze dne **30. června 1962**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Afghánským královstvím.

1963

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **15/1963 Sb.**, ze dne **22. ledna 1963**, o Smlouvě o přátelství a spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Indonéskou republikou.

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **69/1963 Sb.**, ze dne **3. září 1963**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Somálskou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **105/1963 Sb.**, ze dne **17. prosince 1963**, o Protokolu o prodloužení platnosti Smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik ze dne 12. prosince 1943.

1964

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **1/1964 Sb.**, ze dne **17. prosince 1963**, o Dohodě o vědecké a technické spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Republikou Niger a Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Republikou Niger
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **84/1964 Sb.**, ze dne **18. března 1964**, k Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Republikou Mali.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **168/1964 Sb.**, ze dne **16. července 1964**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Federativní republikou Kamerun.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **200/1964 Sb.**, ze dne **4. listopadu 1964**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou lidovou republikou.

1965

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **39/1965 Sb.**, ze dne **16. března 1965**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Německé demokratické republiky o kulturní spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **79/1965 Sb.**, ze dne **12. června 1965**, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o kulturní spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **103/1965 Sb.**, ze dne **21. září 1965**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou.

1966

- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 58/1966 Sb.**, ze dne **3. května 1966**, o Dohodě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o kulturní a vědecké spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 79/1966 Sb.**, ze dne **14. září 1966**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Polské lidové republiky o kulturní spolupráci.

1967

- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 19/1967 Sb.**, ze dne **16. prosince 1966**, o Smlouvě o přátelství a spolupráci mezi československou socialistickou republikou a Jemenskou arabskou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 58/1967 Sb.**, ze dne **20. května 1967**, o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 64/1967 Sb.**, ze dne **6. června 1967**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Republikou Kongo (Brazzaville).
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 91/1967 Sb.**, ze dne **12. července 1967**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou socialistickou republikou a Německou demokratickou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 104/1967 Sb.**, ze dne **16. října 1967**, o Kulturní dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Syrské arabské republiky.

1968

- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 10/1968 Sb.**, ze dne **19. prosince 1967**, o prodloužení platnosti Dohody o kulturní spolupráci mezi Československou republikou a Mongolskou lidovou republikou ze dne 8. dubna 1957.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 20/1968 Sb.**, ze dne **5. ledna 1968**, o Kulturní dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Súdánské republiky.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí **č. 59/1968 Sb.**, ze dne **10. dubna 1968**, o Kulturní dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky.

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **76/1968 Sb.**, ze dne **17. května 1968**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Italské republiky o filmové spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **114/1968 Sb.**, ze dne **20. června 1968**, o Kulturní dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a císařskou vládou Íránu.

1969

- Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. **21/1969 Sb.**, ze dne **27. prosince 1968**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o koprodukcí a výměně filmů.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **13/1969 Sb.**, ze dne **20. ledna 1969**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Sjedenocené republiky Tanzanie o kulturní spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **42/1969 Sb.**, ze dne **26. března 1969**, o Dohodě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Rumunské socialistické republiky o kulturní spolupráci.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **48/1969 Sb.**, ze dne **19. dubna 1969**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **91/1969 Sb.**, ze dne **30. května 1969**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **94/1969 Sb.**, ze dne **20. června 1969**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou socialistickou republikou a Rumunskou socialistickou republikou.

1970

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **67/1970 Sb.**, ze dne **23. června 1970**, o Smlouvě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. **113/1970 Sb.**, ze dne **10. listopadu 1970**, o Dohodě o kulturní spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Spojenými státy mexickými.

Příloha č. 2

Bilaterální koprodukční dohody uzavřené mezi vybranými evropskými státy a třetími zeměmi (v období do roku 1970)¹⁸²

Smluvní strany koprodukčních dohod	Datum uzavření příslušné dohody
Belgické království (francouzská komunita) a Francouzská republika	20. září 1962
Španělské království a Brazilská federativní republika	2. prosince 1963
Belgické království (francouzská komunita) a Spolková republika Německo	27. července 1964
Francouzská republika a Švédské království	13. října 1965
Italská republika a Egypt (Sjednocená arabská republika)	28. prosince 1965
Francouzská republika a Socialistická republika Rumunsko	22. dubna 1966
Francouzská republika a Svaz sovětských socialistických republik	8. července 1967
Italská republika a Bulharská lidová republika	29. července 1967
Italská republika a Socialistická republika Rumunsko	8. srpna 1967
Italská republika a Socialistická federativní republika Jugoslávie	20. ledna 1968
Československá socialistická republika a Francouzská republika	6. března 1968
Československá socialistická republika a Italská republika	25. března 1968
Italská republika a Republika Rakousko	24. dubna 1968
Italská republika a Švédské království	24. července 1968
Francouzská republika a Brazilská federativní republika	6. února 1969
Španělské království a Argentinská republika	28. srpna 1969
Španělské království a Republika Rakousko	2. února 1970
Francouzská republika a Maďarská lidová republika	17. února 1970
Francouzská republika a Stát Izrael	28. dubna 1970
Francouzská republika a Polská lidová republika	5. června 1970
Belgické království (francouzská komunita) a Italská republika	15. říjen 1970

182) Původní název dokumentu zní takto: „Bilateral co-production agreements in the audiovisual sector concluded between Member States and third countries“. Dostupný na WWW: <http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/tvwf/eu_works/bilateral_coprod.pdf> [vyšlo nedat.; cit. 11.3. 2011].

Příloha č. 3

Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu¹⁸³

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ A KULTURY 14. dubna 1958		Označení <u>spěšnosti</u> <u>spisu</u> <u>důvěrnosti</u>	
Odbor a oddělení: 16.160/58 LS/L		Referent: <u>dr. Kordeš</u>	
Datum: <u>8. dubna 1958</u>		Telefon: <u>416-51</u> klapka <u>345</u>	
Číslo: <u>16.160/58</u>		Reprodukční lhůta:	
Účel: <u>ú.p.</u>		Zároveň se vyřizují spisy č.:	
Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu.			
Předchozí spisy:		Pozdější spisy:	
Do spisu nahlédne:			
Před vypravením: M.Š.K. Dr. Purš <u>19.4.1958</u>		po vypravení: referent <u>Kordeš</u> <u>21.6.58</u> <u>21.6.58</u> <u>21/4 58</u> <u>Kordeš</u>	
Vypravna: <u>29. říjen 1958</u>		Výpravna:	
Do spisu: <u>ref. archív,</u> <u>exh., příl.</u>		Došlo:	
Zpráva: <u>34 III do st. filmu</u>		Opsal: <u>sed. 17.4.58</u>	
Srovnal:		Srovnal: <u>18. říjen 1958</u>	
Vypraveno:		Vypraveno: <u>dle spisu</u>	
Příloha (váha):		Příloha (váha):	

183) Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu (vydalo Ministerstvo školství a kultury), 8. dubna 1958. NA, nezpracovaný f. MŠK (sig. 34), sl. MŠK, Praha 1983 (Osvěta – knihovny – film).

Záznam:

Usnesením 9/58 schůze kolegia ministra školství a kultury ze dne 20. března 1958 byla vzata na vědomí zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu a současně uloženo ved. odboru IS, aby po doplnění materiálu podle připomínek kolegia byla zpráva urychleně předložena sekretariátu ÚV KSČ.

Dopisem ze dne 2. dubna 1958 předložila HSF doplňky k uvedené zprávě. Navrhuje se proto nyní:

V y ř í z e n í I. :

Vážený soudruh
Jiří Hendrych,
tajemník ÚV KSČ,
P r a h a .

Vážený soudruhu,

v příloze Vám předkládám zprávu o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu a prosím Vás o laskavé opatření k jejímu projednání sekretariátem ÚV KSČ.

Se soudružským pozdravem

V y ř í z e n í II. :

Vážený soudruh
Václav Kopecký,
náměstek předsedy vlády,
P r a h a .

Vážený soudruhu náměstků předsedy vlády,

v příloze Vám zasílám na vědomí zprávu o uskutečněných a plánovaných koprodukcích Československého filmu, kterou současně předkládám soudruhovi Hendrychovi se žádostí o její projednání sekretariátem ÚV KSČ.

Se soudružským pozdravem

V y ř í z e n í III. a IV. :

Vážený soudruh
Zdeněk Urban,
ved. odd. školství, vědy a kultury,
P r a h a .

Zpráva o uskutečněných a plánovaných koprodukcích
Československého filmu.

Filmová koprodukce je dnes již nejen v celém světě, ale i u nás zavedenou formou filmové mezinárodní spolupráce ať již s hlediska kulturně-politických či ekonomických vztahů. Naše kinematografie získala již celou řadu cenných zkušeností z koprodukcí, které již byly uskutečněny i z jednání, která tento i dalším uvažovaným koprodukčním předcházela. Je samozřejmé, že tyto zkušenosti jsou zatím v zásadě daleko příznivější pro koprodukce, provedené i uzavírané se Sovětským svazem a lidovými demokratiemi, protože jsou převážně koncipovány a podloženy společným politickým programem i názorem. Protože však je nutno také mít na zřeteli otázky vývozu našich filmů na západ a pronikání do distribučních trhů kapitalistických států, je forma koprodukce se západními filmovými společnostmi výhodnou možností, jak splnit tento úkol. S koprodukci souvisí samozřejmě praktická výměna filmových odborníků a specialistů, získávání a výměna cenných zkušeností ať již v oblasti uměleckého vyjádření, zvýšení a získávání zlepšené techniky, či v otázkách organizačních a hospodářských.

Zásady, podle nichž uzavíráme koprodukce, jsou tyto:

U každého koprodukčního filmu je již ve smlouvě zaručeno, že s námětem event. scénářem, který se zpracovává, musí obě strany projevit souhlas. Teprve pak je možno přikročit ke společné práci. Samozřejmě i zde dochází k značnému rozdílu mezi lidovými demokratiemi a západem, protože jen v našem zřízení je možno po napsání scénáře upustit v případě uměleckého nezdaru od výroby. Na západě, kde jsou uzavírány předběžné smlouvy s herci, je tato možnost mnohem obtížnější, přesto však při koprodukci vždy ve smlouvě pamatujeme na oboustranné schválení scénáře. Další zásadou je t.zv. bezdevisový styk, to znamená že při koprodukci nedojde k přesunování devis, nýbrž každá strana platí ve vlastní měně náklady vzniklé na jejím území. Tato okolnost právě při spolupráci se západem je pro nás neobyčejně výhodná. Při psaní scénáře i při sestavování výrobního plánu je pak třeba myslet na to, aby náklady byly rozděleny pokud možno uměrně. Distribuční podíly se pak dělí s ohledem na nákladový podíl obou partnerů, takže zde je potom možnost vyrovnat rozdíly tam, kde nedojde při nákladech k poměru 50 : 50. Tyto 3 zásady jsou zformulovány do rámcového návrhu smlouvy o koprodukci, který je základem pro jednání.

Prvotním základem pro jakékoliv jednání a uvažování o koprodukci je námět a to takový, který by bylo možno některé zahraniční kinematografii nabídnout ke společné výrobě. Zejména z tohoto důvodu je obtížné vypracovat výhledový plán koprodukcí, protože jeho podkladem by nutně musel být výhledový plán literárních předloh, vypracovaný nejen s naší strany, ale i zahraničními kinematografiemi.

Je pochopitelné, že Čs.film má snahu, zejména u koprodukcí s kapitalistickými kinematografiemi o vytvoření pokrokového filmu, který by samozřejmě byl umělecky dobře zpracován. V zemích socialistického tábora jde rovněž tak o hledání společné látky, s kterou by souhlasily obě strany, při čemž u těchto koprodukcí je zejména sledováno vytvoření filmů, které svým rozsahem převyšují rámec možností jedné kinematografie, výměnou vzájemných zkušeností. Rada kinematografií, ať již v socialistickém táboře nebo v kapitalistických zemích má zájem o společnou výrobu s Čs. kinematografií. O otázkách společné výroby je

T-144-4-58.

zejména jednání při společných setkáních se zahraničními filmovými pracovníky u nás i v zahraničí, na festivalech a pod. V některých případech je předložena zahraničním producentem přímo nabídka, ke které se čs. film vyjadřuje.

Jsou připravovány koprodukce s celou řadou kinematografií jak tábora míru, tak i filmovými společnostmi západními. Z předloh, které jsou dále uvedeny, jsou již pro některé podepsány předběžné dohody. Definitivní schválení koprodukcí bude v těchto případech provedeno po společném schválení scénáře s naší i zahraniční strany. Schválené koprodukce z navrhovaného seznamu budou zařazeny do výrobního plánu filmového studia Barrandov v roce 1959 a některé z nich budou realizovány v dalších letech. O všech uvedených předlohách je možno zatím uvádět pouze výhledově, protože v některých případech jde zatím pouze o náměty definitivně neprojednané se zahraničními partnery, v jiných případech o scénáře, na nichž se ještě dramaturgicky pracuje.

Posud uskutečněné koprodukce :

Film LABAKAN - výrobní rok 1956

Tato koprodukce byla uzavřena s bulharskou kinematografií jako doplňkový film k LEGENDE O LÁSCE. Jako společná látka byla proto použita Hauffova orientální pohádka, aby bylo možno využít přímořských exteriérů na bulharském pobřeží Černého moře, herců obou kinematografií a štábu filmu LEGENDA O LÁSCE a bohaté pohádkové výpravy i kostýmů, pořízených pro tento film. Tato barevná pohádka o napravení ctižádostivého krejčíka je určena dětem a mládeži.

Film je vyroben se značnou řemeslnou úrovní, postrádá však potřebného ideového vyznění i umělecké urovně.

Vzhledem k svému charakteru byl tento film přijat v několika západních státech a arabských zemích.

Film LEGENDA O LÁSCE - výrobní rok 1957

Velký barevný výpravňý film, natočený společně s bulharskou kinematografií podle stejnojmenné předlohy Nazima Hikmeta. Tento film, využívající bohatství a krás bulharské krajiny i černomořského pobřeží, ukazuje na příběhu lásky mladého malíře a legendární princezny sílu a velikost vztahu mezi dvěma lidmi, které nerozdělí ani čas a věk. Silné ideové vyznění původní Hikmetovy předlohy je v tomto filmu bohužel do značné míry zakryto okázalým a honosným vypracováním vnějších výtvarných i kostymních prostředků. Film byl přijat jak v socialistických, tak i kapitalistických zemích.

Film ROČNÍK 21 - výrobní rok 1957

Velký okupační románový příběh, natočený podle motivů prosaické předlohy laureáta státní ceny K. Ptáčníka ROČNÍK 21 ve společné produkci s DEFOU - NDR. Na poměru obou hlavních hrdinů, českého chlapce Honzíka a německé ošetřovatelky Káthe, v době totálního nasazení našich mladých lidí, film dokazuje velikost a sílu pokrokových myšlenek, které vítězí v lidech a udržují víru ve vítězství všech pokrokových socialistických sil.

Tvůrcům filmu se podařilo silnými a výraznými uměleckými prostředky vyjádřit smysl a cíl tohoto filmu a byl proto nejen u nás, ale i na půdě NDR přijat kritikou i diváky jako dílo mimořádné urovně.

4/ Film V ŠEST RÁNO NA LETIŠTI - výrobní rok 1958

Optimisticky laděný barevný film, natáčený se sovětskou kinematografií se Studiem M. Gorkého v Moskvě, v době lonského Mezinárodního festivalu mládeže. Film, určený hlavně dětem a mládeži, dokazuje na pozadí této rozjásané mírové manifestace mládeži, dokazuje hem českého chlapce k moskevskému druhovi /který se dostane šťastnou posádkou i pasažéry TU 104/ velikost a hloubku věrného přátelství mezi oběma našimi národy.

Tvůrci filmu, zvláště kameraman, oba scenaristé i sovětský skladatel, docílili i při udržení žánrové lehkosti jasně a výrazné opticko-mystické vyznění filmu a radostné vztahy přátelství mezi národy obou našich zemí.

5/ Film CO ŘEKNE ŽENA - výrobní rok 1958

Veselý barevný film, natáčený ve společné produkci s polskou kinematografií, varšavskou skupinou ILLUZJON, ukazuje na společné cestě českého spisovatele a jeho polské průvodkyně zajímavosti a zvláštnosti měnicích se prostředí i lidí z Varšavy až do přímořských lázní Sopoty. Lehkou a zábavnou formou se vyrovnává s otázkami dobrého přátelského vztahu mezi příslušníky československého a polského národa.

I když tento film je celkem vytvořen veseloherními prostředky konvenčního charakteru, podařilo se jeho tvůrcům udržet lehkost a vtipnost veseloherního žánru, pro který bude jistě dobře přijat oběma stranami.

6/ Film V PROUDECH - výrobní rok 1957

První český barevný širokouhlý film se stereofonním zvukem, natáčený v prostředí mezinárodních vodních závodů v Praze na Vltavě a v táboře pod Tatrami na dravém slovenském Dunajci. Ve vztazích mladých lidí, představujících české i francouzské sportovce, se řeší otázka charakteru, poctivosti i mezinárodní solidarity ve sportu i v životě.

Tvůrcům filmu, zvláště režisérovi a francouzským scenáristům, se nepodařilo vytvořit umělecké dílo takové urovně s takovým ideovým vyzněním, jak bylo předpokládáno. Při využití dvou známých francouzských hvězd, zajímavých exteriérových motivů v Praze i v Tatrách, byl vytvořen pouze běžný film komerčního charakteru, který mnohde poměr a vztahy mezi zahraničními hosty a naším lidem nelicí a neukazuje z nejspříhodnějších posic.

Výhledový plán koprodukcí.

Kromě již dokončeného filmu V ŠEST RÁNO NA LETIŠTI a dokončovaného filmu CO ŘEKNE ŽENA, budou v roce 1958 vytvořeny v koprodukcí tyto filmy:

MÁJOVÉ HVĚZDY - SSSR - autor Ludvík Aškenázy

Tento film, který bude realizován v režii sovětského režiséra Rostovského, ukáže osobní setkání příslušníků osvobozené sovětské armády s našimi lidmi v prostředí květnové Prahy v roce 1945.

DÁŽDNÍK SV. PETRA - autor Mikszát

Scénář zpracovaný maďarskou stranou. Je to přepis dnes již klasického románu. Vzájemná smlouva o koprodukcí mezi Maďarskem a Čs.filmem Bratislava byla již podepsána. Maďarská strana jedná o zakoupení práv, které jsou t.č. v majetku fy Alexander Korda, Londýn.

HVĚZDA JEDE NA JIH - Jugoslavie.

Tento film bude natočen společně s LOVČENFILMEM v režii O.Lipského. Bude to barevná hudební komedie líčící příběh a zážitky našich estrádních umělců při zahájení provozu mezinárodního hotelu na jadranském pobřeží.

V dalších letech se uvažuje o těchto koprodukcích s jednotlivými zahraničními partnery:

Sovětský svaz:

MUŽI JDOU TMOU - autor Jiří Marek

Historie sovětsko-československé partyzánské skupiny na území ČSR v době okupace. Ve filmu vystupují sovětsí a českoslovenští občané a děj zobrazuje československo-sovětské přátelství v boji proti společnému nepříteli.

JULIUS FUČÍK - autor B. Čirskov

Ve filmu bude zachycen Fučíkův pobyt v Sovětském svazu a jeho život až do posledního období života, líčeného v Reportáži psané na oprátce.

PŘÁTELE NA MOŘI - autoři Dr.J. Pixa - P.Pásek

Pout českých pionýrů za sovětským vojákem, osvobozujícím Prahu 1945, podél Sovětského Černomoří.

KDYŽ KVETOU MAGNOLIE - autoři G.Gulja - O.Hofman

Hudební komedie ze setkání československých turistů a sovětských rekreatů na pobřeží Černého moře.

NEBE PLNÉ MILOVÁNÍ - autor J.Seguens

Veselohra z prostředí letců, kteří létají s dopravními letadly mezi Prahou a Moskvou. Děj se odehrává střídavě v obě městech.

Maďarsko:

VÁLKA - autor C.Zavattini

Chaplinovsky laděný příběh z pomyslné války vyznívá jako ostré protiválečné memento. Vzhledem k současnému jednání autora s maďarským filmem byla by spolupráce ČSR-Maďarsko možná a z uměleckých důvodů vítaná.

HUSARSKÉ DOBRODRUŽSTVÍ - autoři Bacsó, Makk

Veselohra o maďarském vysokoškolském profesoru - vědci, který na cestě na vědecký kongres do Prahy se octne opuštěn a sám na české vesnici. Dostává se do různých situací, které vyvěrají z mylných představ našich lidí o Maďarech a Maďarů a o našich lidech.

ÚTĚK DO BUDÍNA - podle románu Vl. Vančury

Německá demokratická republika:

DOBŘÍ DEN, SOUSEDÉ - autor E. Treybalová

Jde o koprodukcí filmu s DEFOU o společné estrádě mezi námořníky a čsl. letci. Děj se odehrává v Praze a v Německu na ostrově Strahlsundu.

CLOWN FERDINAND - autoři J. Cirkl, J. Polák

Psychologický příběh mladého divadelního herce, který po neúspěších na scéně velkého pražského divadla stává se hrdinou dětských diváků v Berlíně v masce clowna Ferdinanda.

DOBŘÍ VÍTE, KÁŇATA - autor O. Kramář

Zápas českých chlapců a německých děvčat na německém jezeře v závodech plachetnic.

PŘÁZDNINY - autoři V. Gajer a O. Hofman

Příběh našich rekreatantů na Hiddensee v Baltickém moři, kde se denně setkávají s rekreaty z NDR. Jeho problémem je vznik opravdového přátelství mezi příslušníky obou národů, kde ani povrchní slovo o Freundschaft ani zbytky šovinistických antagonismů nemají místa.

Polsko:

HISTORIE NENÍ Z TÉTO ZEMĚ - autor Starski

Komedie o meziplanetárním letu, který shodou okolností končí sice bez maléru, ale - na této zemi. Řada omylů, které z tohoto naplánovaného přistání vylynou v ději, dává podklad k humorně satirickému příběhu. Vzhledem k polskému autoru, k oběm dějům i k místu "meziplanetárního" přistání, uvažujeme o spolupráci s polskou kinematografií.

J. A. KOMENSKÝ

Filmové zpracování dramatického života "učitele národů". Tato koprodukce je plánována ještě s dalším možným partnerem - se Švédskem.

Čína

JE DALEKO ŠANGHAJ - autoři J. Seguens a J. S. Kupka

Dobrodružství českého námořníka, který před válkou dopomůže v Šanghaji Číňanům za boje proti japonským útočníkům k lovní zásilce zbraní. Po

létách se mu pak jeho čínští přátelé odvděčí, když lodník se dostane do nebezpečné situace, v níž mu jde o život.

NA JIH OD ŘEKY - autor Vojtěch Jasný

Veselé příběhy dvojice mladých Čechoslováků, kteří studují v Číně malířství. Dohodnou se spolu s čínskými přáteli a českou studentkou sinologie vykonat cestu v člunu po řece Jangtse. Cestou i o měsíční přestávce v čínské vsi poznají lid i zemi a upřímně si je zamilují. Tématem i prostředím je námět vázán na čínskočeskoslovenskou koproduci.

Rumunsko.

STRACH - autor Dr. J. Nesvadba

Současné drama z prostředí naftových polí.

SEDMÉ SETKÁNÍ - autor O. Daněš

Současná sportovní veselohra.

Vzhledem k tomu, že tyto náměty jsou zatím velmi neurčité bylo dohodnuto, že by koprodukce byla řešena na př. formou jmenováním čs. režiséra nebo kameramana pro rumunský film a pod.

Jugoslavie.

GRANDHOTEL STEFAN - autor J. Mucha

Komedie z prostředí mezinárodního jugoslávského hotelu na pobřeží Jadranského moře. Úbyť skupiny českých artistů v jugoslávském prostředí a styk s pešrou společností cizích hostů dává podnět k humorným situacím i jemné satíře.

TELKÉ ROZHODNUTÍ - autor Slobodan Kosovalić

Osou tohoto příběhu je mladá dvojice manželů - lékařů - Čechů a Jugoslávky. Realizace vyžaduje prostředí Prahy a Jugoslavie, jugoslávských herců technické a tvůrčí spolupráce.

LUCIETTA - autoři V. Sis a M. Cervi

Osou italského děvčátka, ohroženého obrnou, léčenou v Československu. Vzhledem k námětu bude uvažováno v tomto případě o 3 koprodukce - ještě s italským producentem.

Indie:

JOKER - autor Rádž Kapúr

Příběh muže, který má za životní úkol snažit se o dorozumění lidí a činit je šťastnými. Běželo by v případě tohoto filmu se silnou humanistickou ideou o spolupráci uměleckou i technickou, a to z iniciativy indického partnera.

Spojené státy americké:

VÁLKA S MLOKY - autor K.Čapek - zpracovatelé Kadár, Klos, Valenta
Veliké varovné protiválečné dílo Čapkově ve filmovém přepisu si vyžaduje vzhledem k nutné realizaci řady scén v cizím prostředí i vzhledem k exploitační v územích nám ne zcela přístupných koprodukce s cizím filmem.

Francie:

JEDNOU ZA ŽIVOT - autoři Rémy - Bukovčan

Příběh dvou francouzských vojáků, kteří uprchli ze zajateckého tábora a vdanili se do partyzánského hnutí Slovenska, dokazuje sílu boje za mír všech lidí ve světě. Aby film vyzněl samozřejmě a přesvědčivě, vyžaduje si francouzskou účast na literárním scénáři a spolupráci francouzských herců a podporu režiséra v určitých scénách.

SUZANNE - autor O.Kirchner

Dobrodružství francouzského poštovního holuba, sestřeleného nad Čechy a přátelství mezi českým chlapcem a francouzským děvčátkem.

RODIN V PRAZE - umělecký dokument

Filmový dokument o Rodinových stycích a vztazích k Čechům i o oboustranném uměleckém vlivu.

TRANSIT ONLY - autor J.Mucha

Dramatický příběh skupiny leteckých cestujících, kteří - nemajíce vstupního povolení - jsou nuceni trávit dobu, kdy čekají na další letecký spoj, v mezinárodním hotelu na velkém západoevropském letišti a tam dochází pod tlakem okolností k vyřešení jejich osobních vztahů a osudů.

Německá spolková republika:

DOBŘÍ VOJÁK ŠVEJK - autor J.Hašek

Záměr společně vyrobit film DOBŘÍ VOJÁK ŠVEJK podle klasické předlohy J.Haška vznikl na podkladě nabídky Západního Německa. Pro čs.stranu má tato koprodukce význam hospodářský a účast čs.kinematografie a jejich tvůrčích pracovníků, aby scénář zachoval původní význam a záměr Haškovy díla a byl natočen v prostředí českém.

Rakousko - Švýcarsko:

LIDÉ NEJSOU NEPŘÁTELÉ - autoři Zd.Pluhař a J.Balík

Dramatický příběh z mezinárodního tábora horolezců v Alpách, kde obětavou spoluprací příslušníků různých národností se podaří zachránit

lidský život. Vzhledem k prostředí, hercům i k tematice je spolupráce se Švýcarskem, Rakouskem /příp. s Itálií nebo Francií/ reálnou podmínkou.

Belgie:

SETKÁNÍ V BRUSELU

Příběh z prostředí Světové výstavy v Bruselu na jaře roku 1958.

Řecko:

Ulice v hornické čtvrti - autor M. Kotzias

Boj proletářů - horníků proti kapitalistickým společnostem a způsobu života v Athénách. Řecká strana žádá od československé kinematografie pouze účast scenáristy, režiséra, kameramana a pomoc technickou. Hlavním významem koprodukce je navázání spolupráce s Řeckem a to právě filmem pokrokovým, jaký je tento příběh.

Argentina:

Čestovatel V. Frič - autor J. Brdečka

Film zachycuje úsek a výsledek cesty V. Friče. Je samozřejmé natočit všechny tyto pasáže v místě děje, aby byla zachována věrohodnost díla.

Hospodářské výsledky koprodukcí

		Výrobní doba	Filmovací dny	Celkové náklady
LABAKAN	barevný	278 dní	36	2,509 mil.
LEGENDA O LÁSCĚ	barevný	507 "	60	3,591 "
ROČNÍK 21	černobílý	412 "	103	3,130 "
V 6 RÁNO NA LETIŠTI	barevný	234 "	71	1,800 "
CO ŘEKNE ŽENA	barevný	385 "	93	3,065 "
V PROUDECH	barevný	367 "	96	6,052 "
				cinemascope

Při porovnání výrobní doby koprodukcí s průměrnou výrobní dobou filmů, vyráběných pouze u nás, zjišťujeme, že určité prodloužení výrobní doby při koprodukcí má svůj základ jednak v tom, že na řízení výroby a schvalovacím řízení se podílejí dva partneři a hlavně dále v tom, že při vlastní výrobě dochází k určitým drobným překážkám, které závisí ot již v různém stylu práce obou stran anebo v různých poměrech, toho státu, ve kterém se natáčí. Samozřejmě, že k tomu také přispívá různorodé složení výrobního štábu, v němž různí pracovníci vzájemně poprvé spolupracují. Již menší odraz má prodloužení celkové výrobní doby na vlastní počet natáčecích dnů, které se zvyšují oproti našim průměrům pouze nepatrně. Možno říci, že se jedná cca o 3 - 5 dnů.

Nelze přesně odhadnout celkové výrobní náklady vyrobených filmů, poněvadž ani odhad ani přepočet podle oficiálních kursů, s ohledem na reálnou kupní sílu, není přesný. Pokud sledujeme výrobní náklady Filmového studia Barrandov, vyjde nám přibližně u koprodukcí, nepočítáme-li cinemascope V PROUDECH, výrobní náklad cca 2,8 mil. Tento náklad je o něco méně, než běžný průměr u nás vyrobených filmů. Je však nutno přihlídnout k tomu, že vyrobené filmy v koprodukcí, ať již to byla LEGENDA O LÁSCĚ, ROČNÍK 21 a i ostatní, vyjma dětského filmu, jsou filmy svými realizačními požadavky tak vysoce náročné, že i v případě, kdy by byly vyráběny pouze Filmovým studiem Barrandov, přesáhly by vysoko ve svých nákladech průměr.

Hodnotíme-li blíže přímo jednotlivé koprodukcí, je nutno vyzdvihnout dobrý a rychlý průběh filmu V 6 RÁNO NA LETIŠTI. Tento film v počtu natáčecích dnů dosahuje našeho běžného průměru a v celkové výrobní době je dokonce pod průměrem. Příčinou této krátké výrobní doby je jistě také skutečnost, že průběh výroby musel se podřídit průběhu Festivalu v Moskvě a při natáčení bylo použito 2 i 3 kamer současně.

Dále je nutno vysoko hodnotit prvou koprodukcí i s DEFOU, při níž byly překonány oběma stranami značné technické i ostatní výrobní problémy přesto, že výroba tohoto filmu byla značně dlouhá a vyžádala si vysoký počet natáčecích dnů. Prodloužení výrobní doby i zvýšený počet natáčecích dnů vznikl některými mimořádnými okolnostmi v průběhu výroby, dále

nevhodný počasím ve Stralsundu, Drážďanech i Praze, zničení některých záběrů at již vadným materiálem nebo v důsledku poruch kamery atd. Všechny potíže a výrobní problémy byly řešeny oběma stranami vždy vzájemnou dohodou.

Dobré výsledky s hlediska výrobního u první koprodukce s Bulharskem na filmech LEGENDA O LÁSCĚ a LABAKAN možno přičísti mimo rychlou práci našeho režiséra výborným povětrnostním podmínkám v Bulharsku, kde exteriérové natáčení probíhalo nerušeně po celou filmovací směnu. Tyto okolnosti se projevily v počtu natáčecích dnů, což zvláště u filmu LABAKAN se projevilo velmi výrazně ještě s ohledem na to, že byl natáčen jako dplňkový film převážně v těch samých dekoracích, které byly postaveny pro film LEGENDA O LÁSCĚ.

Koprodukce na filmu CO ŘEKNE ŽENA s Polskem vykazuje ve výrobní době již dnes značné zpoždění oproti plánu. Toto bylo zaviněno v první polovině polským kameramanem, který musel být v důsledku špatné práce vyměněn a nepokoji ve Varšavě. Z těchto důvodů muselo být posunuto natáčení a tím pak nastaly i kolise při uvolňování herců. Výroba tohoto filmu byla také zdržena výjimečně nepříznivým počasím v Polsku.

Příloha č. 4

Přehled realizovaných koprodukčních filmů v letech 1945 až 1970¹⁸⁴

Rok vzniku	Název filmu	Země podílející se na koprodukcii
1956	LABAKAN	ČSR - Bulharsko
	LEGENDA O LÁSCE	ČSR - Bulharsko
1957	ROČNÍK 21	ČSR - NDR
	V PROUDECH	ČSR - Francie
1958	CO ŘEKNE ŽENA	ČSR - Polsko
	DÁŽDNIK SVĚTÉHO PETRA	ČSR - Maďarsko
	HVĚZDA JEDE NA JIH	ČSR - Jugoslávie
	V ŠEST RÁNO NA LETIŠTI	ČSR - SSSR
1959	MÁJOVÉ HVĚZDY	ČSR - SSSR
	PŘÁTELÉ NA MOŘI	ČSR - SSSR
1960	PŘERUŠENÁ PIESEŇ	ČSSR - SSSR (Gruzie)
1961	UPRCHLÍK	ČSSR - NDR
1962	AKCE KALIMANTAN	ČSSR - Indonésie
	KOMU TANČÍ - HAVANA	ČSSR - Kuba
	NEDĚLE VE VŠEDNÍ DEN	ČSSR - Maďarsko
	PRAHA NULTÁ HODINA	ČSSR - NDR
	VELKÁ CESTA	ČSSR - SSSR
1965	PUŠČÍK JEDE DO PRAHY	ČSSR, SSSR
	STRAŠNÁ ŽENA	ČSSR, NDR
	TŘICET JEDNA VE STÍNU	ČSSR - VB
1966	DÝMKY	ČSSR - Rakousko - NSR
	SIEDMY KONTINENT	ČSSR - Jugoslávie
1967	HOŘÍ, MÁ PANENKO	ČSSR - Itálie
	TAJEMSTVÍ VILÉMA STORITZE (televizní)	ČSSR - Francie

184) Přehled koprodukčních snímků realizovaných v tomto období jsem zkompletoval na základě informací získaných především z této literatury: *Český hraný film III. 1945 – 1960*. Praha: Národní filmový archiv 2001.; *Český hraný film IV. 1961 – 1970*. Praha: Národní filmový archiv 2004.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1945 – 1957*. Praha: Československý filmový ústav 1959.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1958 – 1959*. Praha: Československý filmový ústav 1960.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1960 – 1965*. Praha: Československý filmový ústav 1966.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1958 – 1966*. Praha: Československý filmový ústav 1967.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1966 – 1968*. Praha: Československý filmový ústav 1970.; Bartošková, Šárka, *Československé filmy 1969 – 1971*. Praha: Československý filmový ústav 1953.

1968	INDIÁNSKÉ LÉTO	ČSSR - Kanada
	MUŽ, KTORÝ LUŽE	ČSSR - Francie
	SLADKÝ ČAS KALIMAGDORY	ČSSR - NSR
	SPRAVEDLNOST PRO SELVINA (televizní)	ČSSR - NSR
	TĚCH NĚKOLIK DNŮ...	ČSSR - Francie
	ZBEHOVIA A PÚTNÍCI (dvě povídky)	ČSSR - Itálie
1969	EZOP	ČSSR - Bulharsko
	JULIETTE (televizní)	ČSSR – NDR - Švýcarsko
	KOLONIE LANFIERI	ČSSR - SSSR
	KRÁLOVSKÁ POLOVAČKA	ČSSR - Francie
	OVOCE STROMŮ RAJSKÝCH JÍME	ČSSR - Belgie
	PAN TAU	ČSSR - NSR - Rakousko
	TĚLO DIANY	ČSSR - Francie
	TOUHA ZVANÁ ANADA	ČSSR - USA
	VTÁČKOVIA, SIROTY A BLÁZNI	ČSSR - Francie
	ZÁPISNÍK ZMIZELÉHO (televizní)	ČSSR - NSR
1970	DOVIDENIA V PEKLE, PRIATELIA! (dvě povídky)	ČSSR - Itálie
	EDEN A POTOM ...	ČSSR - Francie
	MYŠLENKY JEDNOHO NESOUSTŘEDĚNÉHO HOUSLISTY (FAMU – studentský film)	ČSSR - NSR
	PAN TAU	ČSSR - NSR - Rakousko
	ROZSUDOK	ČSSR - Maďarsko - Rumunsko